

GÜNDEMĐEN MEDENİYEĞE KENT VE SİYASET NOTLARI

Dr. Mehmet Talat Şimdi

2026

GÜNDEMDE MEDENİYETE KENT VE SİYASET NOTLARI

Dr. Mehmet Talat Şimdi

DİJİTAL YAYIN

Bu kitabın yayın hakları Dr. Mehmet Talat Şimdi'ye aittir.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında müellifin yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Bu kitabı sevgili eşim Hayrunnisa Şimdi'ye

Oğullarım Ömer Fatih Şimdi ve Bekir Yavuz Şimdi'ye

Gelinlerim Arzu Şimdi ve Nazlı Şimdi'ye

Torunlarım Elif Şimdi, Eren Şimdi, Batu Şimdi ve İyıl
Şimdi 'ye adıyorum...

2026

ÖNSÖZ

Zamanın durmaksızın aktığı, gündemin her sabah yeni bir çehreyle karşımıza çıktığı bir çağda yaşıyoruz. Gazete köşe yazıları, doğası gereği "günü yakalama" telaşındadır. Ancak bazı satırlar vardır ki, yazıldığı günün sınırlarını aşarak toplumsal dönüşümün, yerel dinamiklerin ve köklü bir medeniyet mirasının belgesi haline gelir. İlk e-kitabımız “Söz Uçar Şehir Kalır” ile başlattığımız o kalıcı iz bırakma yolculuğuna, elinizdeki bu ikinci ciltle yeni bir boyut kazandırıyoruz.

“Gündemden Medeniyete: Kent ve Siyaset Notları” adını verdiğimiz bu çalışma, bir yazarın sadece günlük tanıklıklarını değil; ülkesine, şehirlerine ve geleceğe duyduğu entelektüel sorumluluğun da bir tezahürüdür. Her 50 yazıda bir tarihe düşülen bu notlar, siyasetin hareketli sularından yerel yönetimlerin yapısal çözümlerine, oradan da taşın ve inancın şiirleştiği kadim medeniyet mirasımıza uzanan bir köprü kurmayı amaçlamaktadır.

Yazılarımla her gün evlerinize, ofislerinize konuk olmama vesile olan gazete yönetimime, her satırı titizlikle takip eden ve fikir dünyamı besleyen siz kıymetli okurlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Günlük siyasetin rüzgârları gelip geçici olsa da, kente ve medeniyete dair kurulan cümleler geleceğe yön vermeye devam edecektir.

SUNUŞ

Kıymetli Okurlar,

Elinizdeki bu kitap, günlük gazete yazılarının dinamik yapısını, kalıcı birer referans kaynağına dönüştürme gayretinin bir ürünüdür. “Gündemden Medeniyete: Kent ve Siyaset Notları”, birbirini besleyen ve sırasıyla genişleyen üç ana halkadan oluşmaktadır:

1. Bölüm - Siyasi Köşe Yazıları: Ülke gündeminin makro politikalarını, toplumsal kırılmaları ve siyaset arenasındaki gelişmeleri rasyonel, analitik bir süzgeçten geçiren analizleri içeriyor. Bu bölüm, kitabımızın "Gündem" ayağını temsil etmektedir.

2. Bölüm - Yerel Yönetimler Üzerine Tezler: Demokrasinin ve hizmetin ilk basamağı olan yerel yönetimlerin kurumsal yapısını, modern şehircilik ilkelerini ve kentsel dönüşüm dinamiklerini ele alan teorik ve pratik çözüm önerilerini barındırıyor. Bu bölüm, kitabımızın "Kent" vizyonunu oluşturmaktadır.

3. Bölüm - Mardin Kültür Tarihi Üzerine Sürdürülebilirlik Tezleri: Anadolu'nun en köklü yerleşimlerinden biri olan kadim kentimiz Mardin'in eşsiz tarihini, mimarisini ve kültürel dokusunu sadece geçmişe övgüyle değil, sürdürülebilirlik odaklı yaklaşımlarla geleceğe aktarma arayışını içeriyor. Bu bölüm ise kitabımızın "Medeniyet" özünü taşımaktadır.

Günün sıcaklığıyla kaleme alınan ancak zamansız bir bakış açısıyla harmanlanan bu metinlerin, kentsel ve siyasi hafızamıza katkı sunmasını diler, tüm okurlarıma keyifli yolculuklar dilerim.

İÇİNDEKİLER

Bölüm	Konu	Sayfa No
	Önsöz	06
	Sunuş	07
01	Egeli Gazete Siyasi Köşe Yazıları	08-42
02	Egeli Gazete Yerel Yönetimler Üzerine Tezler Köşe Yazıları	43-131
03	Egeli Gazete Mardin Üzerine Tezler Köşe Yazıları	132-172
	Özgeçmiş	173-174

BÖLÜM 1

01-EGELİ GAZETE SİYASİ KÖŞE YAZILARI

Orta Doğu'nun Mezhep Kıskaçı: Kan, Gözyaşı ve Tek Kurtuluş Yolu

Tarih, sadece geçmişin bir kaydı değil, aynı zamanda bugün düştüğümüz hataların bir aynasıdır. Bugün dönüp Orta Doğu'nun kalbine baktığımızda, bir zamanlar Osmanlı İmparatorluğu'nun modernleşme sancılılarıyla kurmaya çalıştığı o köklü yerel yönetim geleneğinin yerini, emperyalizmin eliyle dikilen zehirli bir sarmaşığa bıraktığını görüyoruz. 1864 Vilayet Nizamnamesi ve 1877 Belediye Kanunu ile Beyrut'tan Bağdat'a kadar uzanan o nizam, yerini etnik ve mezhepsel kotalara bıraktığından beri bölge gün yüzü görmedi.

Mezhep Kotası: İstikrar Değil, Yıkım Reçetesi

Bugün Lübnan ve Irak'ın içinde bulunduğu durum, "mezhepsel demokrasi" denilen o süslü kavramın aslında birer intihar düzeneği olduğunu kanıtlıyor. Lübnan'da 1943 Ulusal Paketi ile başlayan ve 1989 Taif Antlaşması ile mühürlenmiş güç paylaşımı, ülkeyi bir "uzlaşma mucizesi" değil, bir "çürüme merkezine" dönüştürdü. Cumhurbaşkanı Marunî, Başbakanın Sünni, Meclis Başkanının Şii olması zorunluluğu, devlet liyakatini bitirmiş; yerine her liderin kendi mezhebine hizmet ettiği bir "müştericilik" sistemi getirmiştir.

Aynı tabloyu 2003 sonrası Irak'ta görüyoruz. "Muhassasa" adı verilen bu kota sistemi, Irak'ı petrol zenginliğine rağmen elektriği kesik, sokakları milis dolu bir enkaza çevirdi. Mezhepsel ve etnik bloklar arasındaki güç kavgası, devletin egemenliğini yok ederken; kapıyı dış müdahalelere, vekâlet savaşlarına ve teröre sonuna kadar araladı.

Sonuç ortada: Bu sistemlerin bölgeye vaat ettiği tek bir şey vardır; o da bitmek bilmeyen kan, dinmeyen gözyaşı ve topyekûn bir yıkımdır.

Suriye'nin Hibrid Arayışı ve Büyük Ders

2025 sonrası Esad rejiminin devrilmesiyle şekillenmeye çalışan Yeni Suriye, bugün bu iki felaket modelinden kaçmaya çalışıyor. Ahmed el-Şaraa yönetimindeki yeni Şam, Lübnan ve Irak'ın düştüğü "işlevsiz devlet" tuzağına düşmemek için gözünü kuzeye, yani Türkiye'nin üniter ve merkezi yapısına dikmiş durumda. Ancak sahadaki milis yapılar ve etnik özerklik talepleri, Suriye'yi hala o mezhepsel uçurumun kenarında tutuyor.

Tek Kurtuluş: Atatürk'ün Cumhuriyet Reçetesi

Peki, Orta Doğu'nun bu makûs talihi değişebilir mi? Cevap, bir asır önce Anadolu'da yazıldı.

Lübnan'ın felç olmuş bürokrasisinden, Irak'ın milisleşmiş sokaklarından ve Suriye'nin belirsizliğinden kurtulmanın yegâne yolu; mezhep kotaları, etnik parselasyonlar veya cemaatler arası pazarlıklar değildir. Kurtuluş; **Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün kurduğu laik, üniter ve tam bağımsız devlet yapısının benzerinin bu topraklarda hayat bulmasıyla mümkündür.**

İnsanları mezhebine, kavmine veya sülalesine göre tasnif eden "orta çağ" kalıntısı yönetim modelleri yıkılmadan; yerine **"kimsesizlerin kimsesi" olan bir Cumhuriyet** konulmadan bu coğrafyaya barış gelmeyecektir. Liyakati esas alan, her bireyi "vatandaş" temelinde eşit kılan ve dini siyasetin prangalarından kurtaran Atatürkçü sistem, Orta Doğu için bugün bir "tercih" değil, bir "varoluş" zorunluluğudur.

Aksi takdirde, bu coğrafyanın haritaları başkaları tarafından çizilmeye, evlatları ise başkalarının savaşlarında ölmeye devam

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

edecektir. Kurtuluş ne Şam'da ne Bağdat'ta ne de Beyrut'ta; kurtuluş, o sarsılmaz Cumhuriyet ışığındadır.

<https://www.youtube.com/watch?v=zM2t-O8RCcU>

02-MARDİN'DE 1600 YILLIK "ALGI" VE ARTUKLU GERÇEĞİ

Son günlerde basın yayın organlarında ve sosyal medyada geniş yer bulan "**Mardin'de Paskalya Bayramı 1600 yıllık kilisede kutlandı**" haberleri, sadece dini bir töreni değil, aynı zamanda kurgulanmış bir tarih tezini de yeniden gündeme taşıdı. Her yıl tekrarlanan bu "1600 yıllık mabet" vurgusu, kulağa hoş gelen bir ilkçağ tınısı sunsa da; tarihsel gerçeklik, bu yapıların ve bu hoşgörü ikliminin arkasındaki asıl iradeyi sorgulamamızı zorunlu kılıyor.

Gelin, bu bayram kutlamalarının gölgesinde kalan; Sasanilerin dışlayıcı inanç hegemonyasından Bizans'ın zulmüne, oradan da kenti gerçek anlamda bir "insanlık adasına" çeviren Artuklu adaletine uzanan gerçekleri analiz edelim.

1600 Yıl Önce Mardin'de Kim Vardı?

Haberlerde zikredilen "1600 yıl" ifadesi bizi MS 426 yılına götürür. O tarihte Mardin, ne Süryani idaresindeydi ne de huzurlu bir sivil yerleşimdi. O dönem, bölgenin **Sasani ve Bizans** arasında kanlı bir tampon bölge olduğu, **Zerdüştlük** ve güneş kültünün (Güneş Tapınakları) pagan kalıntıları üzerinde yükseldiği bir devirdir.

1. **Dışlayıcı Sasaniler:** Bugün manastır olarak bilinen yapıların (Deyrulzafaran gibi) temellerindeki Güneş Tapınakları, o dönemin sivil halka kapalı, sadece ruhban ve devlet elitine ait izole merkezleriydi.
2. **Zulmeden Bizans:** 1600 yıl önce bölgeye hakim olan Bizans, kendi resmi mezhebini (Ortodoksluk) kabul etmeyen Süryanileri "sapkın" ilan edip aforoz ediyor, yaşam hakkını ellerinden alıyordu. Bugün o kiliselerde huzurla bayram kutlanabiliyorsa, bu durum Bizans'ın mirası değil, Bizans zulmünden kaçanlara kapı açan Türk adaletinin sonucudur.

Artuklu Devrimi: "Kullanım Hakkı" ile Gelen Huzur

Mardin'in gerçek kentsel kimliği, 1105 yılında **Necmeddin İlgazi** ve beraberindeki binlerce çadırılık Türk nüfusuyla (Döğer Boyu) başlamıştır. Veba salgınlarıyla ıssızlaşan, Bizans'ın terk ettiği bu harabe kale içindeki garnizon kenti, Artuklular sıfırdan kale yerleşimi dışında bu günkü antik kenti "Vakıf Şehri" olarak inşa etmiştir.

Türk hoşgörüsünün en büyük kanıtı şudur: Artuklular, fetihten sonra "Kılıç Hakkı" gereği devlet mülküne geçen metruk dini yapıları yıkmak veya başka amaçla kullanmak yerine; Bizans'ın dışladığı Süryani ve Ermeni tebaaya "**Kullanım Hakkı**" olarak tahsis etmiştir. Yani o "1600 yıllık" olduğu iddia edilen yapıların kale dışında olması ayrı bir tartışma konusudur. Kentin olmadığı ve insan yerleşiminin bulunmadığı yerde kiliseden söz etmek ne kadar gerçekçi.? Artuklu'nun tanıdığı hukuki statü ile inşa edilmiş kiliselerin yapılışı tarihsel olarak yeniden gözden geçirilmelidir.

Sonuç: Algı mı, Tarih mi?

Haberlerdeki "1600 yıl" vurgusu, kentin Türk-İslam mührünü zayıflatmaya yönelik örtülü bir algı operasyonuna hizmet etmektedir. Oysa sivil mimarideki kitabelerin 18. yüzyıl öncesine inmemesi ve kentin en eski sivil yapı örneklerinin Artuklu dönemine ait olması, kentin asıl banisinin kim olduğunu açıkça göstermektedir.

Mardin'de bugün kutlanan her bayram, aslında **Türk Barışı'nın** bir meyvesidir. Kardeşlik hukuku, tarihi sadece bir topluluğa mal ederek değil; o yapıları Bizans kamçısından kurtarıp bugüne taşıyan Türk hoşgörüsünü teslim ederek yaşatılabilir. Mardin'in her taşına kazınan vakıf medeniyeti, bu manipülatif haberlere karşı en güçlü cevabımızdır

03- 23 NİSAN: BİR İHANET MANŞETİNDEN BİR MİLLETİN DOĞUŞUNA

Elimde sararmış, 11 Nisan 1920 tarihli bir **Alemdar** gazetesi var kadim dostum **Yaşar Aksoy** geçen gün yayınladı. Bu kâğıt parçası, sadece eski bir haber kaynağı değil; Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün **Nutuk**'ta "Şahsi menfaatlerini, müstevlilerin (işgalcilerin) siyasi emelleriyle tevhit edebilirler (birleştirebilirler)" diyerek tarif ettiği o karanlık zihniyetin somut belgesidir.

İbret Tablosu: Nutuk'un Tasviriyle O Günler

Atatürk, Nutuk'un hemen başında manzarayı şöyle çizer: "Osmanlı Devleti'nin dahil bulunduğu grup, Harbi Umumi'de mağlup olmuş... Ordu zedelenmiş, şartları ağır bir mütarekename imzalanmış." İşte bu gazete, tam o çöküş anında;

1. **Kendi halkına ölüm fermanı yazanları,**
2. **İngiliz uçaklarıyla "Milli Mücadele asiliktir" diye fetva dağıtanları,**
3. **Vatanın kurtuluşunu yabancı postalları altında arayanları** temsil ediyor.

Ankara'da Meclis'in açılmasına sadece 12 gün kala basılan bu nüshada; Kuvayı Milliye'nin katlinin "vacip" olduğu yazıyor. Yani bugün özgürce soluduğumuz bu vatanın kurucuları, o gün bu sütunlarda "hain" ilan ediliyordu.

Gençliğe Hitabe'nin "Dâhilî Bedhahları"

Gazi'nin Gençliğe Hitabe'de bizi uyardığı o meşhur cümleleri hatırlayalım:

"Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş... Memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalalet ve hatta hıyanet içinde bulunabilirler."

Bu gazete sayfası, işte o "**dâhilî bedhahların**" (iç düşmanların) sesidir. Kendi evlatlarını yabancıya kırdırmak isteyenlerin, halkın dini duygularını sömürerek direnişi kırmaya çalışanların kirli bir vesikasıdır. 23 Nisan'ı anlamak, bu vesikadaki zifiri karanlığı görmeye başlar.

23 Nisan'ın Yeni Nesil İçin Önemi

Sevgili Gençler; 23 Nisan sadece şekerlerin, balonların ve törenlerin günü değildir.

1. **Bir İrade Devrimidir:** 23 Nisan 1920, bu gazetede "Padişahın kulu olun, işgalciye boyun eğin" diyen sese karşı; "Hayır, hâkimiyet bilakaydüşart (kayıtsız şartsız) milletindir!" haykırışıdır.
2. **Geleceğin Sigortasıdır:** Atatürk, bugünümüzü mahvedenlerin yarınımızı da karartmaması için bu bayramı çocuklara armağan etmiştir. Çünkü çocuk, hürriyetin ve temiz bir geleceğin sembolüdür.
3. **Tarihi Bir Derstir:** Bu "ihamet belgesi" bize gösteriyor ki; bir milletin başına gelebilecek en büyük felaket, kendi kaleminin, kendi iktidarının düşmanla bir olmasıdır.

Son Söz: Bir Milletin Cevabı

Sizler bugün 23 Nisan'ı kutlarken, bu sararmış sayfadaki nefret dolu kelimeleri hatırlayın. Bu manşetler galip gelseydi, ne bir bayrağımız ne de bir kimliğimiz olacaktı.

Atatürk'ün Gençliğe Hitabe'deki son emri kulaklarımızda çınlasın: "**Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!**" 23 Nisan, bu kudretin şahlanması; Alemdar gazetesi ise o şahlanışın neden elzem olduğunun unutulmaması gereken ibretlik vesikasıdır. **Bayramınız kutlu, hürriyetiniz baki olsun!**

<https://www.youtube.com/watch?v=mMaqZ0A7lq4>

04-Kıymetli Okurlar,

Bugün sizlerle, uzun süredir üzerinde titizlikle çalıştığım ve hayatımın en anlamlı akademik/kurumsal yolculuklarından biri olan yeni kitabım "**Kusursuz Emanet: Rehabilitasyonda İZÖV Kalite Modeli**" üzerine hasbihal etmek istiyorum.

Bu çalışma benim için sadece bir kitap değil; 1969 yılından bu yana, yarım asrı aşan bir dostluğun, ortak bir idealin ve İzmir'e hizmet sevdasının kâğıda dökülmüş halidir. "Halka hizmeti Hakk'a hizmet" gören, adaleti vicdanın rehberliğinde arayan ve "insan biriktirmeyi" en büyük servet kabul eden kıymetli ağabeyim, İZÖV Vakıf Başkanı Sayın **Dr. Burhan Özfatura** ile birlikte yürüdüğümüz bu yolda, özel evlatlarımızın geleceğine bir ışık tutabilmeyi amaçladım.

Neden "Kusursuz Emanet"?

Özel eğitim, sadece pedagojik bir süreç değil; sabırla örülen bir şefkat ve disiplin köprüsüdür. Zihinsel Özürlüleri Yetiştirme ve Koruma Vakfı (İZÖV) çatısı altında oluşturduğumuz bu kurumsal işletim sistemi, aslında bir gerçeği haykırıyor: **Kurumsallaşma ruhu öldürmez; aksine o ruhun sürdürülebilirliğini sağlar.**

Binlerce saatlik emeğin ve akademik titizliğin ürünü olan bu eser; stratejik planlamadan mali yönetime, dijital dönüşümden etik ilkelere kadar bir rehabilitasyon merkezinin nasıl "şeffaf, ölçülebilir ve denetlenebilir" bir yapıya kavuşacağını detaylandıran kapsamlı bir **el kitabıdır**. Herkes İçin Temel Bir Rehber

Bu çalışma, sadece teknik bir doküman değil; engelli bireylerimizin kaliteli hizmete ulaşması noktasında tarafları bir araya getiren temel bir yol haritasıdır:

1. **Aileler için:** Çocuklarının aldığı hizmetin standardını sorgulayabilecekleri bir bilinç kaynağı,

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

2. **Eğitim Kurumu Kurmak İsteyen Girişimciler için:** Sıfırdan mükemmele giden bir işletim modeli,
3. **Destekçi Kişi ve Kuruluşlar için:** Kaynakların en verimli ve şeffaf şekilde nasıl yönetileceğini gosteren bir denetim rehberi niteliğindedir.

Yarınlara Bir Söz

Ailelerimizin en büyük kaygısı olan "*Benden sonra ne olacak?*" sorusuna, hazırladığımız bu kalite modeli ve "*Ömür Boyu Yaşam Binası*" vizyonuyla kurumsal bir yanıt veriyoruz. Bizim için her bir form ve prosedür, sınıflarda yankılanan bir başarı hikayesinin yapı taşıdır.

Bu eser; özel gereksinimli bireylerimizi, onların fedakâr ailelerini ve aslında vicdan sahibi tüm toplumu yakından ilgilendirmektedir. Kitabın hazırlık sürecinde dualarını ve sabırlarını benden esirgemeyen eşim Hayrunnisa Hanımefendi'ye, evlatlarıma ve neşe kaynağımız torunlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Ücretsiz Erişim ve Paylaşım

Toplumsal faydayı her şeyin üzerinde tutan bir anlayışla; bu el kitabını tüm ilgililerin istifadesine sunuyorum. "**Kusursuz Emanet: Rehabilitasyonda İZÖV Kalite Modeli**" kitabını, www.talatsimdi.com web sitemin "**Yayınlar**" bölümünden **ücretsiz olarak okuyabilir ve bilgisayarınıza indirerek** bir uygulama rehberi olarak kullanabilirsiniz.

Unutmamalıyız ki; bir toplumun gelişmişlik düzeyi, gökdelenleriyle değil, en savunmasız fertlerine verdiği değerle ölçülür. Gelecek nesillere miras kalacak bu rehberin, sadece raflarda duran bir doküman değil, kalplere dokunan bir fener olmasını temenni ediyorum.

Dr. Mehmet Talat şİMDİ

Dr. Mehmet Talat Şimdi

<https://www.youtube.com/watch?v=1R146MptUYE>

05- 24 MAYIS 1915: BİR İHANETİN İTİRAFI VE TEHCİRİN GERÇEK YÜZÜ

Tarih, bazen tozlu raflarda unutulmuş bir gazete küpüründe, bazen de bir pişmanlık raporunda tüm çıplaklığıyla karşımıza çıkar. Bugün 1915 olaylarını sadece bir "göç" vakası olarak dünyaya pazarlayanlar, meselenin temellerinin 19. yüzyıl sonunda bizzat Ermeni devrimci komiteleri tarafından planlanan topyekûn bir kalkışmaya dayandığını gizlemektedir. Oysa Ermenistan'ın ilk Başbakanı Ovanes Kaçaznuni'den Taşnak Arşivleri'ne kadar uzanan belgeler, yaşananların bir "mağduriyet" değil, "başarısız bir ihtilal girişimi" olduğunu haykırmaktadır.

İhanetin İtirafı: "Türlere Savaşı Biz Açtık"

Ermeni tezlerini kökünden sarsan en büyük belge, 1918'de kurulan Ermenistan Devleti'nin ilk Başbakanı **Ovanes Kaçaznuni**'nin 1923 tarihli raporudur. Kaçaznuni, tarihe not düşen şu sözlerle süreci özetler: "Türlere savaşı biz açtık... İtilaf devletlerinin bize sunduğu 'Büyük Ermenistan' hayaline kapıldık." Bu itiraf, Ermeni komitelerinin Osmanlı Devleti seferberlik ilan ederken tarafsız kalmadığını, aksine Rusya safında organize bir ordu olarak devlete savaş açtığını tescil eder.

Van İsyanı: Vatana İhanetin Coğrafyası

1915 Tehcir kararı, sanıldığı gibi durup dururken alınmış bir karar değildir; 11 Nisan 1915'te Van'da patlak veren büyük isyanın doğrudan bir sonucudur. Aram Manukyan önderliğindeki Taşnaksutyun komitacıları, Osmanlı ordusu sekiz cephede vatan savunması yaparken cephe gerisini ateşe vermiş, Türk mahallelerini bombalamış ve nihayetinde kenti Rus ordusuna teslim etmişlerdir.

İşte tam bu noktada, **24 Mayıs 1915** tarihi hafızalara kazınmalıdır. ABD'de yayımlanan Ermeni gazetesi "Goçnak"ın o günkü sayısında, Van'da sadece 1500 Türk'ün sağ kaldığını gururla haber yapması, isyanın vahşet boyutunu ve planlı sivil katliamını belgeleyen tarihi bir utanç vesikasıdır.

Hamidiye Alayları ve Yerel Direnç: Hüseyin Kanco Örneği

Ermeni çetelerinin bölgedeki silahlı hakimiyetine karşı devlet, yerel dinamikleri harekete geçirmek zorunda kalmıştır. II. Abdülhamid tarafından kurulan Hamidiye Alayları, bu saldırılara karşı bir set işlevi görmüştür. Ziya Gökalp'in "İbrahim Paşa'nın sağ kolu" olarak nitelediği **Hüseyin Kanco**, bu dönemde Ermeni isyancıların lojistik yollarını kesmiş ve devlet otoritesini temsil etmiştir.

Bugün torunu **Ahmet Türk**'ün "özür" beyanları, dedesi Hüseyin Kanco'nun o dönemde isyanı bastırırken elde ettiği yerel gücün ve mülkiyetin (Kasrı Kanco) üzerini örtme çabası olarak okunabilir. Oysa o dönemdeki mülkiyet el değiştirmeleri, Ermeni komitelerinin bölge halkına uyguladığı baskının ve isyanın yarattığı kaotik ortamın bir sonucudur.

Propaganda ve Gerçeklik: Hasan Cemal Paradoksu

Benzer bir çelişkiyi **Hasan Cemal**'de de görmekteyiz. Dedesinin mirasına karşı yürüttüğü "soykırım" söylemi, isyan gerçeklerini kasten görmezden gelmektedir. Rus Genelkurmayı'ndan General Korganoff'un 1927 tarihli kitabında itiraf ettiği üzere; Ermeni birlikleri Rus üniformaları altında Türk ordusunun geri hatlarını çökerterek ikmalî imkânsız hale getirmişlerdir. Hasan Cemal'in "vicdani" kılıfına soktuğu duruş, aslında bu askeri ve stratejik ihaneti perdeleyen bir siyasi tercihtir.

Yabancı Gözüyle Ermeni Vahşeti

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

Sadece Türk kaynakları değil, tarafsız yabancı gözlemciler de kanlı gerçeği raporlamıştır. 1919'da Emory Niles ve Arthur Sutherland, asıl rafine katliamların Müslüman köylerinde Ermenilerce yapıldığını detaylandırmıştır. Hatta Erzurum'da görevli Rus Yarbay Tverdokhlebov, Ermeni çetelerinin vahşetini durduramadığını günlüğüne acı içinde not düşmüştür.

Sonuç: Tarih Tedbir Alanı Mahkûm Etmaz

1915 olayları, emperyalist güçlerin maşası haline gelmiş örgütlü bir isyanın, devlet tarafından zorunlu bir güvenlik tedbiriyle (Sevk ve İskân) bastırılmasıdır. Kaçaznuni'den Korganoff'a kadar tüm kaynaklar bu isyanı teyit etmektedir. Ahmet Türk ve Hasan Cemal gibi figürlerin "özür" diliyle kurdukları siyaset, mülkiyet ve mirasın kökenindeki bu isyancı gerçeği örtmeye yetmez.

Tarih; vatani arkadan vuran isyancıyı değil, her türlü imkânsızlık içinde vatanını savunurken tedbir almak zorunda kalan devlet aklını mahkûm edemez.

<https://www.youtube.com/watch?v=BiBR8NzR9zo>

06- MOSKOVA SEFERİNDEN SOSYALİST ENTERNASYONAL'E: CHP'NİN EKSEN KAYMASI VE ATATÜRK'ÜN KAYIP MİRASI

Tarih, bazen bir istasyon uğurlamasında, bazen de bir protokol konuşmasında saklıdır. **23 Nisan 1932...** Mustafa Kemal Atatürk, Başbakan İsmet Paşa'yı Moskova'ya uğurlarken zihninde tek bir hedef vardı: **Tam bağımsız, milli ve sınıfsız bir Türkiye.** İsmet Paşa'nın 1932'deki o meşhur Sovyet Rusya ziyareti, bugün bazılarının zannettiği gibi bir "ideolojik yakınlaşma" değil, tam aksine devasa bir **"ideolojik mesafe koyma"** sanatıdır. Ancak bugün geldiğimiz noktada, Atatürk'ün kurduğu partinin Sosyalist Enternasyonal kapılarında ikbal araması ve her türlü sol marjinal akımı "demokrasi" kılıfıyla alkışlaması, 1932'deki o vakur duruşun ne kadar uzağına düşüldüğünün en hazin vesikasıdır.

İsmet Paşa'nın Moskova'daki "Milli" Barikadı

1932 yılında İsmet Paşa, Stalin ve Molotof ile masaya oturduğunda cebinde sekiz milyon dolarlık sanayi kredisi teklifi vardı; ama ruhunda tavizsiz bir milliyetçilik taşıyordu. Sovyetlerin o dönemki abartılı misafirperverliğine, hediye edilen tanklara ve ağırlamalara rağmen Paşa, Leningrad'da, Moskova'da her kürsüye çıktığında üstüne basa basa şunu haykırıyordu: **"Milliyetperver Türkiye!"**

İsmet Paşa, komünizmin o dönemki parıltılı disiplininden etkilense de dönüşünde Halk Fırkası grubunda şu tarihi teşhisi koyuyordu: *"Oradaki içtimai akideler bizim bünyemize muvafık değildir. Bizim için en muvafık yol milliyetçi ve inkılapçı yoldur."* Paşa, Sovyet yardımı alırken bile ideolojik zehirlenmeye karşı devletin kapılarını sımsıkı kapatmıştı.

Atatürk'ün Unutulan Komünizm Uyarıları

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

Bugün, partisinin saflarında "solun her tonuna" selam duranlar, Atatürk'ün **"Komünizm, Türk dünyasının en büyük düşmanıdır, her görüldüğü yerde ezilmelidir"** vasiyetini ya unuttular ya da kasten üzerini örttüler. Atatürk için dış politika bir denge oyunuydu; ancak iç bünyede milli kimliği tehdit edecek hiçbir "beynelmile" akıma geçit yoktu.

1932 ziyaretinde Sovyetlerin tüm "yoldaşlık" telkinlerine rağmen, Türk heyeti ideolojik bir sızmaya izin vermemiş, Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne girişini (Batı dünyasına entegrasyonunu) bizzat Moskova'da deklare etmişlerdi. Çünkü onlar, bağımsızlığın yolunun bir bloğun uydusu olmaktan değil, milli karakteri korumaktan geçtiğini biliyorlardı.

Altı Ok'tan "Enternasyonal" Savrulmaya

Peki, bugün ne değişti? Atatürk'ün partisi bugün, köklerini milli tarihten alan o "yerli ve milli" damarı terk ederek; küreselci yapıların, Sosyalist Enternasyonal gibi beynelmilel organizasyonların ve yerli marjinal sol odakların çekim alanına girdi. İsmet Paşa'nın Moskova'da reddettiği o "rejim ihracı" tehlikesi, bugün partinin vitrininde "modernlik" sanılarak alkışlanıyor.

1932'de Paşa'nın ağızından düşürmediği **"Milliyetçi Türkiye"** kavramı, bugün kendi partisi içinde neredeyse bir "suç" unsuru haline getirilmek isteniyor. Atatürk'ün anti-emperyalist ve milli devlet anlayışı, bugün yerini sol liberal bir entegrasyon hevesine bırakmış durumda.

Sonuç: Rüzgâr'dan Savrulan Yaprğa

Stalin'in İsmet Paşa'ya hediye ettiği atın adı *Rüzgâr**dı. O gün o rüzgâr, genç Cumhuriyet'in sanayileşme atılımını körüklüyordu. Ancak bugünkü CHP'nin yelkenlerini dolduran rüzgâr, Atatürk'ün Çankaya'sından değil, kökü dışarıda ideolojilerin ve beynelmilel solun mutfaklarından esiyor.

1932'deki Moskova Seferi, Türkiye'nin kendi rejimi içinde kalarak dünyayla devleşebileceğinin kanıtıydı. Bugünkü manzara ise, kendi köklerine yabancılaşarak başkalarının ideolojik vagonuna binmenin hazin hikâyesidir. Atatürk ve İnönü'nün kemikleri, milliyetçiliğin "ırkçılık" sanıldığı, enternasyonalizmin ise "ilericilik" diye pazarlandığı bu yeni CHP vitrini karşısında sızlıyor olsa gerek.

<https://www.youtube.com/watch?v=5T-lnjNi6eQ>

07-İZMİR'İN ÇÖZÜM DİLİ. SİYASET DEĞİL, ŞİFA OLMALI!

Krizler, bir şehrin sadece altyapısını veya işleyişini değil; aslında en çok o şehrin "güven bağı" test eder. İzmir gibi köklü, dayanışma kültürü genlerine işlemiş bir metropolde belediyecilik, sadece çöp toplamak ya da yol yapmak değildir. Hele ki kriz anlarında... İzmir Büyükşehir Belediyesi için krizi yönetmek; sarsılan bir güveni tamir etmek, korkuyu teselliye, belirsizliği ise güvene dönüştürmektir.

Peki, fırtına koptuğunda o pusula bizi nereye götürmeli?

Güven: Kumbara Değil, Sermaye

Şunu net bir şekilde koyalım: Kriz kapıyı çaldığında sizi kurtaracak olan şey, o gün ne söylediğiniz değil, dün ne yaptığınızdır. Şeffaflıkla örülmüş bir geçmiş, zor günlerin en büyük sermayesidir. Eğer normal zamanda halkın zihninde "dürüst ve şeffaf bir belediye" imajı oluşturabiliyorsanız, kriz anında harcaacağınız bir güven bakiyeniz olur. Stratejik iletişim bir lüks değildir; o fırtınalı denizde İzmir'in can simididir.

Kavga Değil, Devlet Adamı Vakarı

Krizin en sıcak anında yapılabilecek en büyük hata, siyasi bir zirha bürünüp "savunma" yapmaktır. Hele ki merkezi yönetimle polemige girmek, İzmirli hemşerilerimizin beklentisine terstir. Halk, kriz anında ekranlarda parmak sallayan değil, sahada ter döken bir irade görmek ister.

"Onlar yapmadı" diye başlayan bir cümle, krizin boyutunu büyütmekten başka işe yaramaz. Oysa "Biz, İzmir için tüm kurumlarla omuz omuza, eşgüdüm içinde sahadayız" demek, zayıflık değil, aksine bir "devlet adamı" ciddiyetidir. İzmir'in ortak menfaati, her türlü siyasi ajandanın üzerindedir.

Sessizlik, Spekülasyonun Davetiyesidir

Kriz anında bilgi boşluğu oluşursa, o boşluğu birileri mutlaka yalanla ya da dezenformasyonla doldurur. Biz sustuğumuzda, spekülasyonlar konuşmaya başlar. Şeffaflık kurumu çıplak bırakmaz; tam tersine ona "dürüstlük zırhı" giydirir.

Sadece biz anlatmayacağız; İzmir'i dinleyeceğiz. Sosyal medyadaki kaygıdan, sokaktaki feryada kadar her sese kulak verip "Yalnız değilsiniz, buradayız" mesajını eylemle destekleyeceğiz. Söylem ile eylem arasındaki mesafe ne kadar kısalsın, İzmir bu krizlerden o kadar devleşerek çıkar.

Yol Haritamız Net

İzmir için yeni nesil kriz iletişiminin şifreleri bellidir:

1. **Analiz et:** Halkın nabzını doğru tut.
2. **Hızlı ol:** Gündemi spekülasyonlara bırakma, ilk açıklamayı sen yap.
3. **Birleştirici ol:** Polemikten kaçın, çözümün lokomotifi ol.
4. **Sürekliliği koru:** Kriz bitince eve çekilme, iyileşme sürecini de adım adım paylaş.

Sonuç olarak; stratejik iletişim krizden kaçma sanatı değildir. Aksine, krizi İzmir'in birliğini pekiştirecek bir fırsata dönüştürme ustalığıdır. Bizim sesimiz; sakin, vakur ve her zaman çözümün adresi olan o güven verici ses olmalıdır. Çünkü İzmir, fırtınada limanına sığınabileceği bir "Şehr-i Emin" ister.

https://www.youtube.com/watch?v=tL_OjSftUQQ

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

08-AİLEYİ KORUMA SEFERBERLİĞİ

EĞİTİM, İSTİHDAM VE DİJİTAL GÜVENLİK

Değerli Egeli Gazete okurları, bugün sizlerle sadece bir genelgeyi değil, toplumumuzun yapı taşı olan ailenin önümüzdeki on yılını şekillendirecek "hayatî" bir yol haritasını konuşmak istiyorum. 2 Mayıs 2026 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan **2026/4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi**, Türkiye'nin aile yapısını modern dünyanın risklerine karşı korurken, sosyo-ekonomik bağlarımızı güçlendirmeyi hedefleyen devrim niteliğinde kararlar içeriyor.

Peki, bu "Aile ve Nüfus On Yılı" vizyonu bizim hayatımıza, sokağımıza, soframıza nasıl yansıtacak? Gelin, satır başlarına birlikte bakalım.

İş ve Aile Dengesinde Yeni Dönem

Modern yaşamın en büyük çıkmazı olan "iş mi, aile mi?" sorusuna devletimiz net bir cevap veriyor: **Her ikisi de**. Yeni düzenlemeyle çalışan annelerin doğum izni **24 haftaya** çıkarılarak anne-bebek bağı güvence altına alındı. Babalık izninin özel sektörde kamu ile eşitlenerek **10 güne** çıkarılması ise ebeveynlik sorumluluğunun sadece kâğıt üzerinde değil, fiilen paylaşılması adına atılmış dev bir adımdır.

Kadın İstihdamında "Vasıflı Güç" Vizyonu

Yıllardır vurguladığımız bir gerçek var: Kadınların "ne iş olsa yaparım" çaresizliğinden kurtulup meslek sahibi olmaları şart. Stratejik planda yer alan **"Mahalle Odaklı Kreş Modeli"**, annelerin çocuk bakım sorunu yüzünden istihdam dışı kalmasını engelleyecek. Kız çocuklarımızın en az lise mezunu olması ve BELMEK gibi kurslarla sertifikalı birer meslek sahibi yapılması

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

artık bir temenni değil, zorunlu teşvik kapsamındadır. Ekonomik bağımsızlık, ailenin de en büyük zırhıdır.

Erken Yaşta Evlilikle Hukuki Mücadele

Bireylerin ruhsal ve bedensel olgunluğa erişmeden aile kurması, telafisi zor sosyal yaralar açıyor. Yeni vizyonda Türk Medeni Kanunu'ndaki istisnalar daraltılarak evlilik yaşının fiilen **18'e** çıkarılması hedefleniyor. Ayrıca artık evlenmeden önce e-Devlet üzerinden iletişim, hukuk ve psikoloji eğitimleri almak zorunlu hale geliyor. Yani "evcilik" değil, "evlilik" bilinci inşa ediliyor.

Dijital Düzenlemeler ve Manevi Rehberlik

Evimizin içine sızan dijital tehlikelere karşı "**Dijital Aile Kalkanı**" kuruluyor. Şiddet barındıran oyunlar ve içerikler sıkı denetime tabi tutulurken, aile dostu yapımlar desteklenecek.

Beni en çok heyecanlandıran maddelerden biri de **Din Psikolojisi Uzmanlarının** sahaya inmesi. Hem manevi ilimleri hem de modern psikolojiyi bilen bu uzmanlar, şiddet mağdurlarına rehberlik ederken, öfke kontrolü sorunu yaşayan erkekleri de eğitecek. Kadın konukevlerimiz artık sadece birer "sığınma" yeri değil, "rehabilitasyon ve meslek edindirme merkezi" olarak görev yapacak.

Sonuç Olarak: Hepimize Görev Düşüyor

2026-2035 dönemi; eğitimi, ekonomiyi, dijital güvenliği ve manevi değerleri merkeze alan bütüncül bir savunma hattıdır. Ancak bu stratejinin başarısı sadece devletin değil; yerel yönetimlerin, öğretmenlerin, din adamlarının ve en önemlisi biz ebeveynlerin el ele vermesiyle mümkündür.

Unutmayalım ki; çocuklarımıza bırakacağımız en büyük miras, sevgiyle örülmüş, eğitimle güçlendirilmiş ve manevi değerlerle korunmuş huzurlu bir aile çatısıdır.

Sağlıkla ve sevgiyle kalın.

<https://www.youtube.com/watch?v=TnVvn4pVcl0>

'AİLE VARSA GELECEK VAR: 2026-2035 STRATEJİK VİZYONU'
Dr. Mehmet Talat ŞİMDİ - EGELİ GAZETE

2026 2026/4 sayılı Genelge 2027 2028 2030 2031 2032 2033 2034 2035

1 İŞ VE AİLE DENGESİ: YENİ DÖNEM

Doğum izni: 24 HAFTA

Babalık izni: 10 GÜN

2 KADIN İSTİHDAMI: "VASIFLI GÜÇ"

MESLEK SERTİFİKASI

MAHALLE ODAKLI KRES MODELİ

EKONOMİK BAĞIMSIZLIK

3 ERKEN EVLİLİK VE HUKUKİ MÜCADELE

TMK md. 124

e-DEVLET ZORUNLU EĞİTİM SERTİFİKASI

EVLİLİK YAŞI: FİLEN 18+

4 DİJİTAL KÜLTÜR VE MANEVİ REHBERLİK

DİJİTAL AİLE KALKANI

AİLE DOSTU YAPILAR

DİN PSİKOLOJİSİ UZMANI

BÜTÜNCÜL BİR SAVUNMA HATTI

SAĞLIKLI VE HUZURLU AİLE ÇATIŞI

09-MALİ ADALETİN SIRAT KÖPRÜSÜ, VARLIK BARIŞINDA VICDAN TESTİ

Türkiye'nin mali hafızasında "Varlık Barışı" kavramı, 2008 yılından bu yana adeta bir gelenek halini aldı. Küresel krizlerin rüzgârıyla başlayan bu süreçte, bugüne dek yaklaşık 10 kez benzer düzenlemelerle karşılaştık. Temel motif hep aynıydı: Yastık altındaki ya da yurt dışındaki kaynağı sisteme çekmek, ekonomiye taze kan pompalamak.

Ancak TBMM'ye sunulan yeni kanun teklifi, bu kez "geçici bir pansuman" olmaktan öte, daha stratejik ve vadeye dayalı bir kurguyla karşımıza çıkıyor.

Geçmişin Muhasebesi: Ne Kazandık, Ne Kaybettik?

Geriye dönüp baktığımızda 2008'deki ilk kapsamlı barıştan (5811 Sayılı Kanun), 2013'teki vergi incelemesi bağıışıklığına ve 2016-2022 arasındaki "neredeyse her yıl" tekrarlanan periyoda kadar uzun bir yol katettik.

Mali boyutta kısa vadeli döviz rezervi artışı sağlasak da, sürekli "af" beklentisinin vergiye gönüllü uyumu zedelediği bir gerçek. Ekonomik canlılık adına kayıt dışı sermayeyi bankacılık sistemine dahil ederken; vergisini kuruşu kuruşuna, zamanında ödeyen dürüst mükellef aleyhine oluşan adaletsizliği ve "haksız rekabeti" de not etmek gerekiyor. En kritik risk ise, kaynağı belirsiz paranın sisteme girişiyle uluslararası arenada (FATF Gri Liste gibi) karşılaşılabilecek itibar kayıplarıdır.

2026 Model Varlık Barışı: Sadakat Testi

Yeni düzenlemeyi öncekilerden ayıran en belirgin fark, "**vadeye bağlı kademeli vergilendirme**" modelidir. Artık sadece parayı getirmek yetmiyor, sistemde tutma taahhüdü de isteniyor:

1. **5 yıl sistemde kalana:** %0 Vergi
2. **1 yıl kalana:** %4 Vergi
3. **Hemen çekene:** %5 Vergi (2027'de %5,5)

Bu model, paranın sadece "yıkınıp" geçmesini değil, mevduat ya da devlet tahvili olarak makroekonomik istikrara hizmet etmesini hedefleyen bir "sadakat testi" niteliğinde.

Riskler ve Yerel Yansımalar

Meseleye adli muhasebe prensipleriyle baktığımızda; "hiçbir suretle vergi incelemesi yapılmayacak" zırhının, usulsüz işlemler için bir koruma kalkını oluşturma riski hala masada duruyor. Ayrıca, nitelikli hizmet merkezlerine ve teknogirişimlere sağlanan geniş vergi indirimlerinin, merkezi bütçeden belediyelere aktarılan payları dolaylı olarak nasıl etkileyeceği, yerel yönetimlerin finansmanı açısından üzerinde durulması gereken bir konu.

Sonuç Yerine

İstanbul Finans Merkezi'nin 2047 vizyonu ve yurt dışından gelecek nitelikli insan kaynağına sağlanan 20 yıllık vergi muafiyeti gibi radikal adımlar, Türkiye'yi bölgesel bir çekim merkezi yapma iddiasını taşıyor.

Özellikle İzmir gibi nitelikli yerleşimin odak noktası olan bölgelerde ve butik turizm yatırımlarında bu düzenlemelerin sahadaki karşılığını hep birlikte göreceğiz. Ancak unutulmamalıdır ki; gerçek mali barış, sadece varlıkların beyanıyla değil, vicdan ile cüzdandan arasındaki o hassas dengenin adaletle kurulmasıyla mümkündür.

<https://www.youtube.com/watch?v=ojuHLRFiDNk>

10-Dil Birliği, Devletin Dirliği Türkçe, 13 Mayıs Ruhu ve Anayasal Zorunluluk

Tarih, bir milletin varoluş mücadelesinin sadece kılıçla değil, aynı zamanda kalemle ve dille verildiğinin en sadık tanığıdır. Anadolu topraklarında Türk varlığının bekası, askeri zaferlerden ziyade Türk dilinin egemenliğiyle mühürlenmiştir. Bugün kutladığımız **13 Mayıs Türk Dil Bayramı**, Karamanoğlu Mehmet Bey'in 1277 yılındaki tarihi fermanından mülhem, bir kültürel şölenin ötesinde; milli kimliği koruma, zihin bulanıklığını giderme ve vatanın bölünmez bütünlüğünü dil birliğiyle perçinleme iradesidir.

1277'den 2026'ya: Bir Kimlik Mücadelesi

13.Yüzyıl Anadolu'su, Moğol baskısı altında ezilirken sarayda Farsça'nın, bilimde Arapça'nın hakim olduğu bir kültürel yarılma yaşamaktaydı. Bu derin kopukluk, Türk kimliğini yüksek kültür potasında erime tehlikesiyle karşı karşıya bırakmıştı. Karamanoğlu Mehmet Bey'in, "Şimdiden gerü hiç kimesne kapuda ve divanda ve meclis ve seyranda Türki dilinden gayri dil söylemeye" fermanı, sadece bir dil tercihi değil; milli bir direniş ve kültürel bir anayasadır.

Bu tarihi irade, bugün Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 3. maddesinde yer alan "**Devletin dili Türkçedir**" hükmüyle en yüksek hukuki statüsüne kavuşmuştur. Bu hüküm, Anayasa'nın 4. maddesi gereği değiştirilemez ve değiştirilmesi dahi teklif edilemez bir niteliktedir.

Zihin Bulanıklığına Karşı Dilin Hâkimiyeti

Bugün gerek mahalli dillerin siyasi birer araç haline getirilmesi, gerekse yabancı dillerin (özellikle İngilizce ve Arapça) kontrolsüz istilasını, milli benliğimizde ciddi bir "zihin bulanıklığına" yol açmaktadır.

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

1. **Mahalli Dil İstismarı:** Mardin örneğinde olduğu gibi, yerel yönetimlerin yön levhaları ve tabelalarda resmi dilin yanına mahalli dilleri ekleme çabaları, çoğu zaman "çok dillilik" maskesi altında resmi dilin tekliği ilkesine ve devletin bütünlüğüne bir meydan okuma halini almaktadır. T.C. yasaları gereği, bilgilendirme amaçlı ikincil diller ancak Türkçe'nin hâkimiyetini sarsmayacak şekilde (punto büyüklüğü ve konum olarak) kullanılabilir.
2. **Dijital ve Ticari İstila:** Şehir merkezlerindeki "yabancı tabela kirliliği" ve sosyal medyadaki "hibrit (melez) dil" kullanımı, 1277'deki "meclis ve seyran" yasağının modern bir ihlalidir. Dil yozlaşması, düşünce yozlaşmasını da beraberinde getirir.

Anayasal Hatırlatma: "Türkçeden başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez." (Anayasa Madde 42). Bu hüküm, toplumsal huzurun ve milli birliğin teminatıdır.

Tarihsel Bir "Suç Mahalli": İdris-i Bitlisî ve Türkmen Kırımı

Türk kimliğinin aşındırılması süreci sadece dış etkilerle değil, tarihsel süreçteki stratejik hatalarla da beslenmiştir. İdris-i Bitlisî gibi figürlerin, 16. yüzyılda Yavuz Sultan Selim döneminde uyguladığı "mezhepçi ve etnik" siyaset, Anadolu'nun asli unsuru olan Türkmenlerin tasfiyesine ve bölgelerin "Türksüzleştirilmesine" zemin hazırlamıştır. Bitlisî'nin bizzat kaleme aldığı **Selim Şah-Nâme'deki "yedi yaşından yetmişine kadar fişleme" ve "kin orağı ile biçme" itirafları, milli dokunun nasıl zedelendiğinin tarihi vesikasıdır. Bu hatalardan ders çıkararak, Türk dili ve kimliği üzerindeki her türlü aşındırma çabasına karşı uyanık olunmalıdır.**

Tabela Standartları ve Hukuki Zorunluluk

Türk Standartları Enstitüsü'nün **TS 13813** standartları, ticari ve resmi alanlarda dilin kullanımını netleştirmiştir. Tabelada Türkçe

kelime kullanımı esastır ve yabancı dilde bir ibare kullanılacaksa bu, Türkçe metnin punto büyüklüğünün en fazla %25'i kadar olabilir.

Mardin ve benzeri bölgelerde yerel yönetimlerin bu standartları aşındıran her türlü yazı, söz ve davranışı, sadece bir belediyecilik kusuru değil, Anayasal bir ihlaldir. Devletin dili, milletin ortak aklıdır; bu aklın bulanmasına hiçbir siyasi mülahaza ile izin verilemez.

Sonuç: Türkçe Konuşmak Bir Vatan Görevidir

Türk Dil Bayramı, sadece nostaljik bir kutlama değildir. Bu bayram;

1. Resmi Yazışmalarda "plaza dili" denilen yabancı terim istilasından kaçınmayı,
2. Ticari Hayatta Türkçeyi tabela ve marka dili olarak hakim kılmayı,
3. Yerel Yönetimlerde resmi dili sulandıracak levha ve uygulamalara karşı tavizsiz durmayı gerektirir.

Karamanoğlu Mehmet Bey'in ruhu ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu iradesi, her ne sebeple olursa olsun Türkçenin özünden uzaklaştırılmasına ve yabancı/mahalli diller üzerinden bir zihin bulanıklığı yaratılmasına asla cevaz vermez. Türkçe, Türk vatanının manevi sınırlarıdır; bu sınırları korumak her Türk vatandaşının ve kamu görevlisinin asli görevidir.

<https://www.youtube.com/watch?v=Ft446n73224>

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

22-BİR ŞEHRİN HAFIZASI: TUZAKOĞLU'NDAN MESLEK FABRİKASI'NA

İzmir'in kalbi Halkapınar'da, önünden her gün binlerce insanın geçtiği o görkemli taş bina... Bugün kapısında "**Meslek Fabrikası**" yazıyor. Ancak o yüksek tavanların ve devasa pencerelerin ardında; 1908'den bugüne süzülen bir dram, bir zafer ve tarafların kılıçları çektiği büyük bir mülkiyet savaşı gizli.

9 Eylül'ün Kanlı Sabahı ve Millileşme Ruhu

Hikâye, 1908'de Rum Tuzakoğlu ailesinin buharlı un değirmeni kurmasıyla başladı. 9 Eylül 1922 sabahı, şehre giren Türk süvarilerine bu fabrikadan ateş açıldı; üç vatan evladı orada şehit düştü. "Halkapınar Baskını" sonrası sahipsiz kalan bu yapı, 1926 yılında bizzat **Gazi Mustafa Kemal Atatürk**'ün imzasıyla, yabancı imtiyazların sona erdirilmesi vizyonuyla belediye tarafından bedeli ödenerek kamulaştırıldı.

ESHOT: Yabancı Ortaklıktan Milli Gurura

Bu bina, Cumhuriyet döneminde İzmir'in modernleşme hamlelerinin tam merkezinde yer aldı. Özellikle **27 Temmuz 1943** tarihinde kurulan **ESHOT (Elektrik, Su, Havagazı, Otobüs ve Trolleybüs)** Genel Müdürlüğü ile fabrikanın kaderi iç içe geçti.

Yapılan araştırmalar, sanılanın aksine ESHOT'un kuruluşunda herhangi bir yabancı ortak olmadığını, aksine bir "**millileştirme destanı**" olduğunu kanıtıyor. ESHOT; Belçika sermayeli elektrik, İngiliz ve Fransız sermayeli havagazı ve su şirketlerinin imtiyazlarının satın alınarak tasfiye edilmesiyle, %100 yerel ve milli bir yapı olarak doğmuştur. Tuzakoğlu Fabrikası da ESHOT'un bu devasa "hizmet adası"nın lojistik bir parçası olarak yıllarca İzmir halkına hizmet vermiştir.

İki Kararlı Cephe: Yerel Hafıza mı, Vakıf Hukuku mu?

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

Gelinen noktada bu anıtsal yapı, artık sadece mimari bir miras değil, iki büyük idarenin hukuki güç gösterisine dönüştü. **Bu mücadeleyi, yabancı imtiyazları kovup bu mülkleri halkın emrine veren İzmir iradesi mi kazanacak, yoksa "vakıf hukukunu" sonuna kadar savunmaya kararlı merkezi yönetimi temsil eden Vakıflar Genel Müdürlüğü mü?**

1. **İzmir Büyükşehir Belediyesi:** Yapının 1926 Kararnamesi ile satın alındığını ve 2007'de tüm vakıf şerhlerinin bedeli ödenerek temizlendiğini savunuyor. Burayı İzmir'in tapulu malı ve cumhuriyet mirası olarak görüyor.
2. **Vakıflar Genel Müdürlüğü (VGM):** 5737 sayılı kanunun 30. maddesine dayanarak, mülkiyetin "rücu" yoluyla vakfa tescilini istiyor ve vakıf hukukunu her türlü ticari işlemin üzerinde tutuyor.

Sonuç: Kimin Haklılığı Tescillenecek?

Bir yanda bugün "Meslek Fabrikası" adıyla binlerce gence umut olan, kentin ulaşım ve enerji tarihini iliklerinde hissedilen bir belediye; diğer yanda ecdat vasiyetini tescil etmekte kararlı bir merkezi irade...

Tuzakoğlu Un Fabrikası, artık sadece taştan bir bina değil; İzmir'in mi yoksa merkezi yönetimin mi tezlerinin galip geleceğini belirleyecek bir "hukuk laboratuvarı"dır. 1926 tarihli Atatürk imzası mı, yoksa 2008 tarihli Vakıflar Kanunu mu bu tarihi yapının geleceğini tayin edecek? Bu sorunun cevabı, Türkiye'deki yerel ve merkezi yönetim dengesinin de yeni bir vesikası olacaktır.

Analiz: 1943'te yabancı şirketleri tazminat ödeyerek kovan ESHOT ruhu, bu gün İzmir Büyükşehir Belediyesi kendi mülkünde "işgalci" konumuna düşürülmeye çalışılmaktadır. Hukuk, sadece kanun maddesi değil, aynı zamanda şehrin tarihsel hakkıdır.

Dr. Mehmet Talat Şimdi

https://www.youtube.com/watch?v=rzBdxQoM_94

BÖLÜM 2

EGELİ GAZETE YEREL YÖNETİMLER ÜZERİNE TEZLER

01- Yerel Yönetimlerde Mali Disiplin, Siyasi Süreklilik ve Destek Hizmetleri Harcamalarının Anatomisi: İzmir Buca Belediyesi 2025 Yılı Kesin Hesap Raporu Analizi

Giriş

Yerel yönetimlerin mali performansları, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda her yılın mayıs ayında bir önceki yılın kesin hesap raporları üzerinden masaya yatırılmaktadır. Bu kapsamda, İzmir'in en büyük ilçelerinden biri olan Buca Belediyesi'nin Mayıs 2026 meclis oturumlarında karara bağlanan **2025 Mali Yılı Kesin Hesap Raporu**, yerel yönetim ile muhalefet grubu arasında son dönemin en sert bütçe, borç ve gayrimenkul yönetimi tartışmalarına sahne olmuştur.

Söz konusu meclis oturumu, Buca Belediye Başkanı Görkem Duman'ın rahatsızlığı gerekçesiyle Belediye Başkan Vekili Ulaş Koç idaresinde gerçekleştirilmiştir. İlgili ihtisas komisyonlarından oy çokluğuyla meclis genel kuruluna gelen kesin hesap raporu, yapısal analiz yöntemleri ve meclis tutanaklarına yansıyan tartışmalar ışığında incelendiğinde; Türkiye'deki yerel yönetimlerin kronikleşen yapısal sorunlarına, siyasi süreklilik eleştirilerine ve yasal yükümlülüklerin ihlaline dair önemli ipuçları barındırmaktadır.

1. 2025 Mali Yılı Kesin Hesap Verilerinin Genel Görünümü

Buca Belediyesi'nin 2025 yılına ait kesinleşen bütçe ve harcama dinamikleri, meclisteki finansal kutuplaşmanın temel zeminini oluşturmaktadır. Gerçekleşen bütçenin ana hatları makro düzeyde şu şekildedir:

Mali Gösterge / Kalem	Gerçekleşen Tutar (TL)	Payı (%)
Toplam Gideri Bütçe	4.174.000.000 TL	%100,0
Net Bütçe Geliri	3.203.000.000 TL	—
Yıl Sonu Bütçe Açığı	970.000.000 TL	%23,2 (Gidere Oranı)
Destek Hizmetleri Müdürlüğü Harcaması	1.590.000.000 TL	%38,1 (Gider İçi Payı)

Rakamlar analiz edildiğinde, belediyenin gider bütçesinin gelir bütçesine oranla ciddi ölçüde saptığı ve yıl sonu itibarıyla **yüzde 23'e yakın bir bütçe açığı** ile mali yılın kapatıldığı görülmektedir. En dikkat çekici unsur ise, toplam harcamaların yaklaşık %38,1'inin tek başına Destek Hizmetleri Müdürlüğü bünyesinde toplanmasıdır.

Aşağıdaki bütçe akış simülasyonunda, Buca Belediyesi'nin 2025 Kesin Hesap bütçe kalemlerinin dağılımını, Destek Hizmetleri'nin ağırlığını ve bunun diğer icracı müdürlükler (Fen

İşleri, Park Bahçeler vb.) ile olan dengesini interaktif olarak inceleyebilirsiniz:

2. Muhalefetin Eleştirileri ve Yapısal Finansal Analiz (AK Parti Grubu)

Meclis tutanakları incelendiğinde, AK Parti Grubu'nun muhalefet şerhi ve genel kuruldaki hitapları, belediyenin sadece mevcut dönemini değil, yapısal mali yönetim biçimini de hedef almaktadır. Muhalefet kanadının finansal eleştirileri dört temel sütun üzerine inşa edilmiştir:

1. **"Gerçek Borç Gizleniyor" İddiası ve Konsolide Borç Stoku:** Muhalefet sözcüleri, belediyenin resmi mizan ve bilançolarında ilan edilen borç rakamlarının gerçeği tam olarak yansıtmadığını ileri sürmüştür. Belediyenin yan şirketleri (özellikle Buca İmar A.Ş.) ve bu şirketlerin biriken üçüncü şahıs ile kamusal yükümlülükleri de hesaba katıldığında, konsolide gerçek borç yükünün **5 milyar TL sınırına yaklaştığı** iddia edilmiştir.
2. **Bütçe Sapması ve Mali Disiplinsizlik:** Yıl sonu itibarıyla ortaya çıkan 970 milyon TL'lik bütçe açığı, muhalefet tarafından bütçe yapma tekniğinin ve öngörülerinin rasyonellikten uzak olduğunun bir kanıtı olarak sunulmuştur. Gelir tahminlerinin abartılı yapıldığı, giderlerin ise kontrol altına alınmadığı vurgulanmıştır.
3. **Mal Varlıklarının Elden Çıkarılması:** Biriken kamusal borçların nakit varlıklarla ödenememesi neticesinde; Kırklar, Doğancılar, 29 Ekim ve Kaynaklar mahallelerindeki taşınmazların satış masasına konulması, muhalefet tarafından "hizmet üretemeyen, çareyi mülk satmakta bulan yönetim modeli" olarak tanımlanmıştır.
4. **Destek Hizmetleri Bütçesindeki Anomali:** Toplam harcamaların 1,5 milyar TL'den fazlasının tek bir müdürlükte toplanması, doğrudan vatandaşa dokunacak yatırımlara yeterli pay ayrılmadığı gerekçesiyle makalenin

ilerleyen bölümünde detaylandırılacağı üzere sert şekilde eleştirilmiştir.

3. Belediye Yönetiminin Savunma Hattı (CHP Grubu)

Eleştirilere karşı CHP Grubu ve belediye bürokrasisi, mali tabloları savunurken makroekonomik realiteler, merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki politikaları ve rasyonel kriz yönetimi argümanlarına sığınmıştır:

1. **"Ekonomik Abluka" ve Merkezi İdare Kesintileri:** Yönetim, borç stokunun ve bütçe açığının büyümesindeki ana etkenin yerel yönetim hatası değil, ülke genelinde yaşanan yüksek enflasyon ve maliyet artışları olduğunu savunmuştur. Girdi maliyetlerinin öngörülemes şekilde artmasına ek olarak, İller Bankası paylarında yapılan kesintiler ile merkezi hükümetin vergi ve SGK borçlarını tahsil etme noktasında yerel yönetimler üzerinde kurduğu "siyasi baskı ve abluka" mekanizması, mali tablonun gerekçesi olarak gösterilmiştir.
2. **Taşınmaz Satışlarında "Ortak Uzlaş" ve Rasyonellik:** Borçlara mahsuben yapılması planlanan taşınmaz devir ve satışlarında keyfi davranılmadığı vurgulanmıştır. İlk etapta hazırlanan 24 taşınmazlık listeden, muhtarların ve mahalle sakinlerinin hassasiyetleri gözetilerek 4 adet taşınmazın çıkarıldığı; kalan 20 taşınmazın satışı/devri hususunda ise mecliste **oy birliği** sağlandığı hatırlatılmıştır.
3. **Hizmet Sürdürülebilirliğinin Korunması:** Tüm mali darboğaza ve bütçe kısıtlamalarına rağmen, Buca halkına sunulan rutin belediyeçilik hizmetlerinin, temizlik işlerinin, sosyal yardımların ve icracı müdürlüklerin saha faaliyetlerinin sekteye uğratılmadan kararlılıkla sürdürüldüğü ifade edilmiştir.

4. Odak Analizi: Destek Hizmetleri Müdürlüğü Harcamalarının Anatomisi

2025 yılı Kesin Hesap Raporu'nun en çok tartışılan ve mali yapıyı en çok sarsan kalemi, **1 milyar 590 milyon TL** ile toplam bütçenin **%38,1'ini** yutan Destek Hizmetleri Müdürlüğü harcamaları olmuştur. Bu harcama boyutunun arkasındaki sebepler ve doğurduğu sonuçlar, belediyenin idari işleyişindeki çarpıklığı net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Harcama Yoğunluğunun Arkasındaki Sebepler

Destek Hizmetleri bütçesinin bu denli devasa bir hacme ulaşması tesadüfi olmayıp, şu temel yönetsel ve operasyonel tercihlerden kaynaklanmaktadır:

- 1. Merkezi İhale ve Alım Politikası:** Buca Belediyesi, diğer tüm müdürlüklerin (Fen İşleri, Temizlik İşleri, Park ve Bahçeler vb.) ihtiyaç duyduğu akaryakıt, araç kiralama, iş makinesi tedariki, hizmet binası bakım-onarımları ve genel mal/hizmet alımlarını Destek Hizmetleri Müdürlüğü çatısı altında merkezileştirmiştir. Makroekonomik dalgalanmalar ve yüksek enflasyon, bu merkezi alımların maliyetini katlamıştır.
- 2. Yüksek Hizmet ve Araç Kiralama Maliyetleri:** Belediyenin öz malı olan araç filosunun yetersizliği nedeniyle çöp kamyonları, binek araçlar ve iş makineleri büyük oranda kiralama yoluyla tedarik edilmektedir. 2025 yılındaki yüksek döviz kuru ve faiz sarmalı, araç kiralama ihalelerindeki yüklenici fiyatlarını dramatik şekilde yukarı çekmiştir.
- 3. Şirket Personeli Hizmet Alımları:** Belediyenin asıl işlerini yürüten taşeron/şirket personelinin (Buca İmar A.Ş. çalışanları) maaş, sosyal haklar ve hakkeş ödemesinin önemli bir kısmı, doğrudan bu müdürlüğün "hizmet alımı" kalemi üzerinden finanse edilmektedir.

Kontrolsüz istihdamın faturası doğrudan bu müdürlüğün bütçesine yansımıştır.

Bu Harcama Modelinin Doğurduğu Sonuçlar

Destek Hizmetleri Müdürlüğü'nün bütçeyi adeta domine etmesi, belediyenin genel hizmet kalitesi ve finansal geleceği üzerinde yıkıcı sonuçlar doğurmuştur:

1. **Yatırımcı Müdürlüklerin Tasfiyesi (Yatırım Eksikliği):** Bütçenin %38'i idari ve operasyonel sürdürülebilirliğe (akaryakıt, kiralama, personel hakkedışı) harcadığı için; ilçenin altyapısını, yollarını ve tesislerini yapacak olan **Fen İşleri Müdürlüğü** ile yeşil alanları artıracak olan **Park ve Bahçeler Müdürlüğü** gibi doğrudan yatırıma yönelik birimler cüceleşmiştir. Buca, 2025 yılında kalıcı eseler üreten değil, mevcut çarkı döndürmek için sürekli tüketen bir belediye görünümüne bürünmüştür.
2. **Kaynak Dağılımında Verimsizlik:** Harcamaların tek bir merkezde toplanması, diğer icracı müdürlüklerin sahadaki hareket kabiliyetini kısıtlamıştır. Örneğin, sokaktaki bir asfalt kırığı veya parktaki bir onarım için gereken lojistik destek Destek Hizmetleri'nin bürokratik onay ve ihale süreçlerine takılmış, bu da hizmette gecikmelere (hizmet körlüğü) sebep olmuştur.
3. **Mali Sürdürülemezlik ve Borç Sarmalı:** Tüketime ve kiralamaya dayalı bu bütçe modeli katma değer üretmediği için, belediye sürekli nakit açığı vermiş ve bu durum 970 milyon TL'lik bütçe açığının ana tetikleyicisi olmuştur. Çarkı döndürmek için kamusal borçlar (SGK/Vergi) ötelenmiş, sonuç olarak da kentin gayrimenkullerinin satılması kaçınılmaz hale gelmiştir.

5. Siyasi Süreklilik ve SGK Borçlarında Yasal İhmal İlişkisi

Buca Belediyesi'nin mali krizini ve kesin hesap dönemi tartışmalarını daha derin bir boyuta taşıyan unsur; krizin tarihsel

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

arka planı, yasal sürelerin aşılması ve aynı siyasi ekolün devamlılığı noktasıdır.

Değişmeyen Siyasi Akıl ve "Miras" Çelişkisi

Belediye yönetiminin bütçe açıklarını ve biriken borçları tamamen dışsal faktörlere (enflasyon, merkezi yönetim politikaları vb.) bağlayan savunma hattı, siyasi süreklilik gerçeği karşısında ciddi bir çelişki barındırmaktadır. Buca Belediyesi uzun yıllardır **kesintisiz bir şekilde aynı siyasi parti (CHP)** tarafından yönetilmektedir. Dolayısıyla bugün ödenemez duruma gelen ve yan şirketlerle birlikte 5 milyar TL'ye dayandığı belirtilen borç yükü, farklı bir siyasi partiden devralınan yabancı bir "miras" değildir.

Aksine, bizzat aynı siyasi anlayışın bir önceki dönemde attığı mali adımların, yaptığı borçlanmaların ve yürüttüğü yönetim politikalarının doğrudan bir sonucudur. Bu durum, yönetimlerin sıklıkla başvurduğu "enkaz devraldık" şeklindeki söylemsel savunmaları boşa çıkarmakta; sorunun dönemsel değil, kurumsal ve yapısal bir yönetsel basiretsizlik olduğunu göstermektedir.

SGK Prim Borçlarında Yasal Sürelerin İhlali (5510 Sayılı Kanun)

Krizin en somut ve hukuki bacağı, belediye şirketi (Buca İmar ve İnş. San. Tek. Hiz. A.Ş.) üzerinden biriken devasa Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) prim borçları oluşturmaktadır.

Hukuki Mevzuat Notu: 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca, işveren kurumundaki kurum ve tüzel kişiler, çalıştırdıkları personelin prim borçlarını **takip eden ayın sonuna kadar** kuruma ödemekle yükümlüdür.

Meclis tutanaklarına yansıyan veriler, bu emredici yasal sürelere riayet edilmediğini net bir şekilde ortaya koymaktadır. Personel

primleri yasal süreleri içinde ödenmeyip sürekli tehir edilmiş; bu durum anaparanın üzerine binen muazzam gecikme cezaları ve faiz yükleriyle birlikte borcun bir çığ gibi büyümesine yol açmıştır. Personel giderlerinin toplam harcamalar içerisindeki payının **yüzde 60 seviyesine** ulaştığı bir yapıda, yasal süreler dahilinde prim ödemelerini yapabilecek rasyonel bir nakit akışı planlaması (likidite yönetimi) kurulmadan popülist istihdam politikalarına devam edilmesi, belediyeyi hareket edemez hale getirmiştir.

6. Taşınmaz Satışlarının Anatomisi: "Geleceği Tüketme" Yaklaşımı

Nakit akışındaki bu yasal ve idari tıkanıklığı, özellikle de Destek Hizmetleri bütçesinin yarattığı tüketim baskısını aşmak adına başvurulan nihai yöntem, Buca'nın kentsel ve kırsal geleceğini doğrudan etkileyen taşınmaz devirleri olmuştur.

1. **Kırsal ve Tarımsal Alanların Kaybı:** Kırklar, Doğancılar, 29 Ekim ve Kaynaklar mahallelerinde bulunan; bahçe, tarla ve zeytinlik vasfındaki **20 taşınmaz**, SGK borçlarına mahsup edilmek üzere devredilmiş ya da satış listesine alınmıştır. Toplum belleğinde ve kentin yeşil dokusunda önemli yer tutan zeytinliklerin ve tarım arazilerinin borç ödeme aracı haline getirilmesi, yapısal bir acziyetin göstergesi olarak değerlendirilmektedir.
2. **Sosyal Alanların ve Tesislerin Satış Masasına Konması:** Satış hamleleri sadece kırsal arazilerle sınırlı kalmamıştır. Kamuoyunda ve mecliste büyük yankı uyandıran Ufuk Mahallesi'ndeki düğün ve nikah salonu, konut alanları ve hatta plan değişikliği yoluyla statüsü değiştirilerek satış varyasyonlarına dahil edilmeye çalışılan kadın sığınma evi gibi kritik sosyal donatı alanları dahi borç eritmeye yönelik hamlelerin parçası yapılmıştır.

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

Sonuç

İzmir Buca Belediyesi'nin 2025 Mali Yılı Kesin Hesap Raporu ve meclis tutanakları üzerinden yapılan bu detaylı analiz, belediyenin içine düştüğü finansal darboğazın salt dışsal ekonomik faktörlerle açıklanamayacağını kanıtlamaktadır. Ortadaki tablo; aynı siyasi anlayışın yıllardır süregelen yönetsel hatalarının, 5510 sayılı Kanun'un emredici hükümlerine rağmen personel primlerini yasal süreleri içinde ödemeyişinin ve bütçeyi katma değer üreten yatırımlar yerine **Destek Hizmetleri** üzerinden kiralamalara ve tüketime dayalı popülist politikalara feda etmesinin kronik bir sonucudur.

Bugün gelineen noktada "günü kurtarmak" adına Buca halkının ortak mirası olan zeytinliklerin, arsaların ve sosyal tesislerin parça parça satılması, sürdürülebilir bir mali yönetim modeli değildir. Yapılan işlem özü itibarıyla yeni bir değer ya da hizmet üretmek değil; geçmiş dönemlerden devralınan borç enkazını, kentin geleceğini temsil eden mülkleri paraya çevirerek kapatmaya çalışmaktan ibarettir.

<https://www.youtube.com/watch?v=L9oe9yPKPXA>

02-Cüzdandan ile Vicdan Arasında: Şehirlerimizi Kim İnşa Ediyor?

Bugün pencerenizi açıp dışarı baktığınızda gördüğünüz o devasa beton bloklar, gökyüzünü yırtan gökdelenler ve daralan sokaklar sadece mimari birer tercih mi? Yoksa "cüzdandan" ile toplumun "vicdanı" arasındaki o bitmek bilmeyen savaşın sessiz tanıkları mı?

Yeni kitabım **"Cüzdandan ile Vicdan: İmar Rantının Anatomisi"**nde, Türkiye'de servetin el değiştirmesindeki en güçlü kaldıraçın sanayi ya da teknoloji değil, bir kalem ucuyla değiştirilen "İmar Planları" olduğunu tüm çıplaklığıyla masaya yatırdım.

Toprağın Ekonomik Genetiği Nasıl Değişiyor?

Kitapta üzerinde durduğum "Sihirli Dokunuş" hikâyesi aslında hepimizin bildiği ama adını koyamadığı bir gerçek. 50 bin TL'lik bir tarlanın, bir belediye meclisi kararıyla 20 milyon TL'lik bir "altın madenine" dönüşmesi bir piyasa mucizesi değil, tamamen idari bir karardır. Emsal artışları, yani toprağın üzerine dökülecek "görünmez katlar", maliyeti değişmeyen toprağı bir anda devasa bir ranta dönüştürmektedir.

Peki, bu rant kimin cebine gidiyor? Müteahhitler, önceden kapatılan ucuz araziler ve "sorgulamadan el kaldıran" meclis aritmetikleri... Ben bu döngüyü "Cüzdandan"ın stratejik hamleleri olarak tanımlarken, aslında satın aldığımız şeyin beton değil, belediyenin verdiği o "ayrıcılık izin" olduğunu hatırlatıyorum.

Çözüm Kader Değil, Sistemdir

Kitabımda sadece teşhis koymakla kalmadım, "İmar Rantının Tasfiyesi ve Kentsel Adalet" başlığı altında radikal ve

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

uygulanabilir çözüm yolları sundum. Şahsi kanaatimce, vicdanın kazanması için;

1. **Bağımsız Şehircilik Denetleme Kurulları** kurulmalı, imar planları sadece siyasetçilerin oylarına bırakılmamalıdır.
2. **Blockchain tabanlı dijital imar sicili** ile her parseldeki değer artışı halkın denetimine açılmalıdır.
3. **Değer artış payı %100 kamulaştırılmalı** ve bu kaynak sadece sosyal konut ve kentsel dönüşüm fonlarında kullanılmalıdır.

Vicdanın Neresindeyiz?

Üretmeden zenginleşen bir sınıf ile borçlanarak başını sokacak bir ev arayan kitle arasındaki uçurum her geçen gün derinleşiyor. Rantın olduğu yerde vicdan, genellikle "kamu yararı" kılıfına büründürülmüş bir kişisel zenginleşme hikâyesine dönüşüyor.

Şehirlerimizi binalardan değil, adalet duygusundan inşa etmek zorundayız. Toprağın bir "ticari mal" değil, bir "yaşam hakkı" olduğunu savunduğum bu çalışmamla, herkesi şu soruyu sormaya davet ediyorum: Bir imar dosyasının altına atılan imza, yarınlarmızı mı çalıyor yoksa geleceğimizi mi kuruyor?

Not: Bu çalışmamı, toplumsal bilinci artırmak adına şahsi web sitem olan www.talatsimdi.com adresindeki "**Yayınlar**" bölümünde sizlerin ilgisine sundum. Kitabımı oradan **ücretsiz** olarak okuyabilirsiniz.

<https://www.youtube.com/watch?v=ryeyQEVbK0w>

02- İzmir'in Mali Geleceği: Kavga Değil, Reform Zamanı

17 Nisan 2026 günü İzmir Büyükşehir Belediye Meclisi'nde şahit olduğumuz o üzücü arbede, aslında sadece siyasi bir görüş ayrılığı değil; şehrimizin mali yapısındaki derin bir sıkışmışlığın dışı vurumuydu. 77,8 milyar TL'lik devasa bir bütçeyi yöneten İzmir'in, bugün geldiği noktada rakamlar bize tek bir gerçeği haykırıyor: "Böyle gelmiş ama böyle gidemez."

Rakamların Çılgılığı: Yatırım mı, Sübvansiyon mu?

Meclis salonundaki gerginliğin fitilini ateşleyen en somut gerçek, bütçe harcamalarındaki dengesizlikti. İzmir, kentin geleceğini inşa edecek yatırımlar için 16,2 milyar TL ayırırken, sadece toplu ulaşım çarklarını döndürebilmek için bu yatırım tutarına yaklaşan devasa bir sübvansiyon yükünü sırtlamak zorunda kalıyor.

Madalyonun diğer yüzündeki lojistik gerçek ise çok daha sarsıcı: Bugün bir yolcunun toplam biniş maliyeti 61,73 TL'ye ulaşmışken, bilet gelirlerinden kasaya giren miktar sadece 11,27 TL civarında kalıyor. Yolcu başına düşen bu 50 TL'yi aşkın fark, belediye bütçesinden karşılanıyor. Dağ gibi biriken bu yapısal zarar, her geçen gün kentin öz kaynaklarını yutan, yatırıma dönüşebilecek parayı eriten bir kara deliğe dönüşüyor.

Bu kronik mali yükün üzerine Buca Metrosu gibi vizyon projelerinin döviz bazlı borçlarla finanse edilmesi de eklendiğinde, kur dalgalanmaları gelecek nesillerin bütçesini bugünden ipotek altına alma riski doğuruyor. Mecliste yükselen "Geleceğimizi satıyorsunuz" sesleri ile "Engelleniyoruz" savunmaları arasında sıkışıp kalmak yerine, asıl meseleye; yani mali verimliliğe ve acil bir bütçe reformuna odaklanmamız gerekiyor.

Şirketler ve İstihdam: Verimlilik Şart

Raporlar gösteriyor ki; İBB bütçesinin %40'ından fazlası personel giderlerine ve belediye iştiraklerinin (İZELMAN, İZENERJİ, İZBETON gibi) finansmanına gidiyor. 30 bin personeli aşan kadro yapısı, "hizmet üretmekten" ziyade "istihdamı sürdürmek" üzerine kurulu bir görünüme sahip. Daha da önemlisi, belediyenin kendi şirketlerini ayakta tutmak için piyasa rayicinin üzerinde fiyatlarla ihaleler yapması, vergi mükelleflerinin parasının verimli kullanılmadığı algısını güçlendiriyor.

İzmir İçin Çıkış Yolu: 3 Adımda Reform

Meclisteki kavgalar kentin trafiğini çözmiyor, depreme dayanıksız binaları güçlendirmiyor. İzmir'in finansal bağımsızlığını geri kazanması için artık siyasi suçlamaları bir kenara bırakıp şu yapıcı adımları atması şart:

1. **Liyakat Odaklı Personel Reformu:** Şişirilmiş kadrolar yerine, teknik yeterliliği yüksek, liyakat esaslı bir yapıya geçilmeli. Belediyecilik, bir istihdam kapısı olmaktan çıkarılıp profesyonel bir hizmet mekanizmasına dönüştürülmeli.
2. **İhale ve Şirket Disiplini:** Belediye şirketlerini "fonlamak" yerine, piyasa odaklı ve rekabetçi bir satın alma stratejisi izlenmeli. Kaynaklar, zarar eden iştirakleri kurtarmaya değil, halka doğrudan hizmete aktarılmalı.
3. **Rasyonel Ulaşım Politikası:** Ulaşımdaki devasa maliyet farkı, gerçekçi ve sürdürülebilir bir seviyeye çekilmeli. Sosyal belediyecilik elbet sürecektir; ancak bu, kenti yeni yatırımlar yapamaz hale getirecek bir tıkanıklığa dönüşmemeli.

Sonuç olarak; İzmir'in yüksek kredi notu bir başarıdır, ancak bu krediyi sadece borç ödemek veya maaş dağıtmak için kullanmak "likidite yanılmasıdır". 17 Nisan'daki o görüntüler bir sondur umarım. Şimdi zaman; slogana dayalı siyasetin değil, akılcı mali

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

yönetimin zamanıdır. İzmir halkı, meclis üyelerinden kavga değil; güvenli ulaşım, dirençli bir kent ve şeffaf bir yönetim bekliyor.

Unutmayalım ki; kentin geleceği, sadece alınan kredilerle değil, o kredilerin ne kadar verimli kullanıldığıyla inşa edilecektir.

<https://www.youtube.com/watch?v=n-K02qXKYuA>

04-Buca'nın İmar Anatomisi: "Cambaza Bak" Belediyeciliğinden Beton Çıkmazına

Buca Belediye Meclisi'nden geçen 1.305 hektarlık dev dönüşüm planı, kenti modernleştirme vaadiyle sunuluyor. Ancak Buca'nın bugün neden "dünyanın en kirli havasını soluyan" ve ulaşımı felç olmuş bir ilçeye dönüştüğünü anlamadan bu planın başarısını ölçmek imkânsızdır. Buca'nın tarihi, ne yazık ki halkın gözünün sembolik projelerle boyandığı, arka planda ise kentin akciğerlerinin ranta kurban edildiği bir süreçtir.

1. Reklamın Ötesindeki Gerçek: "Cambaza Bak" Dönemi

Buca'da bir dönem Mevlana Heykeli, Atatürk Maskı, Yedigöller ve Gölet gibi devasa yapılar "vizyoner belediyecilik" olarak pazarlandı. Ancak bu sembolik projeler, halkın ilgisini bir "cambaz" gibi üzerine çekerken, kentin imar dokusu geri dönülemez bir rant paylaşımına sahne oldu.

- 1. Yedigöller ve Plan Değişiklikleri: Portakal Çiçeği Vadisi adı ile Ankara Portakal Çiçeği vadisi projesini çizen müellife çizdirildiği için bu isim verilmişti** Başlangıçta Terziler Odası aracılığıyla tekstil sektörüne fason üretim yapacak 200 işyeri istihdam merkezi ve geniş bir yeşil alan olarak kurgulanan bölge, süreç içerisinde sadece küçük bir parka dönüştürüldü. Burada inşa edilen düğün salonu ve kafeteryaların kimlerin cebine hizmet ettiği ise hâlâ cevap bekleyen bir sorudur.
- 2. Gölet Projesi:** Hafriyatı, yapımı ve ağaçlandırılması İzmir Büyükşehir Belediyesi imkânlarıyla yapılmasına rağmen, burada oluşturulan ticari tesislerin yönetim ve hizmet biçimi kamu yararından ziyade belirli odakların kontrolüne bırakılmıştır.
- 3. Vefa Borcu ve Unutulanlar: Tıngır Tepe** Mevlana Heykeli'nin bulunduğu alanı binbir emekle ağaçlandıran merhum **Arif Çeki** gibi isimlerin adının bile anılmaması, kente hizmet edenlerin değil, reklamı yapanların ön plana

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

çıkıldığı bir "tabela belediyeciliğinin" en acı örneğidir. Bu alanı değerli kılan çıplak bir kayalık alanın yemyeşil bir orman görünümüne kavuşmasıdır.

2. Kişi Başı Yeşil Alan: 13,5 m²'den 2 m² Altına

Buca İlçe statüsüne kavuştuktan sonra ilk planlarını yapan dönemin koordinatörü **Mehmet Talat Şimdi** döneminde kişi başına düşen yeşil alan miktarı **13,5 m²** olarak öngörülmüştü. Bugün gelinen noktada bu rakamın **2 m²'nin bile altına** inmiş olması, Buca'nın nasıl bir beton hapisanesine dönüştürüldüğünün matematiksel kanıtıdır.

Analiz: Yeni planın bu rakamı nereye taşıyacağı belirsizdir. Mevcut "yatay yollar ve bulvar" vaatlerinin, kişi başına düşen nefes alanını artırmak yerine, yeni inşaat yoğunluklarına zemin hazırlayıp hazırlamayacağı endişe konusudur.

3. Yüksek Yapılar ve "Otopark"laşan Bulvarlar

Kentin ana giriş ve çıkışları, geçmişin kontrolsüz imar izinleri sayesinde yüksek binalarla birer "beton duvar" gibi mühürlenmiştir.

1. **Ulaşım Yanılsaması:** Boğazı sıkılmış bir kentte, iç kısımlarda açılan 60 metrelik bulvarlar trafiği akıtmayacaktır. Giriş-çıkışları tıkalı olan bir ilçede geniş yollar; ulaşım aksı değil, binaların altına sığmayan araçlar için **devasa birer açık hava otoparkı** olmaktan öteye gidemeyecektir.
2. **Hava Kirliliği:** Rüzgâr koridorlarını kesen yüksek yapılar, Buca'yı kirli havayı hapseden bir çanağa dönüştürmüştür. Yeni plan, bu dikey betonlaşmaya bir "dur" demediği sürece, kâğıt üzerindeki 18 mahallelik dönüşüm sadece yapı stokunu yenileyecek, yaşam kalitesini artırmayacaktır.

4. İstihdamdan Kişisel Menfaate: Evka-1 Örneği

Evka-1 bölgesinde başlangıçta istihdam odaklı ve halkın genel kullanımına yönelik planlanan projelerin, zamanla kişisel menfaatlerin ön planda tutulduğu düzenlemelere evrilmesi, Buca'nın planlama geçmişindeki samimiyet testidir.

Sonuç: Buca'nın Gerçek Bir Kurtuluş Planına İhtiyacı Var

Buca'nın artık cambaza bakacak vakti de, teneffüs edecek temiz havası da kalmamıştır. Yeni kentsel dönüşüm planı;

1. Geçmişin "heykel ve reklam" odaklı rant mirasıyla hesaplaşmalı,
2. Yeşil alan miktarını Mehmet Talat Şimdi'nin hedeflediği seviyelere çekmeyi taahhüt etmeli,
3. Yatay yolları otopark olmaktan kurtaracak ulaşım çıkışlarını (boğazları) açmalıdır.

Aksi takdirde bu plan da; tıpkı Yedigöller'deki düğün salonları veya Mevlana Heykeli gibi, Buca'nın asıl sorunlarını makyajlayan yeni bir illüzyondan ibaret kalacaktır. Buca halkı artık süslü projeler değil; Arif Çeki gibi kente can katanların emeğine saygı duyulan, rantın değil insanın öncelendiği şeffaf bir yönetim beklemektedir.

<https://www.youtube.com/watch?v=xvTJLqcnTPI>

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

05-Tehditleri Fırsata Çevirmek Mümkün: Yenişehir'de Bir İstihdam Destanı

İzmir'in hafızasında derin izler bırakan, 1980'li ve 90'lı yılların o efsanevi hamlelerini hatırlayın... Dr. Burhan Özfatura döneminde tarım alanlarına dokunmadan, televizyon fiyatına konut üreten o irade; Çınarlı Meslek Lisesi iş birliğiyle nitelikli iş gücünü sokağa, şantiyeye, üretime dökmüştü. Bugün, İzmir Meslek Fabrikası'nın Halkapınar'daki tarihi binasının Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından mühürlenmesi, kimileri için bir son gibi görünebilir. Oysa bu, İzmir için devasa bir **sıçrama tahtasıdır**.

Gelin, mühürlenmiş kapıların ardından yas tutmak yerine, Yenişehir'in kalbinde yükselen **"Halkın Fabrikası"** vizyonuna bakalım.

Dört Duvar Gitti, Kent Laboratuvarı Geldi!

Halkapınar'daki statik bina bizi kısıtlıyordu. Şimdi Yenişehir Katlı Otoparkı'nın boş katlarında, ticaretin ve üretimin tam merkezindeyiz. Gıda Çarşısı; inşaat malzemesinden nalburiyeye, elektrikten sıhhi tesisata kadar devasa bir ekosistem. Projemiz, bu çarşığı dünyanın en büyük "canlı laboratuvarı" haline getiriyor.

Öğrenci, sınıfta gördüğü tesisat borusunu öğrenmek için sadece bir kat aşağı inecek; esnafla el sıkışacak, malzemeyi yerinde tanıyacak. **"Yerinde Tedarik, Yerinde Eğitim"** modeliyle, maliyetler sıfırlanırken tecrübe zirveye çıkacak.

"Bir Mühür, Bir Müdür" ve İBB Seferberliği

Bu proje sadece bir kurs merkezi değil; Köy Enstitüleri'nin o meşhur **"İş içinde, işle, iş için eğitim"** felsefesinin 21. yüzyıl tezahürüdür. İsmail Hakkı Tonguç'un "Bir Mühür, Bir Müdür" ilkesiyle, bürokrasiyi aşan, tam yetkili ve yerinde karar alan bir yönetim modeli kuruyoruz.

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin tüm atölye imkânları, İZBETON'un teknik gücü ve Fen İşleri'nin makine ikmali bu kampüs için seferber edilecek. Halkapınar'ın mühürlenene teknolojisini, Yenişehir'in üretim bandına taşıyacak.

Kat Kat Gelecek İnşası

Yenişehir Kampüsü'nde her kat, İzmir'in deprem gerçeğine hazırlanan bir savunma hattı gibi tasarlandı:

Giriş Kat: Kariyer ve Kentsel Dönüşümün beyin merkezi.

1. ve 2. Kat: Elektrikten nalburiyeye, çarşı esnafıyla omuz omuza usta yetişen mutfak.

3. Kat: İzmir'in ihtiyacı olan hızlı ve güvenli konutlar için **Prefabrik Üretim Eğitimi.**

4. Kat (Açık Çatı): Tam ölçekli bir şantiye! Öğrenciler, kendi okullarını, kendi duvarlarını bizzat örerek mezun olacaklar.

Hazır İş Gücü, Nitelikli İzmir

Buradan mezun olan genç; sadece diploma sahibi olmayacak. O, malzemeyi nereden alacağını bilen ticari zekaya, belediyenin standartlarına hakim kurumsal disipline ve Özfatura döneminin o hızlı üretim ruhuna sahip olacak.

Sonuç olarak; bizi bir binadan çıkarabilirler ama üretim irademizi mühürleyemezler. Halkapınar süreci bizi dört duvar arasından çıkarıp hayatın tam kalbine fırlatmıştır. Şimdi belediyenin imkânları, öğretmenin emeği, öğrencinin enerjisi ve esnafın desteğiyle Yenişehir'de yeni bir tarih yazılıyor. Demek için İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Cemil Tugay kararına bağlı. Teklif bizden uygulamak onlardan.

Unutmayın; **Malzeme komşumuz, tecrübe mirasımız, üretim geleceğimizdir!**

<https://www.youtube.com/watch?v=WzsyJMqG1sA>

06-İZMİR KÖRFEZİ'NDE EKOLOJİK KRİZ VE ALTYAPI YÖNETİMİ: KİRLİLİĞİN KAYNAKLARI, YETKİ TARTIŞMALARI VE ÇÖZÜM PROJEKSİYONLARI

ÖZET

Bu çalışma, İzmir Körfezi'nde son dönemde artış gösteren ötrofikasyon (deniz marulu istilası), koku sorunu ve ekosistem bozulmalarını bütüncül bir yaklaşımla ele almaktadır. Kirliliğin havza bazlı (Gediz) ve yerel (kentsel atık) kaynakları analiz edilerek, birleşik kanalizasyon sisteminin arıtma verimliliği üzerindeki negatif etkileri incelenmiştir. Ayrıca, merkezi ve yerel yönetimler arasındaki yetki tartışmaları hukuki ve teknik veriler ışığında değerlendirilerek, kalıcı çözüm için stratejik yol haritası sunulmuştur.

1. GİRİŞ VE KİRLİLİĞİN ETİYOLOJİSİ

İzmir Körfezi, jeomorfolojik yapısı gereği su sirkülasyonunun kısıtlı olduğu "yarı kapalı" bir ekosistemdir. Körfezdeki kirlilik dinamiği üzerine yürütülen tartışmalar iki temel eksende toplanmaktadır:

1.1. Havza Bazlı Kirlilik: Gediz Nehri Etkisi

Gediz Nehri, Kütahya'dan başlayarak Uşak ve Manisa sanayi bölgelerinin ve yoğun tarım arazilerinin atık yükünü Körfez'e taşımaktadır [1]. 1886 yılında nehir yatağının Foça'ya kaydırılmasına rağmen, Ağıldere hattı ve yeraltı sızıntıları vasıtasıyla azot ve fosfor girdisi devam etmektedir. Bu durum, Körfez'in genel besin yükünü artırarak makroalg çoğalmasını (*Ulva lactuca*) tetiklemektedir.

1.2. İç Kaynaklı Kirlilik ve Kentsel Müdahale

Buna karşın, kirliliğin asıl sorumlusunun iç körfezdeki evsel ve endüstriyel atıklar olduğu savunulmaktadır [2]. Özellikle

derelerin tabanının betonlanması, biyolojik aktiviteyi durdurmakta ve kentsel kirliliğin doğrudan denize deşarjına yol açmaktadır.

2. EKOSİSTEM RİSKLERİ: ÖTROFİKASYON VE HİPOKSI

Körfez'de gözlenen "deniz marulu" istilası, su sistemine aşırı besin tuzu girişinin bir sonucudur. Alglerin çürüme sürecinde oksijenin tükenmesi (hipoksi), deniz canlılarının toplu ölümüne ve sülfür kaynaklı kötü kokuya neden olmaktadır. Bu süreç, Marmara Denizi'ndeki müsilaj krizine benzer bir ekolojik çöküşün ön habercisi niteliğindedir.

3. ALTYAPI ÇIKMAZI: BİRLEŞİK SİSTEM VE ARITMA VERİMLİLİĞİ

İzmir'in en büyük teknik engeli, yağmur suyu ile kanalizasyonun aynı hatta taşındığı "birleşik sistem"dir.

1. **Hidrolik Kapasite:** Şiddetli yağışlarda Çiğli Arıtma Tesisi'ne gelen su miktarı kapasiteyi 3-4 kat aşmakta, bu da arıtılmamış suyun doğrudan deşarjına (by-pass) yol açmaktadır.
2. **Biyolojik Denge:** Yağmur suyu atık suyu seyrelterek arıtmayı gerçekleştiren mikroorganizmaların besinsiz kalarak ölmesine neden olmaktadır.
3. **Mali Yük:** Yağmur suyunun pompalanması, elektrik maliyetlerini %30-40 oranında artırmaktadır.

3.1. Ayrık Sistem Projeksiyonu ve Maliyet Analizi

İZSU verilerine göre, kentin tam anlamıyla ayrık sisteme geçmesi için yaklaşık **2.500 - 3.000 km** yeni yağmur suyu hattı inşa edilmelidir. 2026 birim fiyatlarıyla bu yatırımın toplam maliyeti **75 - 100 milyar TL** arasındadır [3].

4. YETKİ KARMAŞASI VE KURUMSAL ÇATIŞMA

Körfez kirliliğinin yönetimi, merkezi hükümet ile yerel yönetim arasında bir yetki tartışmasına dönüşmüştür.

1. **Belediye İddiası:** İzmir Büyükşehir Belediyesi, gemi kaynaklı kirliliğe müdahale için yetki devri talep etmiş ancak Bakanlık tarafından reddedilmiştir [4]. Bu durum, suçüstü yapılan kirliliklere cezai yaptırım uygulanmasını engellemektedir.
2. **Bakanlık İddiası:** Çevre Bakanlığı, kirliliğin asıl nedeninin gemiler değil, belediyenin yetersiz arıtma kapasitesi ve kanalizasyon yönetimi olduğunu savunmaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

İzmir Körfezi'nin rehabilitasyonu, siyasi ve kurumsal çekişmelerin ötesinde bilimsel bir "Birleşik Eylem Planı" gerektirmektedir.

1. **Havza Yönetimi:** Gediz Havzası'ndaki tüm sanayi tesisleri 7/24 denetlenmeli, tarımsal kaynaklı kirlilik kaynağında durdurulmalıdır.
2. **Arıtma Modernizasyonu:** Çiğli Arıtma Tesis'i'nin 4. Fazı ile sağlanan kapasite artışı korunmalı ve sistem ileri biyolojik standartlarda işletilmelidir.
3. **Doğal İslah:** Prof. Dr. Doğan Yaşar'ın önerdiği üzere, dere yataklarındaki beton kaplamalar kaldırılarak toprak-su buluşması sağlanmalı ve ekosistem kendi kendini temizleme gücüne kavuşturulmalıdır.
4. **Yetki Paylaşımı:** Gemi kirliliği denetimi konusunda belediyeye kısıtlı da olsa denetim ve ceza yetkisi verilerek, dışsal kirlilik kaynakları minimize edilmelidir.

Körfez, İzmir'in geleceğidir; ancak stratejik yatırımlar ve bilimsel iş birliği ile kurtarılabilir.

DİPNOTLAR VE KAYNAKÇA

[1] Kurucu, Y. & Taşkın, E., "Gediz Havzası Tarımsal ve Sanayi Kaynaklı Kirlilik Raporu", İZSU Körfez Ekoloji Danışma Kurulu, 2024.

[2] Yaşar, D., "Körfez Kirliliğinde İç Kaynaklar ve Dere Islah Hataları", Bilimsel Makale Arşivi, 2025.

[3] İZSU Genel Müdürlüğü, "2024-2026 Stratejik Planı ve Altyapı Yatırım Projeksiyonları", İzmir, 2024.

[4] Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, "27 Aralık 2024 Tarihli Yetki Devri Ret Kararı ve Mevzuat Değerlendirmesi", Ankara, 2024.

<https://www.youtube.com/watch?v=wYXFkchKgCY>

07-BUCA METROSU 765 MİLYON EURO 'LUK YATIRIM 4 MİLYAR TL'LİK BORÇ KRİZİ İLE SALLANIYOR

İzmir'in ulaşım tarihine "hükümet desteği olmadan, öz kaynakla yapılan en büyük yatırım" olarak geçen Buca Metrosu projesi, bugünlerde kritik bir yol ayrımına gelmiş durumda. 2019 yılında atılan ilk imzalarla başlayan ve Avrupa bankalarından alınan "hazine garantisiz" kredilerle göğsümüzü kabartan bu dev proje, Nisan 2026 itibarıyla ne yazık ki finansal bir darboğazın pençesinde kıvranıyor.

Hatırlanacağı üzere, 2021 yılında EBRD, AFD, AIIB ve BSTDB gibi uluslararası kuruluşlardan toplamda 490 milyon Euro'luk bir paket oluşturulmuştu. İzmir Büyükşehir Belediyesi (İBB), bu güvenoyuyla projenin finansmanını sağladığını müjdelemiş, 2022'de ise temeller atılmıştı. Ancak gelinen noktada tünellerin yarısı tamamlanmışken, inşaat sahalarından yükselen sesler pek de iç açıcı değil.

4 Milyar TL'lik "Hakediş" Krizi

Kulislerde konuşulan ve yerel basına yansıyan bilgilere göre, yüklenici firma Gülermak'ın belediyeden beklediği alacakların 4 milyar TL seviyesine ulaştığı iddia ediliyor. Bu rakam, sadece bir borç değil; projenin adeta nefes borusudur. Yüklenici firmanın ödeme alamadığı gerekçesiyle çalışmaları durma noktasına getirdiği, hatta nisan ayı sonu itibarıyla sözleşmeyi feshetme riskinin masada olduğu fıslıtlı gazetesinde manşetlere taşınmış durumda.

Kredi Muslukları Kısılıyor mu?

İBB Başkanı Cemil Tugay'ın vizyonu ile hattın Fuar İzmir yönüne doğru 4 kilometre daha uzatılması teknik olarak heyecan verici bir gelişmeydi. Fakat ekonomik belirsizlikler ve mevcut borç taksitlerindeki gecikmeler, uluslararası kredi kuruluşlarını tedirgin etmiş görünüyor. Yeni kredi dilimlerinin serbest

bırakılmasındaki isteksizlik, projenin en büyük gücü olan "dış finansman" kalesinde gedikler açıyor.

Belediye yönetimi her ne kadar projenin ilerlediğini ve tünel çalışmalarının başarıyla sürdüğünü vurgulasa da, sahadaki gerçeklik hakediş ödemelerine bağlı. Toplam 765 Milyon Euro'luk bütçeye sahip projede fiziksel ilerleme %50 seviyesinde. Tünellerin büyük kısmı açılmış durumda ancak finansal tikanıklık "bitiş çizgisini" uzaklaştırıyor.

İzmir halkı, Buca'nın trafik çilesini bitirecek bu hattın tamamlanmasını bekliyor. Ancak görünen o ki, teknik başarı tek başına yetmiyor; mali disiplin ve nakit akışı sağlanmadığı sürece, yerin altındaki o dev TBM makineleri sessizliğe gömülme riskiyle karşı karşıya. Umarız İzmir'in bu vizyon projesi, siyasi veya mali hesaplara kurban edilmeden ışığa kavuşur.

<https://www.youtube.com/watch?v=0MsgwR57Y74>

BUCA METROSU: TÜNELİN SONUNDAKİ IŞIK MI, YAKLAŞAN BİR TREN Mİ?

765 MİLYON EURO'LUK YATIRIM, 4 MİLYAR TL'LİK BORÇ KRİZİYLE SALLANIYOR. PROJE %50 FİZİKSEL İLERLEMEDE DURDU.

GÖRSEL: EGE GÜNLÜĞÜ ÖZEL, NİSAN 2026

ANALİZ: SEHİR NOTLARI

08-Betonun Altındaki Hazine: Tantalos'un Mezarı ve İzmir'in Genetik Kodları

İzmir, sadece rüzgârın ve denizin şehri değildir; o, her köşesinde binlerce yıllık bir hikâyeyi fısıldayan devasa bir kütüphanedir. Ancak bu kütüphanenin en kıymetli sayfalarından bazıları, bugün Bayraklı'nın Cengiz Han Mahallesi'nde, soğuk betonların ve modern yapıların altında sessizce gün yüzüne çıkmayı bekliyor. Bahsettiğim yer, antik dünyanın en sarsıcı figürlerinden biri olan Lidya Kralı Tantalos'un ebedi istirahatgahıdır.

Homeros'un Nefesi, Akurgal'ın Mirası

Ord. Prof. Ekrem Akurgal, 1948 yılında Bayraklı Höyüğü'nde (Eski İzmir) ilk kazmayı vurduğunda, sadece bir şehri değil, Batı uygarlığının ve dünya edebiyatının köklerini de keşfetmişti. Meles Çayı kıyısında destanlarını derleyen Homeros, İzmir'in ruhunu dizelerine dökerken, aslında Akurgal'ın bilimsel olarak kanıtladığı o Arkaik dönemin atmosferini soluyordu.

Tantalos Mezarı, tam da bu noktada devreye giriyor. Bir "tholos" (yuvarlak planlı) mimari harikası olan bu anıt, İzmir'in sadece kıyıya sıkışmış bir liman kenti olmadığını, Anadolu'nun derinliklerine uzanan güçlü bir medeniyet zincirinin halkası olduğunu haykırıyor.

Amazonlardan Türk'ün "Alp Kadın" Ruhuna

İzmir'in (Smyrna) ismini bir Amazon kraliçesinden alması tesadüf değildir. Antik kaynaklarda tasvir edilen pantolonlu, at binen ve ok atan Amazon kadınları, aslında Avrasya bozkırlarının savaşçı ruhunu Ege kıyılarına taşımıştır. Bu figürler, bizim tarihsel mirasımızdaki "**Alp Kadın**" veya "**Tomris Katun**" geleneğiyle şaşırtıcı bir biçimde örtüşmektedir.

Amazonlar, İzmir'in genetik kodlarındaki özgürlük ve direnç simgesidir. Türk devlet geleneğinde kadının yönetimde ve

orduda sahip olduğu o kadim statü, İzmir'in kuruluş efsanelerinde antik bir yansıma olarak karşımıza çıkar. Bu durum, şehrin köklerinin sadece Helenistik değil, buram buram Anadolu ve Orta Asya koktuğunun en büyük kanıtıdır.

Neden Gün Yüzüne Çıkmalı?

Bugün Tantalos Mezarı'nın yapılar altında kalmış olması, sadece arkeolojik bir kayıp değil, İzmir'in geleceğine vurulmuş bir prangadır. Bu mezarın gün yüzüne çıkarılması ve çevresinin bir kültür parkına dönüştürülmesi demek:

1. **İzmir'in Marka Değerini Perçinlemek:** Homeros'un şehri ve Amazonların başkenti kimliğini uluslararası turizmde bir dünya markası haline getirmek.
2. **Tarihsel Kimliğe Sahip Çıkmak:** "Söz uçar, şehir kalır" düsturuyula, beton yığınlarının arasından tarihsel sürekliliği çekip çıkarmak.
3. **Bilimsel ve Kültürel Miras:** Akurgal'ın emaneti olan bu mirası, koruma planlarının ötesine geçerek yaşayan bir tarih laboratuvarı haline getirmek demektir.

İzmir'in "Mavi Kuşak" projeleriyle deniziyle barıştığı bu dönemde, "Tarihsel Kuşak" projeleriyle de yerin altındaki hazineleriyle kucaklaşması elzemdir. Bayraklı-Karşıyaka hattında sıkışık kalan Tantalos, artık gökyüzünü görmeyi ve İzmir'in kadim hikâyesini tüm dünyaya anlatmayı hak ediyor.

Zira köklerini tanımayan bir şehir, geleceğe sağlam adımlar atamaz. Tantalos Mezarı, İzmir'in tapusudur; o tapuyu tozlu raflardan ve betonun altından çıkarma vakti gelmiştir.

https://www.youtube.com/watch?v=Kl_SN_blj7c

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

09-Türkiye'nin Geleceği Kentlerin "Ruhunda" Saklı: Vakıf Şehir Mardin'in Reçetesi

Dünya büyük bir eşiği çoktan aştı. Artık köylerin değil, devasa kentlerin hüküm sürdüğü bir "Kent Çağı"ndayız. TÜİK verileri de bu tabloyu tüm çıplaklığıyla önümüze koyuyor: Türkiye nüfusunun tam **%93'ü** artık şehirlerde yaşıyor. Kentler bizim için sadece barındığımız birer beton yığını değil; ekonominin, politikanın ve kültürel kavgaların ana karargâhları.

Peki, biz bu devasa organizmaları nasıl yönetiyoruz? Daha da önemlisi; hangi şehrimiz Türkiye'nin geleceği için en iyi "reçeteyi" sunuyor?

Dört Şehir, Dört Farklı "İktidar" Modeli

Türkiye'nin dört bir yanından seçilen İzmir, Mersin, Trabzon ve Mardin, aslında ülkemizin birer özeti gibi. Her birinin yönetim genetiği bambaşka:

1. **İzmir**, "benim bir fikrim var" diyenlerin şehri. Sivil toplumun ve meslek odalarının yönetime dahil olduğu, yatay bir ağ kurmuş durumda.
2. **Mersin**, adeta bir denge cambazı. Liman lobisinden yoğun göçe kadar her kesimin "ekmek davasında" bulunduğu, pragmatik bir model.
3. **Trabzon**, rotasını Ankara'ya çevirmiş durumda. Merkezi hükümetle kurulan dikey hiyerarşiyle kaynak yaratma becerisi yüksek.
4. **Mardin**, kadim bir "**Vakıf Şehir**" kimliğiyle küresel turizm arasında köprü kuruyor. Ancak Mardin'in ruhu, sadece taş binalarında değil, o binaların hukukunda saklı.

Mardin'in Kurtuluşu: Vakıf İhyası

Mardin'in gerçek anlamda ihya olması, sadece turizm istatistiklerine değil, **5737 sayılı Vakıflar Kanunu**'nun tüm yasal

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

müeyyideleriyle tavizsiz uygulanmasına bağlıdır. Mardin bir vakıf medeniyetidir; bu şehirdeki vakıf eserleri ihya edilirse, Mardin ihya olur.

Bu noktada yasal çerçeve bize üç kritik anahtar sunuyor:

1. **Restorasyon Zorunluluğu (Madde 7):** Vakıf kültür varlıklarının korunması devletin asli görevidir. Bakımsız kalmış her medrese ve han için bu madde bir "ihya emri"dir.
2. **Haksız İşgallerin Önlenmesi (Madde 16):** Vakıf taşınmazlarını haksız işgal edenlerin tahliyesi ve mülklerin vakfiyesindeki hayri amaçlara döndürülmesi, kentin sosyal dokusunu iyileştirecektir.
3. **Kiralama ve Denetim (Madde 20):** Taşınmazların aslına uygun fonksiyonlarla değerlendirilmesi, kentin ekonomik sürdürülebilirliğinin teminatıdır.

Hangisi Yol Haritamız Olmalı?

TÜİK verileri İzmir ve Mersin'in ekonomik direncini öne çıkarsa da, Mardin "ruh ve kimlik" odaklı kalkınmanın laboratuvarıdır. Eğer bir kent kendi tarihsel hukukunu (Vakıf Hukuku) güncel yönetimle birleştirebilirse, bu model tüm Anadolu şehirleri için bir can suyu olur.

Sakin miyiz, Paydaş mı?

Araştırmanın bize söylediği en net gerçek şu: Kent sakinleri artık sadece "orada ikamet eden" kişiler olmaktan çıkmalı. Karar alma süreçlerine dahil olan, bütçeyi sorgulayan, vakıf eserine sahip çıkan "aktif paydaşlara" dönüşmek zorundayız.

2000'li yıllardan sonra yaşadığımız kentsel dönüşüm, aslında bir yönetim dönüşümüydü. Bugün İzmir'in demokratik katılımını, Mersin'in kriz yönetimini ve **Mardin'in vakıf medeniyeti bilincini** doğru okumak zorundayız.

Unutmayalım; Türkiye'yi anlamanın yolu, sokaklarını arşınladığımız o kentlerin yönetiliş biçiminden geçiyor. Şeffaf, katılımcı ve tarihsel ruhuna sadık bir model kuramadığımız sürece, kentler bizi kucaklamak yerine yutan devasa organizmalara dönüşebilir.

Sahi, siz yaşadığınız kentte sadece "sakin" miyiz, yoksa kentin ruhuna sahip çıkan bir "karar verici" mi?

<https://www.youtube.com/watch?v=2evSC8L55-8>

10-BELEDİYE ŞİRKETLERİ, HİZMET ARACI MI, SİYASİ İSTİHDAM OFİSİ Mİ?

36 Yıllık Bir Akademik Haklılığın Anatomisi, Belediyeler Neden Şirket Kurmamalı?

TBMM Genel Kurulu, toplumun geniş kesimlerini yakından ilgilendiren; **Tapu Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede (KHK) Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi** üzerindeki görüşmelerini tamamladı. Bu kapsamlı paket içerisindeki en kritik madde ise yerel yönetimlerin hareket alanını kökten değiştiriyor: Artık belediyelerin şirket kurması, devralması ve hatta kooperatif ortağı olması doğrudan **Cumhurbaşkanı onayı** şartına bağlandı.

Yerel yönetimler dünyasında yankı uyandıran bu gelişme, aslında şahsen 36 yıl önce ortaya koyduğum bir bilimsel gerçeğin, bugün idari bir zorunluluk olarak tescil edilmesinden başka bir şey değildir.

Bir Öngörünün Kronolojisi

1990 yılında tamamladığım "**Kaynak Hizmet Dengesi Açısından Belediye İşletmeciliği**" başlıklı yüksek lisans tezimde, o günün popülist rüzgârlarına kapılmadan büyük bir tehlikeye işaret etmiştim. 1980'li yıllarda (ANAP dönemi) esen liberalleşme dalgasıyla belediyeler; Sayıştay denetiminden, Kamu İhale Kanunu'nun "hantallığından" ve devletin katı personel rejiminden kaçmak için hızla Anonim Şirketler kurmaya yönelmişti.

O dönemde bilimsel verilerle ulaştığım ve bugün hala geçerliliğini koruyan temel sonuç şuydu: **Belediyeler şirket kurmamalıdır.**

Neden Yanılmadım?

Tezimde savunduğum "Kaynak-Hizmet Dengesi" formülü, bugün belediyelerin neden birer mali çıkmaza girdiğini net bir şekilde özetliyor:

1. **Siyasi İrade ve Kaynak Verimsizliği:** Belediye şirketleri, rasyonel ekonomik birimler olmak yerine siyasi iradenin emrine girmiştir. Kaynaklar, verimlilik ilkesine göre değil, siyasi önceliklere ve seçim odaklı harcamalara göre tüketilmiştir.
2. **Denetim Zayıflığı:** 1990'da işaret ettiğim "zayıf denetim" boşluğu, şirketleri şeffaflıktan uzaklaştırmış, kamu kaynaklarının izini sürmeyi zorlaştırmış ve bu yapıları devasa birer borç sarmalı haline getirmiştir.
3. **Hizmet Değil, Kaynak Tüketimi:** Hizmet üretmek (ulaşım, altyapı, enerji vb.) amacıyla kurulan bu yapılar, zamanla kaynağın kendisini yok eden, verimsiz ve hantal mekanizmalara dönüşmüştür.

1930'dan 2026'ya: Vesayetın Dönüşü

Belediyecilik tarihimiz; 1930'un sosyal odaklı ve belediye hiyerarşisine bağlı "işletme" modelinden, 1984'ün kontrolsüz "şirketleşme" dönemine, oradan da bugünün "tam merkezi denetim" modeline evrildi. 1994'te başlayan Bakanlar Kurulu izni süreci, 2026 itibarıyla Cumhurbaşkanlığı makamına bağlanarak en üst düzey idari vesayet halini almıştır.

Eğer yerel yönetimler, tezi hazırladığım 1990 yılından bu yana şirketlerini verimli yönetebilse, liyakati esas alsaydı ve mali disipline sadık kalabilseydi; bugün böylesine sıkı bir merkezi onay mekanizmasına ihtiyaç duyulmayacaktı. Mevcut yasal düzenleme, yerel yönetimlerin iktisadi işletmecilik sınavında başarısız olduklarının devlet eliyle mühürlenmesidir.

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

Sonuç Olarak

Yıllar önce akademik bir tezle ortaya koyduğum "**belediye işletmeciliğinin kaynak üretilmediği ve etkin kullanılmadığı**" gerçeği, bugün Türkiye'nin mali tablosunda bir "sistem riski" olarak kodlanmıştır. Belediye şirketleri artık bürokrasiden bir "kaçış yolu" değil, denetim altına alınması gereken ağır birer "mali yük" olarak görülmektedir.

36 yıl sonra gelen bu yasal "fren", bilimin ve akademik öngörünün ne kadar hayati olduğunu bir kez daha kanıtıyor. Yerel yönetimlerin kurtuluşu; denetimsiz şirketleşme maceralarında veya siyasi istihdam ofislerinde değil; asli görevlerine dönerek kamu kaynaklarını rasyonel, şeffaf ve hesap verebilir şekilde yönetmelerinde yatmaktadır.

<https://www.youtube.com/watch?v=Y8JR9G7g3yo>

11-ESHOT'un Kara Deliği ve Kaçırılan Fırsatlar Treni

Merhaba değerli okurlar, bugün size İzmir'in toplu taşıma labirentinden ve yıllardır biriken maliyet dağlarından bahsetmek istiyorum. Son durağımız, ESHOT Genel Müdürlüğü'nün 2025 yılı kesin hesapları. Ama oraya varmadan önce, tarihin tozlu sayfalarına bir yolculuk yapıp, kaçırılan bir trenin hikâyesini anlatacağım size.

Yıl 1997. ESHOT Genel Müdürlüğü koltuğunda oturan bir vizyoner, devrim niteliğinde bir öneriyle çıkıyor sendikanın karşısına. Diyor ki; "Gelin, bu belediye otobüslerini şoförlerimize kıdem tazminatları karşılığında devredelim. Hatları da onlara verelim, kendi kooperatiflerini kursunlar. Hem şoförümüz kendi işinin sahibi olsun, hem hizmet kalitesi artsın, hem de belediye bu büyük bütçe yükünden kurtulsun."

Kulağa harika geliyor, değil mi? Çalışan odaklı, belediye denetimli bir kamu-özel iş birliği modeli. Belki de bugün taksi plakası peşinde koşanların imtiyazlı dünyasına, şoför dayanışmasına dayalı, daha adil bir alternatif doğacaktı oradan. Ama heyhat! Sendika bu öneriyi hoş karşılamıyor, "olmaz" diyor. Ve o vizyoner proje, hayata geçmeden tarihin tozlu raflarına kaldırılıyor.

O gün sendikanın "hayır" dediği o proje, aslında bugün ESHOT'un milyarlarca liralık kara deliğinin de başlangıç noktasıydı. O vizyoner yönetici, bugün kaçırılan o büyük fırsatı düşünürken, biz de ESHOT'un 2025 yılı kesin hesaplarına mercek tutalım.

2025 yılı gider bütçesi tam **24 milyar 200 milyon TL**. Peki, öz gelir bütçesi? Sadece **13 milyar 300 milyon TL**. Aradaki fark **10 milyar 900 milyon TL**. Bu devasa açık, İzmir Büyükşehir

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

Belediyesi bütçesinden yapılan transferlerle, yani hepimizin vergileriyle kapatılıyor.

Bu tablo bize şunu söylüyor: ESHOT'un toplam giderlerinin yaklaşık **%45'i** doğrudan belediye bütçesinden sübvansediliyor. Yani kurum, harcadığı her 100 liranın 45 lirasını dışarıdan destek almadan karşılayamaz durumda. Sürdürülebilir bir mali yapıdan bu denli uzaklaşmış olması, 1997 yılındaki şoför kooperatifi önerisinin ne kadar kritik bir dönemeç olduğunu teyit ediyor.

Eğer o proje hayata geçseydi, bugün İZTAŞİT'la yapılmaya çalışıldığı gibi dışarıdaki taşımacıları sisteme entegre etmekle uğraşmak yerine; belediyenin kendi deneyimli personeliyle kurulmuş, mülkiyeti çalışana, denetimi kamuya ait sağlam bir sistemimiz olabilirdi. İZTAŞİT bugün kamu denetimi ile özel teşebbüs esnekliğini birleştirmeye çalışan değerli bir hibrit modeldir. Ancak 1997'deki fırsat, bu dönüşümü çok daha erken ve içeriden başlatma şansıydı.

Tarih, bazen kaçırılan fırsatların acı bir hatırlatıcısı oluyor. ESHOT'un milyarlarca liralık kara deliği de bu ıskalanan vizyonun en somut örneğidir. Ancak **hatanın neresinden dönülürse kardır**. 1997'de bu köklü değişim vizyonunu ortaya koyan **o yönetici bendim** ve bugün de aynı kararlılıkla vurguluyorum: **İzmir, kaliteli araçlarla kaliteli hizmeti hak ediyor**. Bu hizmeti mümkün kılan, direksiyon başında ve atölyelerde **alınteri döken çalışanların yarınlarının teminat altına alınması ise asli bir insanlık görevidir**.

<https://www.youtube.com/watch?v=oJjEZzjYPa0>

12-İZMİR ÜRETEN KENT, GİRİŞİMCİ BELEDİYE

Tarım Master Planı ve Radikal Verimlilik Modeli Entegrasyonu

Bu rapor 14 Mayıs Dünya Çiftçiler Günü kapsamında İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin hazırladığı Tarım Master Planı'nı kamuoyuna sunulmasından sonra katkı koymak amacı ile kaleme alınmıştır. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin (İZBB) hantal bürokratik yapısını, teknoloji odaklı ve üretim merkezli bir "**Girişimci Kent**" modeline dönüştürme yol harita önerisi. Bu dönüşümün en stratejik ayağını, kooperatiflerin merkezde yer aldığı **Tarım Master Planı** oluşturmaktadır

1. Organizasyonel Devrim ve Kooperatif Odaklı Yönetim

1. **Silo Yönetiminden Kurul Yapısına:** 30+ bağımsız Daire Başkanlığı yerine kurulan 5 Ana İcra Kurulu, Tarım Master Planı'nı sadece bir birimin işi değil, belediyenin ana üretim stratejisi haline getirir.
2. **Kooperatifler Stratejik Ortak:** 163 kalkınma, 81 sulama ve 45 su ürünleri kooperatifi, belediyenin sahadaki "İcra Birimleri" olarak konumlandırılmıştır. Belediye, tüm tarımsal hizmetleri ve kırsal kalkınma yatırımlarını bu kooperatifler aracılığıyla "Mülkiyet Paydaşlığı" modeline uygun olarak yürütecektir.
3. **Personel Reformu ve Yeşil İstihdam:** Belediyedeki atıl iş gücü, "**Yeniden Vasıflandırma**" programı ile kooperatiflerin teknik ihtiyaçlarını karşılayacak ve tarımsal üretim ordusuna dahil edilecektir.

2. İzmir Gıda Kalkanı: Kaynak Verimliliği ve Kuraklık Yönetimi

1. **Su ve Toprağın Buluşması:** Radikal verimlilik modelinin temeli olan "atık suyun geri kazanımı" (Çiğli 4. Faz), Tarım Master Planı'nın kuraklıkla mücadele hedefiyle

birleşir. Hedef; salma sulamadan toprak altı damlamaya geçerek İzmir'in dirençli gıda üretimini garanti altına almaktır.

2. **Üretim Ordusu ve Mekanik Dönüşüm:** Belediye atölyelerinde tarım makinesine dönüştürülen atıl araçlar, kooperatiflerin hizmetine sunularak İzmir'in temel gıdada (buğday, sebze, et) dışa bağımlılığı %60 oranında azaltılacaktır.
3. **Gıda Güvenliği:** Bireysel üretici yerine kooperatiflerin denetlendiği bir sistemle, İzmirli için ulaşılabilir, güvenli ve sürdürülebilir gıda arzı sağlanacaktır.

3. Dijital Akıl: "Toprağın Genç Aklı" ve Teknoloji

1. **Genç Nüfus ve Teknoloji Entegrasyonu:** Kırsaldaki yaşlanan nüfus sorununa çözüm olarak geliştirilen "Toprağın Genç Aklı" projesi, belediyenin dijital dönüşüm hedefleriyle birleştirilmiştir. Gençlere geleneksel tarım değil; dronelar, sensörler ve yapay zekâ ile optimize edilmiş "Girişimci Tarım" modelleri sunulmaktadır.
2. **Algoritmik Tasarruf:** Lojistik ve operasyonel giderlerde (7/f, 7/p) sağlanan %20-30 oranındaki tasarruf, doğrudan kooperatiflerin teknolojik altyapısını güçlendirmek için kullanılacaktır.

4. Finansal Bağımsızlık ve "İzmir Gelecek Fonu"

1. **Tasarrufun Yatırıma Dönüşü:** Verimlilik hamlelerinden sağlanan milyarlarca liralık pay, sadece Körfez temizliği ve raylı sistemler gibi dev projelerin yanı sıra, kooperatiflerin sermaye yapısını güçlendirecek olan "Gelecek Fonu"nda toplanacaktır.
2. **Döngüsel Ekonomi:** Şehir çöpünden üretilen enerji ve sanayi protokolleri ile elde edilen ek kaynaklar, kırsal kalkınmanın finansmanında ana damar olacaktır.

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

TEMEL HEDEF: DİRENÇLİ VE KENDİNE YETEN İZMİR

İzmir, 1990'lardaki kalite standardı vizyonunu bugün "Girişimci Kent" modeliyle taçlandırmaktadır. Bu model; doğayı kirletmeden, yerinde üretimi destekleyen, kooperatifleri kalkınmanın merkezine koyan ve dijital akıllı tarlaya indiren radikal bir verimlilik hareketidir.

Kaynak ve Detaylı Yol Haritası: Dr. Mehmet Talat Şimdi'nin İzmir'in yönetim tarihini ve geleceğini kodlayan "**Bürokratik Belediyeden Girişimci Kente: İzmir Büyükşehir Örneği**" kitabına www.talatsimdi.com adresindeki "Yayınlar" bölümünden e-kitap olarak ücretsiz erişebilirsiniz.

İzmir'i teknik akıl ve girişimci ruhla yeniden kodluyoruz; çünkü kooperatifler daha iyi bir dünya, İzmir ise daha dirençli bir gelecek kurar.

<https://www.youtube.com/watch?v=Jv06MKmraSc>

13-RADİKAL VERİMLİLİK Mİ, VİTRİN PARLATMAK MI?

1. Vitrin ve Gerçeklik Çelişkisi: Enerji Güvenliği vs. Yerel Sorunlar

Dr. Cemil Tugay, enerjiyi bir "güvenlik meselesi" olarak tanımlayarak ulusal ve uluslararası ölçekte stratejik bir vizyon çizmektedir. Ancak bu vizyonun sahadaki karşılığı İzmir'in yerel sorunlarının gölgesinde kalmaktadır:

1. **Merkezi Söylem - Yerel Atalet:** Enerji dönüşümü ve "ortak akıl" vurgusu yapılırken, kentin sokaklarında katı atık yönetimi ve çöp sorunu gibi temel belediyecilik hizmetleri çözüm beklemeye devam etmektedir.
2. **Halkla İlişkiler Odaklı Strateji:** Tıpkı Tarım Master Planı'nda olduğu gibi, Enerji Konseyi de somut bir eylem planından ziyade birer "halkla ilişkiler" malzemesi olarak kalma riski taşımaktadır.

2. Karşıyaka'nın Yönetimsel Mirası

Bugün İzmir genelinde hissedilen mali ve idari zorluklar, Dr. Cemil Tugay'ın beş yıllık Karşıyaka Belediye Başkanlığı dönemindeki kararların doğrudan bir uzantısıdır:

1. **Sürdürülemez Mali Yapı:** Karşıyaka'da bütçe disiplininin sağlanamamış olması, bugün Büyükşehir'e taşınan yönetim anlayışının geçmişteki en somut kanıtıdır.
2. **İstihdam Yükü:** Karşıyaka döneminde şekillenen personel politikaları, belediye bütçesini kilitleyen aşırı istihdamın ve beraberinde gelen grev risklerinin zeminini oluşturmuştur.

3. Büyükşehir'de Değişmeyen Hantal Bürokrasi

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

Enerji Konseyi gibi yeni yapılar kurulurken, belediyenin asıl hantal gövdesinde radikal bir değişikliğe gidilmemiştir:

1. **30 Daire Başkanlığı Prangası:** İzmir Büyükşehir Belediyesi, karar alma süreçlerini yavaşlatan 30'dan fazla Daire Başkanlığına bölünmüş yapısını korumaktadır.
2. **Reformsuz Geçen İki Yıl:** Başkan Tugay'ın son iki yılında, bürokrasiyi sadeleştirecek ve bütçeyi üretim odaklı hale getirecek hiçbir radikal yapısal dönüşüm (İcra Kurulu vb.) hayata geçirilmemiştir.

4. Radikal Verimlilik ve Enerji Dönüşümü Eksikliği

Herkesin Bildiği "jeotermal zenginlik" ve "yenilenebilir enerji" hedeflerine ulaşmak için gereken finansal güç, verimsiz yönetim modeli nedeniyle heba edilmektedir:

1. **Bütçe Çıkmazı:** Mevcut bütçe yönetimi, enerji dönüşümü gibi vizyoner projeler yerine; hantal yapının finansmanına ve personel yığılmasının getirdiği maliyetlere harcanmaktadır.
2. **Vasıflandırma İhmali:** Personel yığılması için önerilen "Yeniden Vasıflandırma" programları uygulanmadığı sürece, enerji gibi teknik alanlarda ihtiyaç duyulan "üretim ordusu"na ulaşamayacaktır.

Analiz Sonucu: İzmir'in "Enerji Güvenliği" gibi makro hedeflere ulaşabilmesi, kentin enerjisini tüketen hantal bürokrasiden kurtulmasıyla mümkündür. Dr. Cemil Tugay'ın Karşıyaka'dan devraldığı yönetim mirası ve Büyükşehir'deki "**yapısal dokunulmazlık**" sürdüğü müddetçe; bu tür konseyler "vitrin başarısı" olmaktan öteye geçemeyecektir. Kentin gerçek kurtuluşu, 30 Daire Başkanlığına dayalı yapının tasfiyesi ve **Radikal Verimlilik Modeli**'nin tavizsiz uygulanmasından geçmektedir.

<https://www.youtube.com/watch?v=SAkcVgY8YAs>

14-VİTRİN PARLIYOR, MUTFAK YANIYOR

1. Sağlıklı Kentler Birliği: Yerel Sorunların Gölgesinde Ulusal Temsil

Dr. Cemil Tugay, Türkiye nüfusunun %75'ini temsil eden bir birliğin başına yeniden seçilmiş ve merkezi İzmir'e taşımıştır. Ancak bu "sağlıklı kent" iddiası, İzmir'in mevcut tablosuyla derin bir çelişki içindedir:

1. **Merkezi Temsil vs. Yerel Gerçeklik:** Birliğin 2025 hedefleri "ulusal ölçekte etkinlik" ve "uluslararası temsil" üzerine kuruluyken, İzmir sokaklarında çözüm bekleyen çöp ve katı atık yönetimi sorunu bu vizyonun sahadaki karşılığını zayıflatmaktadır.

2. Karşıyaka Mirası: Mevcut Durumun Sorumluluğu

Bugün Karşıyaka Belediyesi'nin içinde bulunduğu mali ve idari tablo, Dr. Cemil Tugay'ın beş yıllık başkanlık döneminin doğrudan bir sonucudur:

1. **Mali Devir:** Karşıyaka'da sürdürülebilir bir bütçe disiplini sağlanamamış olması, bugün Büyükşehir'e taşınan yönetim anlayışının geçmişteki en somut göstergesidir.
2. **İstihdam Politikası:** Karşıyaka döneminde şekillenen personel politikaları, bugün belediyelerin en büyük yükü haline gelen aşırı istihdam ve beraberinde getirdiği grev risklerinin temelini oluşturmuştur.

3. Büyükşehir'de İki Yıllık Durağanlık: Değişmeyen Hantal Yapı

Dr. Cemil Tugay'ın İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığı'ndaki son iki yılı incelendiğinde, vaat edilen radikal reformların hayata geçirilmediği görülmektedir:

1. **Bürokratik Direnç:** Belediye, 30'dan fazla Daire Başkanlığına bölünmüş hantal yapısını korumaya devam etmektedir. Karar alma mekanizmalarını hızlandıracak "Acık Büro kâğıt üzerinde kalmıştır.
2. **Proje ve Bütçe Çıkmazı:** Son iki yılda kentin çöp sorununu kökten çözecek veya bütçe açığını kapatacak "Radikal Verimlilik" odaklı hiçbir somut adım atılmamıştır. Mevcut bütçe yönetimi, üretim odaklı bir model yerine hantal yapının finansmanına harcanmaktadır.

4. Radikal Verimlilik Modeli'nin Eksikliği

Acık Büro "yol haritası" ve "organizasyonel devrim" maddeleri, mevcut yönetim tarafından henüz uygulama aşamasına getirilmemiştir:

1. **Atıl İş Gücü:** Belediyedeki personel yığılması için önerilen "Yeniden Vasıflandırma" (Reskilling) programları hayata geçirilmediği için grev ihtimali kentin üzerinde bir tehdit olarak durmaktadır.
2. **Tarım ve Su Yönetimi:** Tarım Master Planı gibi stratejik belgeler, "Sağlıklı Kent" başlığı altında birer halkla ilişkiler malzemesi olarak kalmış, kentin gıda ve su güvenliği için radikal bir bütçe kaydırması yapılmamıştır.

Analiz Sonucu: Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği'nin merkezinin İzmir'e taşınması ve Cemil Tugay'ın başkanlığı, kentin yönetsel sorunlarını örtmeye yetmemektedir. Karşıyaka'dan devralınan yönetim mirası ve Büyükşehir'deki son iki yıllık "**yapısal dokunulmazlık**", İzmir'i bir üretim merkezine dönüştürmek yerine hantal bürokrasiye hapsedmiştir. Kentin kurtuluşu, vitrin başarılarından ziyade 30 daire başkanlıklı yapının tasfiyesi ve gerçek bir **Radikal Verimlilik Modeli**'nin tavizsiz uygulanmasından geçmektedir.

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

<https://www.youtube.com/watch?v=8zH98Ue6sss>

15-VİCDAN İLE CÜZDAN ARASINDA BİR KENT PARADOKSU

ANKARA'NIN "SÜPER BELEDİYE" AŞKI VE BOĞULAN YEREL ÖZERKLİK

Geçtiğimiz günlerde Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine bakarken ürkütücü bir rakama rastladım: Türkiye'de kentlerde yaşayanların oranı %93,6'ya ulaşmış. Yani bir zamanlar "köylü milletin efendisidir" dediğimiz memlekette, nüfusun sadece %6,4'ü kırsalda kalmış. Ancak bu ani sıçrama, sosyolojik bir köyden kente göç dalgasından ziyade, masa başında yapılan idari operasyonların, yasal statü değişikliklerinin bir eseri.

Peki, bu geometrik dönüşüm sokaktaki vatandaşa, mutfaktaki bütçeye ve en önemlisi demokrasinin beşiği olan yerel yönetimlere nasıl yansıyor? Gelin, teorinin soğuk odalarından çıkıp kentlerimizin yakıcı gerçekliğine bir göz atalım.

Bütün şehir Yasası: Ölçek Ekonomisi mi, Kırsalın Tasfiyesi mi?

Türkiye, yerel yönetimler tarihinde eşine az rastlanır bir merkezizetçi-yerelleşme paradoksunu **6360 Sayılı Bütünşehir Yasası** ile yaşadı. Kâğıt üzerinde küçük, verimsiz, kaynak yetersizliği çeken belde ve köy belediyelerini kapatıp büyükşehir şemsiyesi altına almak akıllıca bir "ölçek ekonomisi" gibi görünüyordu. Nitekim itfaiye, ulaşım ve katı atık bertarafı gibi devasa altyapı yatırımları il genelinde tek elden, daha rasyonel ve homojen bir kaliteye kavuştu. Parçalı imar planlarının yerini bütüncül nazım planlar aldı; çarpık kentleşmeye karşı ciddi bir kalkan oluşturuldu.

Ancak madalyonun bir de karanlık yüzü var. Mülki sınırların tamamı büyükşehir yetki alanına girince, merkezden kilometrelerce uzaktaki kırsal mahalleler hizmet kuyruğunun en

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

arkasına itildi. Yüzyıllardır köy tüzel kişiliğine ait olan ortak mülkler, meralar ve taşınmazlar ilçe veya büyükşehir belediyelerine devredilince tarım ve hayvancılık baltalandı. Kırsal nüfusun karar alma süreçlerine doğrudan katıldığı belde meclisleri kapatıldı, muhtarlıklar bütçesiz birer "mühür makamına" dönüştürüldü. En trajikomik olanı ise, dün köyünde kendi kuyusundan su içen vatandaşın, bugün bir gecede "mahalleli" yapılarak kentsel vergilerle ve yüksek su tarifeleriyle karşı karşıya kalması oldu.

Ekonomi literatüründe **Tiebout Etkisi** ya da daha popüler adıyla "Ayaklarıyla Oy Verme" diye bir teori vardır. Bireyler, kendi tercih ettikleri vergi ve hizmet bileşenlerine en uygun yerel idari birimleri seçerek orada toplanırlar. Biz ise tek tip merkezi şablonlarla vatandaşın bu mikro seçim alanını tamamen daralttık.

Bakanlık Sahaya İndi: Düzenleyici Üst Kuruldan "Paralel Belediye"ye

Son dönem Türk kamu yönetiminde yaşanan en radikal yapısal sapma, hiç şüphesiz Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın büründüğü yeni roldür. Geleneksel devlet modelinde bakanlık, yerel yönetimlerin faaliyetlerini denetleyen, çevre ve imar standartlarını belirleyen "düzenleyici" bir üst akıl olması gerekirken; kentsel dönüşüm, afet ve rezerv alan yasalarıyla donatılarak sahada doğrudan imar planı yapan, parselleri re'sen onaylayan, ruhsat veren ve TOKİ eliyle inşaat projeleri yürüten bir "**paralel/süper belediye**" karakterine büründü.

Bu "süper icracı" modelin kriz anlarında getirdiği muazzam bir hız ve finansal güç var; bunu inkâr edemeyiz. Deprem ve sel gibi büyük ölçekli doğal afetlerin ardından, yerel belediyelerin kısıtlı bütçeleri ve hantal bürokrasileriyle aşamadığı tıkanıklıklar, Ankara'nın merkezi gücüyle hızla aşılabilir. Devasa sosyal konut projeleri merkezi bütçe desteğiyle hayat buluyor.

Ancak bu gücün yerel özerkliğe faturası çok ağır oluyor. Ankara'dan, mahalle hatta parsel bazında yapılan imar müdahaleleri, Anayasa ile korunan yerinden yönetim ilkesini işlevsizleştiriyor, seçilmiş belediye meclislerinin iradesini baypas ediyor. Kent planlama süreçlerinden yerel halkı, sivil toplum örgütlerini ve meslek odalarını dışladığınızda; kentin tarihsel, kültürel ve coğrafi dokusuna yabancı, tek tip kimliksiz mekânlar ortaya çıkıyor. Daha da tehlikelisi, bu re'sen planlama yetkisi merkezi hükümet ile yerel belediyeler arasında kronik bir siyasal çatışma doğuruyor; değerli kentsel arazilerin tasarrufunda yerel önceliklerin yerine merkezi/siyasal önceliklerin (ve hatta rant odaklılığın) geçmesi riskini körüklüyor.

Mali Tevzin ve Vicdan ile Cüzdan Sınavı

Kamu maliyesinin duayenlerinden Fritz Neumark'ın literatüre kazandırdığı **Mali Tevzin (Mali Denkleştirme)** kavramı, bugün merkez ile yerel arasındaki en büyük kavga sebebi. Gelirlerin hızla merkezileştiği, buna karşın harcama yükümlülüklerinin yerel yönetimlerin omuzlarına yıkıldığı bir dönemden geçiyoruz.

Yerel yönetimlerin harçlar, şerefiyeler (altyapı hizmetiyle değerlendirilen gayrimenkullerden alınan paylar) ve emlak vergilerinden oluşan finansman sepeti, Ankara'nın yarattığı devasa harcama taleplerini karşılamaya yetmiyor. Üstelik bakanlığın üst ölçekli plan tadilatlarıyla yarattığı değer artışlarının (şerofiyelerin) yerel maliyeye mi yoksa merkezi bütçeye mi aktarılacağı sorusu, tam anlamıyla bir "vicdan ile cüzdan" davasına dönüşmüş durumda.

Büyük iktisatçı R.A. Musgrave'in ünlü modelinde bahsettiği kamu ekonomisinin o temel görevi.

1. Kaynak dağılımında etkinliği ve adil gelir dağılımını sağlamak
2. Bugün zedeleniyor. Eğitim, sağlık gibi ulusal yarı kamusal mallar bir yana; su, kanalizasyon, itfaiye gibi bölgesel yarı

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

kamusal malların üretimi bile merkezileşme baskısı altında eziliyor.

Son Söz: Özgür Bir Ülke mi, Hantal Bir Merkez mi?

Ünlü Fransız hukukçu ve devlet adamı H. Barthelemy'nin çok sevdiğim, zamansız bir tezi vardır: **"Merkeziyetçilik güçlü bir devlet, adem-i merkeziyetçilik ise özgür bir ülke yaratır."**

Bugün hem Bütünşehir Yasası'nın sancılarında hem de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın icracı bir süper belediyeye dönüşme pratiklerinde bu tezi net bir şekilde gözlemliyoruz. Kriz anlarında merkezi hız ve bütçe gücü ne kadar hayat kurtarıcı görünürse görünsün, uzun vadede sürdürülebilir, demokratik, dirençli ve kendi kimliğini koruyan kentlerin inşası masa başından yönetilemez.

Çözüm; merkezin yeniden kendi anayasal sınırlarına, yani "düzenleyici ve denetleyici" rolüne çekilmesinden; yerel yönetimlerin ise yönetsel, demokratik ve mali kapasitelerinin gerçek anlamda güçlendirilmesinden geçiyor. Aksi takdirde, ayaklarıyla oy verecek bir yer bulamayan sıkışmış kent toplulukları ve Ankara'nın gölgesinde nefessiz kalan bir yerel demokrasi ile baş başa kalacağız.

<https://www.youtube.com/watch?v=1Nmi8meq14I>

16-SINIRLARIN ÖTESİNDE YEREL YÖNETİMLER

BİZ NEREDEYİZ, DÜNYA NEREDE?

Değerli okurlar, bugün köşemizde gündelik siyasetin sığ sularından biraz uzaklaşıp, devletlerin en temel kılcal damarlarına, yani yerel yönetim sistemlerine mercek tutacağız. Elimizdeki akademik verileri ve dünya uygulamalarını, kahve tadında bir gazete analizine dönüştürerek "Biz aslında kime benziyoruz?" sorusunun yanıtını arayacağız.

Buyurun; İngiltere'den Amerika'ya, Paris'in devrimci sokaklarından Anadolu'nun köylerine uzanan bir idari yolculuğa çıkalım.

Demokrasinin Beşiği ve Otonomi Noktası: İngiltere

İngiliz yerel yönetim geleneği denildiğinde durup bir düşünmek gerekiyor. Düşünün ki, yerel karar organlarının seçilme hakkı ta 1215 yılındaki **Magna Carta**'ya dayanıyor. Biz tarihteki ilk yerel bağış/hibe uygulamasını 1831'de Berwick Köprüsü'nün onarımı için merkezin verdiği parada görürken, adamlar özerkliği yüzyıllar önce sistemin esasına oturtmuş.

Bizimle Kıyaslarsak:

İngiltere ile Türkiye siyasal yapı bakımından **Üniter (Tekçi) Devlet** modelinde ortak. İkimizde de tek bir yasama ve yargı var. Ancak iş yönetim felsefesine gelince yollar ayrılıyor. İngiltere yerinden yönetimi "esasta" (güçlü otonomiyle) uygularken, biz "**ılımlı merkezîyetçi**" bir modeldeyiz. En radikal fark ise şu: İngiliz yerel yönetimlerinin dünyada eşi benzeri az bulunan bir **yargı yetkisi** var. Bizde ise tüm yargı yetkisi anayasal olarak merkezdedir ve belediyelerimiz Anayasa'nın 123. maddesi gereği merkezin **idari vesayet** denetimine sıkı sıkıya bağlıdır. Mali açıdan da İngiliz yerel yönetimleri emlak vergisini doğrudan kendi güçlü kaynağı yaparken, bizde oranları ve muafiyetleri

meclis veya Cumhurbaşkanlığı belirler. Yani bizim mali otonomimizin sınırları biraz daha dar.

İdari İkizimiz: Fransa ve "4 İhtiyarlar"

Fransa denince akla katı bir merkezîyetçilik gelir ama sistem derinden incelendiğinde yerel düzeyde Bölge, Departman ve "Komün" (doğal yerleşim birimi) adında üç güçlü yapı karşımıza çıkar. Fransız yerel maliyesinin dolaysız vergilerine "**4 İhtiyarlar**" (Bina, Arazi, Patent ve Menkul değerler vergisi) denmesi de idari literatürün tatlı bir nüktesidir.

Burada Paris'e ayrı bir parantez açmak şart. Paris; ulusal çıkarlar, başkent oluşu ve en önemlisi **Fransa'daki tüm devrimlerin başlangıç noktası olması** sebebiyle özel bir statüye sahip.

Bizimle Kıyaslırsak:

Açık konuşalım: Türkiye, idari refleksler açısından en çok Fransa'ya benzer. İki ülke de "**İlîmlî Merkezîyetçi**" sistemin ikiz kardeşleridir. Hatta Fransa'daki "Departman" yapısının bizdeki birebir karşılığı "İl Özel İdaresi"dir. Fransa'da departmanın başında merkezin valisi vardır, bizde de İl Özel İdaresi'nin başı validir.

Ancak Fransa yerel yapıda "Bölge" katmanını ve "Koordinatör Vali" modelini seçerken, Türkiye üniter yapıyı titizlikle korumak adına eyalet veya bölge yönetimlerini net bir şekilde reddetmiştir. Bizim en üst yerel ölçeğimiz "İl" düzeyindedir. Paris'in o devrimci özel statüsüne karşı ise biz, Ankara'nın idari konumu ve İstanbul gibi dev metropoller için **5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu**'nu üreterek kendi özgün "Büyükşehir" modelimizi yaratmışız.

Tabandan Zıt Bir Dünya: ABD ve "Özel Bölgeler"

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile kıyaslama yaparken baştan anlaşalım: Sistemler tamamen zıt. ABD, siyasal yerinden yönetimin, yani **Federasyon** yapısının kitabını yazmış bir ülke. Uluslararası kimliği olmayan federe devletler bir arada ama tepede tek bir federal hükümet var.

ABD sisteminin en çılgın ve özgün aracı ise "**Özel Bölgeler**" (**Special Districts**). Sadece su, sadece okul ya da sadece itfaiye hizmeti vermek için kurulan bu esnek yapılar; siyasi çatışma yaratmadığı, kurulması kolay olduğu ve kırsal toplulukları koruduğu için orada çok popüler.

Bizimle Kıyaslarsak:

Biz federal değil, idari yerinden yönetime dayalı katı bir üniter devletiz. Bizde yasama ve yargı asla yerele devredilemez. ABD'deki "Özel Bölge" mantığına benzer olarak bizde "Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşları" (Üniversiteler, TÜBİTAK vb.) var ama bunlar yerel değil, işlevseldir. Yerel düzeyde ise biz ancak "Belediye Birlikleri" (Katı Atık veya Su birlikleri) kurabiliyoruz. Fakat bizim birliklerimiz ABD'deki gibi bağımsız vergi toplayan otonom yapılar değil, belediyelerin el ele verip kurduğu ortaklıklardan ibarettir.

Kapı Komşumuz: Yunanistan

Komşudaki durum ise bize oldukça tanıdık. Yunanistan'ın temel yerel yapıları Belediyeler ve Komünlerden oluşuyor. Görevleri ise bildiğimiz klasik kentsel altyapı: Su, kanalizasyon, parklar, eğlence yerleri ve kültürel hizmetler.

Bizimle Kıyaslarsak:

Yapısal ve işlevsel olarak neredeyse ikiziz. İki ülke de üniter. Yunanistan'ın "Belediye ve Komün" ayrımı, bizim "Belediye ve Köy" yapımızla birebir örtüşüyor. Komşudaki yerel yönetimlerin su ve park görevleri, bizim **5393 sayılı Belediye Kanunu** ile

belediyelerimize yüklenen asli ödevlerle tamamen aynı yarı kamusal mal ve hizmet alanına düşüyor.

Teorik Pencere: Kentlerin Boğulması ve "Mali Tevzin"

Yazımızın son bölümünde biraz teorinin serin sularına bakalım. Bugün İstanbul veya İzmir gibi metropollerin en büyük sorunu: Kentlerin boğulması. Teori (özellikle E. Howard'ın 'Bahçe Kent' modeli), aşırı nüfusu durdurmak için Uydu Kentler, Sanayi Siteleri ve Cazibe Merkezleri kurulmasını; hatta gerekirse **ağır ikamet vergisi ve yeni inşaat yasağı** gibi radikal önlemler alınmasını söyler. İnsanların kente kontrolsüz göçüne ise *Sosyal ve Ekonomik Erozyon* denir.

Bir diğer önemli kavram ise büyük iktisatçı F. Neumark'ın literatürümüze kattığı **"Mali Tevzin" (Mali Denkleştirme)**. Yani merkez ile yerel arasında görev ve paranın adil bölünmesi.

Türkiye Bu Teorinin Neresinde?

Türkiye özellikle 1950 sonrasındaki büyük göç dalgalarını (ekonomik erozyonu) göğüslemek için uygu kent teorisini pratik etmeye çalıştı. İstanbul'da Başakşehir ve Ataşehir, İzmir'de Mavişehir ve EVKA –EGE KENT projeleri bu mantıkla doğdu.

Ancak batıdaki gibi "Ağır ikamet vergisi koyalım, yeni inşaat ruhsatı vermeyelim" gibi radikal kentsel daralma politikaları, bizim serbest piyasa ve inşaat odaklı büyüme reflekslerimiz nedeniyle hiçbir zaman mevzuatımıza girmedi. Biz yasaklamak yerine, mevcut kenti iyileştiren "kentsel dönüşüm" ya da dönem dönem çıkan imar barışları yolunu seçtik.

Mali tevzin yani denkleştirme konusunda ise kronik bir sıkıntımız var. Belediyelerimizin öz gelirleri yetersiz olduğu için, bütçeler büyük ölçüde genel bütçeden aktarılan paylarla (yani bir nevi koşulsuz blok bağış/dotasyon mantığıyla) dönüyor.

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

Denetim boyutunda ise eskiden var olan katı "Önceden Denetim" (bütçenin mülki amir onayına sunulması) modern reformlarla yerini büyük oranda "Sonradan Denetim" (yargısal denetim) mekanizmasına bıraktı. Yine de Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın üst imar planları yapma veya yerel kararları durdurma yetkisi, imar mevzuatında "önceden denetim" gücünün merkezde hala ne kadar sıkı korunduğunun en net kanıtıdır.

Günün Özeti

Tüm bu anlattıklarımızı kahvenizi yudumlarken tek bakışta analiz edebilmeniz için şuraya küçük bir özet tablo bırakıyorum:

Ülke	Devlet Yapısı	Yerinden Yönetim Derecesi	Temel Yerel Birimler	Türkiye ile Benzerlik / Farklılık Yönü
İNGİLTERE	Üniter	Esasta Güçlü	County, District, Parish	Yapı üniter olarak benzer; ancak İngiltere'deki yerel yargı yetkisi ve derin özerklik bizde yoktur.

Ülke	Devlet Yapısı	Yerinden Yönetim Derecesi	Temel Yerel Birimler	Türkiye ile Benzerlik / Farklılık Yönü
FRANSA	Üniter	İlimli Merkezîyetçi	Bölge, Departman, Komün	En benzer modelimizdir. Fransa'daki "Departman -Vali" ilişkisi, bizdeki "İl Özel İdaresi-Vali" yapısının kökenidir.
ABD	Federasyon	Siyasal Yerinden Yönetim	Eyaletler, Özel Bölgeler	Siyasal yapı taban tabana zıttır. ABD'deki amaca yönelik esnek "Özel Bölge" yapısı bizim katı üniter idari sınırlarımıza uymaz.

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

Ülke	Devlet Yapısı	Yerinden Yönetim Derecesi	Temel Yerel Birimler	Türkiye ile Benzerlik / Farklılık Yönü
YUNANİSTAN	Üniter	İlimli	Belediyeler ve Komünler	Yapısal olarak bizdeki "Belediye ve Köy" ayrımıyla ve altyapı hizmet alanlarıyla tam bir paralellik gösterir.

Görünen o ki, her ne kadar yüzümüzü batıya, otonominin güçlü kalelerine dönmek istesek de idari genetiğimiz bizi her defasında Fransa'nın ılımlı merkezîyetçi limanlarına ve komşunun tanıdık sokaklarına çıkarıyor.

https://www.youtube.com/watch?v=AKDi_1_M6hA

17-TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞMENİN YEREL DİNAMİKLERİ İZMİR - MARDİN ÖRNEĞİ

"Kentler bizi kucaklayacak mı, yoksa kimliğimizi yutan birer beton organizmaya mı dönüşebilir?"

Dünya büyük bir idari ve ekolojik eşiği çoktan aştı. Artık sınırların, kalelerin veya köylerin değil; devasa metropollerin ve küresel kent ağlarının hüküm sürdüğü bir **"Kent Çağı"** içerisindeyiz. TÜİK verileri de bu sosyo-ekonomik tabloyu tüm çıplaklığıyla önümüze koyuyor: Türkiye nüfusunun tam **%93'ü** artık şehirlerde yaşıyor. Kentler bizim için sadece barındığımız, başımızı soktuğumuz birer beton ve asfalt yığını değil; ekonominin, politikanın, toplumsal dönüşümün ve kültürel varoluş kavgalarının ana karargâhlarıdır.

Peki, biz bu devasa ve karmaşık organizmaları nasıl yönetiyoruz? Sürdürülebilirlik raporlarının parlak, teorik ve cilalı vaatleri, sokakların, tarlaların ve bütçelerin acı gerçekleriyle nerede çatışıyor?

Bu çalışma, küresel külliyatı (Brundtland Raporu, UN-HABITAT, IUCN, UNEP ve WWF ilkeleri) ve ulusal strateji belgelerini (KENTGES) referans alarak, Türkiye'nin idari ve kültürel genetiğini iki farklı uç üzerinden masaya yatırıyor: Bir yanda Batı'nın modern, katılımcı ve kooperatif odaklı kalkınma modeliyle öne çıkan sanayi metropolü **İzmir**; diğer yanda inancın, ecdat mirasının ve kadim hukukun şekillendirdiği Bereketli Hilalin (Mezopotamya'nın) kalbi, eşsiz bir "Vakıf Şehir" olan **Mardin**.

E-Kitabın Öne Çıkan Yapısal Odak Noktaları ve Reform Önerileri

Bu eser, geleneksel akademik belediyecilik kitaplarından farklı olarak sadece sorun tespiti yapmıyor; her iki kent için de maliyeti sıfırlayan, öz kaynaklara dayalı pratik ve radikal yerel yönetim reçeteleri sunuyor:

1. İzmir Ekseninde: "Bürokratik Belediyeden Girişimci Kente"

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin (İZBB) ilan ettiği Tarım Master Planı'na yapıcı bir reform paketi sunan bu bölümde; hantal bürokratik yapının teknoloji odaklı ve üretim merkezli bir "**Girişimci Kent**" modeline nasıl dönüştürüleceği tartışılıyor.

1. **Organizasyonel Devrim:** 30'dan fazla bağımsız Daire Başkanlığı yerine kurulan 5 Ana İcra Kurulu ile tarımı belediyenin ana damarı yapmak.
2. **Üretim Ordusu Olarak Kooperatifler:** 289 kalkınma, sulama ve su ürünleri kooperatifini sadece birer tedarikçi değil, sahadaki doğrudan "İcra Birimleri" olarak konumlandırmak.
3. **Toprağın Genç Aklı:** Kırsaldaki yaşlanan nüfusa inat, genç kuşağı dronelar, sensörler ve yapay zekâ optimize edilmiş girişimci tarımla buluşturmak.
4. **İzmir Gelecek Fonu:** Operasyonel tasarruflardan ve verimlilik hamlelerinden elde edilen milyarlarca liralık kaynağı dış kredilere bağımlılığını bitirecek bir havuzda toplamak.

2. Mardin Ekseninde: "900 Yıllık Can Suyu ve Vakıf İhyası"

Mardin'deki sürdürülebilirlik krizinin sadece teknik bir yetersizlik değil, yeraltı suyu çöküşü, enerji (DEDAŞ) kavgaları ve merkezi yönetimin mekânsal çifte standartlarından kaynaklandığı cesurca gözler önüne seriliyor.

1. **Bereketli Hilal Can Suyu Projesi:** Artuklu döneminin 1102 yılına dayanan yerçekimli hidrolik dehasını, 21.

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

yüzyılın güneş enerjisi teknolojisiyle buluşturan özgün bir model.

2. **Fotovoltaik (Güneş) Zırh:** Su toplama kanallarının üzerini estetik güneş panelleriyle kaplayarak buharlaşmayı önlemek ve kente yıllık **1.920.000 kWh** temiz elektrik üretmek.
3. **Mekânsal Adalet ve Vakıf Hukuku:** Ankara'nın göbeğindeki Saraçoğlu Mahallesi'ne gösterilen merkezi koruma ve restorasyon gayretinin Tarihi Artuklu İlçesi'nden esirgenmesini sorgulamak; kentin ruhunu korumak adına **5737 Sayılı Vakıflar Kanunu'nun** (Madde 7, 16 ve 20) amir hükümlerini tavizsiz uygulamak.
4. **Mezarlıklar vs. Vitrin Makyajı:** Eski kentteki binaları yıkarken, kentin inanç ve hafıza mekânları olan Asri Mezarlıklardaki kontrolsüz betonlaşmaya set çekmek.

Sakin miyiz, Aktif Paydaşı mı?

Bu araştırmanın bizlere fısıldadığı en net, en yalın gerçek şudur: Kent sakinleri artık sadece o kentte ikamet eden, fatura ödeyen, edilgen kişiler olmaktan çıkmalıdır. Yaşadığımız kentin karar alma süreçlerine dahil olan, yerel bütçeyi sorgulayan, sokağındaki vakıf eserine, yeşil alanına, yetim hakkına sahip çıkan "**aktif paydaşlara**" dönüşmek zorundadır.

Işığı güneşten, suyunu tarihten, gücünü girişimci ruhtan alan kentlerin hikâyesini barındıran bu eser; Türkiye'nin sürdürülebilir geleceği için teknik, idari ve hukuki bir yol haritası sunuyor.

Okurlar İçin Ücretsiz Erişim ve Dijital Entegrasyon Notu

Yerel yönetimlerin yönetim tarihini ve geleceğin kentsel kodlarını yeniden yazan bu kapsamlı e-kitap, geniş kitlelerin bilgiye adil erişimi amacıyla **tamamen ücretsiz** olarak erişime açılmıştır.

E-Kitaba Ücretsiz Erişim Adresi: Kitabın tüm uluslararası fonlama stratejilerine, detaylı teknik çizimlerine, maliyet analizlerine, anket dökümlerine ve saha uygulama planlarına; ayrıca yazarın önceki dönem vizyon belgeleri olan "**Mavi Zırh**" ve "**Bürokratik Belediyeden Girişimci Kente**" çalışmalarına www.talatsimdi.com internet sitesinin "**Yayınlar**" bölümünden e-kitap (PDF) formatında ücretsiz olarak erişebilirsiniz.

Geleceğin kenti, köklerinden kopmadan göğe yükselen kenttir. Keyifli okumalar dileriz.

<https://www.youtube.com/watch?v=LBUT9mGZM8E>

18-İZMİR'DE MERKEZİ YÖNETİM TEMSİLCİLERİ VE YEREL YÖNETİCİLER SÖZ YARIŞI.

SÖYLEMDEN EYLEME "GİRİŞİMCİ VE YALIN KENT" MODELİ

Türkiye'nin batıya açılan kapısı ve ekonomik lokomotiflerinden biri olan İzmir, yerel yönetim mekanizmalarında uzun süredir biriken yapısal sorunların getirdiği finansal ve sosyal bir eşiktir. Kentin ödediği yüksek vergilere rağmen merkezi bütçeden hak ettiği payı alamadığı gerçeği (kamu yatırımlarında 81 il arasında 77. sırada olması) saklı kalmak kaydıyla, yerel idarenin de elindeki mevcut öz kaynakları verimli kullanmadığı görülmektedir.

Bugün İzmir Büyükşehir Belediyesi; yüksek aşırı istihdam oranları, biriken SGK prim borçları ve bu borçların getirdiği ağır faiz yüküyle boğuşmaktadır. Bu durum çalışanlar üzerinde motivasyon kaybına ve sık sık grev tehditlerine yol açarken; belediye iştiraklerinin (şirketlerinin) içine düştüğü bütçe açıkları, kentin asli hizmetlerine harcanması gereken kaynakları yutmaktadır.

Ancak bu kriz, İzmir için aynı zamanda radikal bir dönüşüm fırsatıdır. Belediyenin sıklıkla dile getirdiği **Sürdürülebilirlik, Habitat ve Dijitalleşme** gibi küresel vizyonel söylemler; vitrin süsü olmaktan çıkarılıp mali disiplin ve yalın yönetimle birleştirildiğinde, İzmir'i borç sarmalından kurtaracak yegâne çıkış yoluna dönüşebilir.

1. Mevcut Mali ve Sosyal Yapının Analizi

İzmir'in yerel yönetim bütçesini ve sosyal sürdürülebilirliğini tehdit eden üç temel darboğaz bulunmaktadır:

1. **Aşırı İstihdam ve Verimsiz Şirket Fonlamaları:**
Belediye iştirakleri, verimlilik ve liyakat ilkelerine dayalı

bir insan kaynakları planlamasından uzaklaştıkça, belediye bütçesinden bu şirketlere aktarılan "sermaye artırımını" adı altındaki devasa kaynaklar asli altyapı yatırımlarını engellemektedir.

2. **Finansal Baskı (SGK Borçları ve Faiz Yükü):** Geciken SGK prim ödemeleri ve biriken borç faizleri, belediyenin borçlanma limitlerini daraltmakta ve her ay bütçeden ciddi bir kaynağın hizmete değil, geçmiş dönemin finansal yüklerine aktarılmasına neden olmaktadır.
3. **Çalışan Huzursuzluğu ve Hizmet Aksamaları:** Yüksek enflasyonist ortamda mali dengesizlik yaşayan belediye bünyesinde, çalışanların mutsuzluğu ve belirsizlikler, operasyonel verimliliği düşürmekte; temizlikten ulaşım kadar kentsel hizmetlerde aksama riskini (grev tehditlerini) canlı tutmaktadır.

2. Çözüm ve Yol Haritası: Söylemden Fonksiyona Dönüşüm

İzmir, makro söylemlerini mikro düzeyde operasyonel başarılarla dönüştürmek zorundadır. Sürdürülebilirlik ve dijitalleşme vizyonu, borç üreten yapıların tasfiyesinde bir kaldıraç olarak kullanılabilir.

A. Dijitalleşme ile "Yalın Yönetim" ve İş Gücü Optimizasyonu

Dijitalleşme, sadece bir web sitesi veya mobil uygulama yapmak demek değildir. İzmir, insan gücü yoğun iş süreçlerini akıllı teknolojilerle optimize etmelidir.

1. **Yapay Zekâ ve Otomasyon Destekli Hizmetler:** Rutin belediyecilik süreçleri (Ruhsat, imar, tahsilat, arşivleme) dijitalleştirilerek, aşırı istihdamın yoğunlaştığı idari kadrolardaki personel, saha hizmetlerine veya nitelik gerektiren sosyal projelere kaydırılmalıdır.
2. **Doğru Yerde Doğru Personel:** Kimsenin işine son vermeden, veri analitiği kullanılarak belediyenin insan

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

kaynakları haritası çıkarılmalı; atıl durumdaki personel eksik olan birimlere (örneğin park bahçeler, fen işleri) yönlendirilerek yeni istihdam ihtiyacı sıfırlanmalıdır. Bu, çalışanların iş güvencesini artırırken mutsuzluğu da azaltacaktır.

B. Sürdürülebilirlik Söyleminin Mali Karşılığı: Yeşil Ekonomi ve Tasarruf

Sürdürülebilirlik, bütçe açıklarını kapatmanın en akıllıca yoludur.

1. **Yenilenebilir Enerji Yatırımları:** ESHOT gibi devasa enerji ve akaryakıt gideri olan birimlerin garaj ve tesis çatıları güneş enerjisi santralleriyle (GES) donatılmalıdır. Belediyenin kendi enerjisini üretmesi, her ay milyonlarca TL'nin kasada kalmasını sağlayarak SGK borçlarının anapara ve faiz ödemeleri için finansal alan açacaktır.
2. **Mavi Zırh ve Sünger Kent Uygulamaları:** Yağmur suyu hasadı ve gri su geri kazanım projeleri yerel ölçekte hızla hayata geçirilmelidir. Kentin altyapı maliyetlerini (su arıtma ve şebeke işletim giderlerini) düşüren bu ekolojik hamleler, belediyenin işletme giderlerini doğrudan aşağı çekecektir.

C. Şirketlerin Rehabilitasyonu ve Şeffaf Mali Denetim

Belediye şirketleri birer istihdam deposu veya bütçe kara deliği olmaktan çıkarılmalıdır.

1. **Adli Muhasebe ve İç Denetim:** Tüm iştiraklerin mali tabloları bağımsız denetim standartlarında ve adli muhasebe disipliniyle incelenmelidir. Hangi şirketin neden zarar ettiği, hangi harcama kalemlerinin verimsiz olduğu şeffafça ortaya konulmalıdır.
2. **Girişimci Kent Modeli:** Şirketler, belediye bütçesinden sübvansede edilen yapılar olmaktan çıkıp, kendi ürettikleri hizmet veya ürünleri (örneğin akıllı kent yazılımları,

tarımsal kooperatif ürünleri, geri dönüşüm hammaddeleri) dış pazara satarak gelir yaratan "sosyal girişimlere" dönüştürülmelidir.

Yerel Yönetim Reformu İçin Stratejik Eylem Planı

Aşağıdaki kronolojik adımlar, İzmir'in mali krizden çıkıp vaat ettiği vizyonel vizyona ulaşmasını sağlayacak bir geçiş sürecini tanımlamaktadır:

1.Mali Durum Tespiti ve Konsolidasyon: İlk 3 Ay.

Tüm belediye şirketlerinde kapsamlı bir mali ve personel denetimi (audit) başlatılması. Gizli işsizliğin ve verimsiz harcama kalemlerinin net olarak listelenmesi.

2.Mali Alan Açma ve Borç Yapılandırma:3 - 6. Aylar.

Biriken SGK ve vergi borçlarının, belediyenin gayrimenkul veya atıl varlıklarının takası/yapılandırılması yoluyla faiz yükünün dondurulması. Enerji ve operasyonel giderlerde %20'lik radikal tasarruf tedbirlerinin devreye alınması.

3.Dijital Dönüşüm ve Personel Optimizasyonu:6 - 12. Aylar.

"Dijitalleşme" vizyonu kapsamında belediye içi iş akışlarının otomasyona geçirilmesi. Personelin yetkinlik analizine göre doğru birimlere yeniden dağıtılması(ve sendikalarla masaya oturularak iş barışının kalıcı olarak sağlanması.

4.Sürdürülebilir Gelir Modellerine Geçiş:12. Ay ve Sonrası.

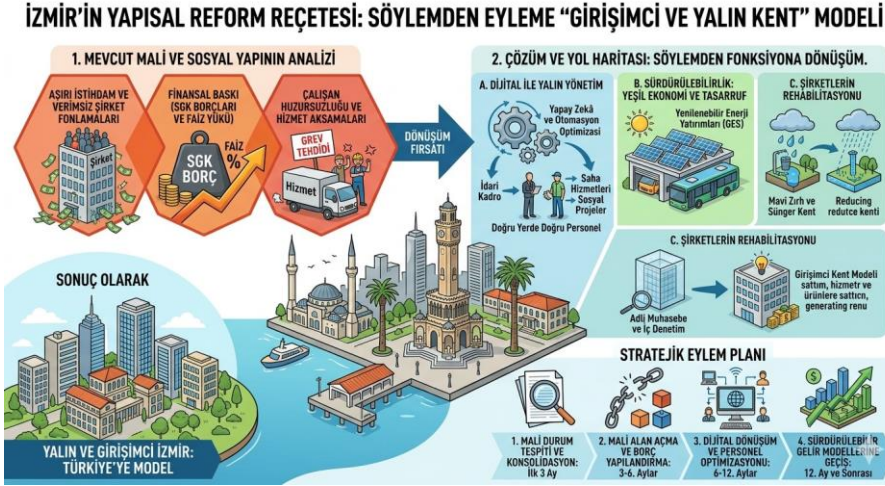
GES, yağmur suyu hasadı ve geri dönüşüm gibi yeşil ekonomi yatırımlarının meyvelerini vermesiyle düşen işletme maliyetleri. Belediye şirketlerinin dışarıya hizmet satan kârlı/sürdürülebilir yapılara dönüşmesi.

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

Sonuç Olarak:

İzmir'in kurtuluşu, merkezi yönetimle girilen kısır siyasi polemiklerde veya içi doldurulmamış küresel habitat söylemlerinde değildir. İzmir; paranın yönetiminde "**Vicdan ile Cüzdan arasında**" adil, şeffaf ve hesap verebilir bir denetim mekanizması kurduğunda; elindeki nitelikli insan kaynağını küstürmeden, dijitalleşmeyi ve sürdürülebilirliği mali disiplinin kalbine yerleştirdiğinde yeniden ayağa kalkacaktır. 1 TL'lik hizmetin 1 TL'ye, hatta teknoloji yardımıyla 80 kuruşa mal edildiği "**Yalın ve Girişimci İzmir**", sadece kendi sorunlarını çözmekle kalmayacak, tüm Türkiye'ye model olacaktır.

<https://www.youtube.com/watch?v=smvSndqJmSQ>

19-TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLERİN MALİ ÖZERKLİĞİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAPASİTESİ ANALİZİ

Öz: Bu çalışmada, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından 2053 Net Sıfır Emisyon hedefi doğrultusunda ilan edilen ve 1 Ocak 2027 itibarıyla yürürlüğe girecek olan "Bina Yaşam Döngüsü Analizi" ile "Düşük Karbonlu Bina Belgesi" düzenlemelerinin uygulanabilirliği, yerel yönetimlerin mali ve idari kapasiteleri ekseninde analiz edilmektedir. Çalışma, merkezi yönetimin "ikiz belediye" yapısıyla yetkileri konsolide etmesinin ve yerel yönetimlerin kronik mali özerklik yoksunluğunun, vizyoner çevre hedeflerinin sahada karşılık bulması önünde yapısal birer bariyer oluşturduğunu kaynaklara dayalı olarak ortaya koymaktadır.

Giriş

Küresel iklim kriziyle mücadele kapsamında binaların çevresel etkilerinin azaltılması, sürdürülebilir kentleşme politikalarının merkezinde yer almaktadır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Türkiye'nin 2053 Net Sıfır Emisyon hedefi doğrultusunda, yeşil bina üretimini yaygınlaştırmayı amaçlayan köklü mevzuat değişikliklerini hayata geçirmiştir. Resmi Gazete'de yayımlanan "Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği" ile "Enerji Kimlik Belgesi Uzmanlarının Eğitim ve Denetimlerine Dair Tebliğ" güncellenerek, 1 Ocak 2027 tarihinden itibaren yapı inşaat alanı 10 bin metrekare ve üzeri olan yeni binalarda "Bina Yaşam Döngüsü Analizi Belgesi" (LCA) zorunlu hale getirilmiştir[1].

Söz konusu düzenleme, binaların hammadde temininden yıkım ve bertaraf süreçlerine kadar uzanan tüm yaşam döngüsü emisyonlarının BEP-TR sistemi üzerinden hesaplanmasını ve işletme emisyonu düşük binaların "Düşük Karbonlu Bina Belgesi" ile ödüllendirilmesini öngörmektedir. Ne var ki, bu denli

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

kapsamlı ve teknik bir çevre politikasının sahadaki birincil yürütücüsü ve denetleyicisi konumundaki yerel yönetimlerin mevcut mali, idari ve teknik kapasiteleri, konulan hedeflerin uygulanabilirliği üzerinde ciddi soru işaretleri doğurmaktadır. Bu makalede, yeşil dönüşümün makro hedefleri ile yerel yönetimlerin yapısal çıkmazları arasındaki çelişkiler analitik bir yaklaşımla ele alınmaktadır.

1. Mali Çıkmazlar ve Yeşil Dönüşüm Finansmanı Kontrastı

Yerel yönetimlerin, çevre dostu yapılaşma standartlarını kendi mülkiyetlerindeki projelerde uygulaması ve özel sektör projelerini etkin biçimde denetlemesi önündeki en birincil engel kronik finansal yetersizliktir.

A. Merkezi İdari Paylarına Bağımlılık ve Öz Gelir Yetersizliği

Türkiye’de belediye bütçelerinin ezici bir çoğunluğu, 5779 sayılı Kanun çerçevesinde genel bütçe vergi gelirlerinden aktarılan paylara dayanmaktadır[2]. Yüksek enflasyon ve makroekonomik dalgalanmalar karşısında bu payların reel değeri hızla erirken, yerel yönetimlerin kendi öz gelirlerini (yerel vergi ve harçlar) yaratma yetkisi yasal mevzuatla katı bir şekilde sınırlandırılmıştır. Personel giderleri ve zorunlu cari hizmetleri karşılamakta dahi zorlanan büyükşehir ve ilçe belediyeleri, bütçelerinde teknolojik altyapıya ve BEP-TR entegrasyonlu belediye otomasyon sistemlerine bütçe ayıramamaktadır. Finansal sıkışmışlık zemininde, ilk yatırım maliyeti yüksek olan yeşil dönüşüm projeleri "lüks" olarak değerlendirilerek ötelenmektedir.

B. Finansal Teşvik Araçlarının Sunulamaması

"Düşük Karbonlu Bina Belgesi" uygulaması, yapı sektöründe sürdürülebilir ancak geleneksel malzemelere kıyasla daha maliyetli olan (yeşil çimento, yüksek performanslı yalıtım malzemeleri vb.) girdilerin kullanılmasını gerektirmektedir.

Gelişmiş ülke örneklerinde yerel yönetimler, mali özerklikleri sayesinde yeşil binalara emlak vergisi muafiyeti veya imar harcı indirimi gibi esnek yerel teşvikler sunabilmektedir[3]. Ancak Türkiye’de 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu’nun katı yapısı nedeniyle, belediyelerin yerel yatırımcıları ve müteahhitleri yeşil dönüşüme özendirilecek bağımsız bir mali teşvik mekanizması kurgulama yetkisi bulunmamaktadır[4].

C. Borçlanma Limitleri ve Bürokratik Vesayet

Büyük ölçekli sürdürülebilir altyapı projeleri (entegre katı atık tesisleri, akıllı ulaşım ağları vb.) uzun vadeli dış finansman gerektirmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 68. maddesi uyarınca belediyelerin borçlanma limitleri yasal prangalarla sınırlandırılmıştır[⁵]. Bu limiti aşan ya da uluslararası fonlardan (Dünya Bankası, EBRD vb.) doğrudan yeşil kredi kullanmak isteyen belediyeler, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı’nın onay mekanizmalarına tabi tutulmaktadır. Mali özerkliğin bu denli kısıtlanması, yerel yönetimlerin küresel yeşil finansman havuzlarına erişiminde ciddi bürokratik gecikmelere sebebiyet vermektedir.

2. İdari Yapı ve "İkiz Belediye" Rolünün Getirdiği Çelişkiler

Bakanlığın Türkiye genelinde mekânsal planlama, kentsel dönüşüm ve rezerv alan ilanları gibi konularda yerel yönetimlerin yetkilerini ikame edecek düzeyde geniş yetkilere sahip olması, literatürde "ikiz belediye" eleştirilerini beraberinde getirmektedir.

Bu durum belirgin bir yetki karmaşası yaratmaktadır. Büyük ölçekli kentsel dönüşüm alanlarında imar planı yapma ve ruhsatlandırma yetkisinin Bakanlıkta toplanması, yerel düzeyde "tek elden çevre denetimi" ilkesini zedelemektedir. Kentin bir mahallesinde yerel belediye katı ekolojik kriterler uygulayabilirken, hemen bitişiğindeki Bakanlık tasarrufundaki alanda farklı imar dinamikleri işleyebilmektedir.

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

Yönetmeliğe göre, 1 Ocak 2027'den itibaren 10 bin metrekare ve üzeri binalarda Yaşam Döngüsü Analizi Belgesi yapı kullanma izin belgesi (iskân) aşamasında "ilgili idareye" yani belediyelere sunulacaktır. Hâlihazırda aşırı bürokratik iş yükü ve rutin ruhsatlandırma süreçleri altında ezilen belediye imar müdürlüklerinin, bu derinlikteki analizleri hakkıyla inceleyebilmesi şüphelidir. Gerekli idari kapasite ve denetim mekanizması kurulmadığı takdirde, bu stratejik belgelerin ibrazı, amaca hizmet eden bilimsel bir incelemeden ziyade, dosyada bulunması zorunlu olan sıradan bir "bürokratik evrak tamamlama" adımına indirgenme riski taşımaktadır.

3. Teknik Kapasite ve Uzman Personel Açığı

Bina Yaşam Döngüsü Analizi (LCA); binada kullanılan betonun, demirin, yalıtım malzemesinin ham madde temininden başlayarak lojistik, inşaat, işletme, bakım ve nihayetinde yıkım süreçlerindeki tüm sera gazı emisyonlarının hesaplanmasını gerektiren çok disiplinli bir mühendislik çalışmasıdır. Güncellenen tebliğ ile Enerji Kimlik Belgesi (EKB) uzmanlarının yetki alanları genişletilmiş ve yeni eğitim şartları getirilmiş olsa da, bu verileri yerel düzeyde doğrulayacak kamusal denetim altyapısı zayıftır.

Türkiye'deki özellikle orta ve küçük ölçekli ilçe belediyelerinde, BEP-TR sistemi üzerinden sunulan karmaşık LCA verilerini analiz edecek, yerel malzeme tedarik zincirini sahada denetleyecek nitelikli mimar, çevre mühendisi ve makine mühendisi istihdamı son derece yetersizdir. Kamu personel rejimindeki kısıtlamalar, düşük ücret politikaları ve belediyelerin mali imkânsızlıkları, yerel yönetimlerin bu yeni nesil "akıllı ve sürdürülebilir kent" vizyonuna uygun liyakatli teknik kadroları kurmasını kalıcı olarak engellemektedir.

4. Sahadaki Gerçeklik: Stratejik Karşılaştırma Matrisi

Bakanlık / 2053 Net Hedefleri	Yerel Yönetimlerin Yapısal Çıkmazları	Sahadaki Uygulanabilirlik Riski
10.000 m² Üzeri Yapılarda Yaşam Döngüsü Analizi (LCA)	Belediye imar müdürlüklerinin teknik kapasite, dijital veri altyapısı ve uzman personel eksikliği.	Sürecin içerikten yoksun bırakılarak, sadece bürokratik bir "evrak tamamlama" adımına indirgenmesi.
Düşük Karbonlu Bina Belgesi (EKB: B, Performans: C Şartı)	İnşaat sektöründeki yüksek girdi maliyetleri ve belediyelerin mevzuat gereği mali/imar teşviki sunamaması.	Yatırımcıların maliyet artışları nedeniyle bu standartlardan kaçınması ve yasal boşlukları araması.
BEP-TR Sistemi Üzerinden Merkezi Takip ve Denetim	"İkiz Belediye" modeli ve aşırı merkeziyetçilik nedeniyle merkezi idare ile yerel birimler arası kopukluk.	Yerel mikroklimatik özelliklere ve yerel malzeme tedarik lojistiğine uyum sağlayamayan tek tip formüller.
Bakanlık Eliyle Yeşil Altyapı Yatırımları (TOKİ / Tesis Devirleri)	Belediyelerin mali özerklik yoksunluğu ve işletme/bakım bütçelerinin yetersizliği.	Devralınan yüksek teknolojlili yeşil tesislerin (arıtma vb.) bakım maliyetleri

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

Bakanlık / 2053 Net Hedefleri	2053 Sıfır	Yerel Yönetimlerin Yapısal Çıkmazları	Sahadaki Uygulanabilirlik Riski
			nedeniyle atılması riski.

Sonuç ve Değerlendirme

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın 2053 Net Sıfır Emisyon hedefi doğrultusunda mevzuata dahil ettiği "Bina Yaşam Döngüsü Analizi" ve "Düşük Karbonlu Bina" düzenlemeleri, Türkiye'nin küresel iklim politikalarına entegrasyonu ve uluslararası yeşil finansmana erişimi açısından son derece isabetli ve kaçınılmaz adımlardır. Ancak bu makalede ortaya konduğu üzere, makro düzeydeki bu kararların 1 Ocak 2027'de kâğıt üzerinde kalmaması ve sahada gerçek bir "uygulama yeteneğine" kavuşabilmesi için yerel yönetimlerin yapısal çıkmazlarının çözülmesi elzemdir.

İlk olarak, yerel yönetimlerin mali özerklikleri genişletilmeli, yeşil binaları teşvik edebilecekleri esnek harç ve emlak vergisi düzenleme yetkileri belediyelere tanınmalıdır. İkinci olarak, Bakanlığın yerel yönetimlerin yetkilerini tamamen üzerine alan "ikiz belediye" modelinden sıyrılarak, yerel yönetimlerin idari, denetimsel ve teknik kapasitelerini artırıcı rehber ve fon sağlayıcı bir hamiliğe evrilmesi gerekmektedir. Son olarak, "Girişimci Kent" modeli uyarınca, belediyelerin yenilenebilir enerji üretimi, akıllı atık yönetimi ve karbon ticareti gibi alanlarda gelir getirici ortaklıklar kurmasının önü açılmalıdır. Aksi takdirde, en ileri çevre yönetmelikleri dahi yerel yönetimlerin mali ve idari imkânsızlıklar duvarına çarparak bürokratik birer formaliteden öteye geçemeyecektir.

Akademik Dipnotlar

[1]: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, T.C. Resmî Gazete, 2026.

[2]: 5779 Sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun, T.C. Resmî Gazete, 2008.

[3]: World Green Building Council (WGBC), Local Government Green Building Incentives: Global Best Practices Report, 2024, s. 45-52.

[4]: 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu, T.C. Resmî Gazete, 1981.

[5]: 5393 Sayılı Belediye Kanunu, Madde 68 (Borçlanma Esasları), T.C. Resmî Gazete, 2005.

<https://www.youtube.com/watch?v=k6Mi3FIduCU>

20-Belediye Sadece "Çöp ve Kaldırım" Değildir: İzmir'in Stratejik Sınavı

Bugün yerel yönetim denince pek çoğumuzun aklına hâlâ sadece çöp toplayan, asfalt döken bürokratik bir yapı geliyor. Oysa takvimler 2005'i gösterdiğinde, Türkiye'de belediyeçilik anlayışında devrim niteliğinde bir yasal değişim yaşandı. 5393 ve 5018 sayılı yasalarla dedik ki; *"Belediyeler artık vizyoner olacak, hesap verecek ve bir şirket gibi stratejik yönetecek."*

Peki, aradan geçen 20 küsur yıla rağmen İzmir'de durum ne? Kâğıt üzerinde şahane stratejik planlar hazırlıyoruz ama gerçek hayatta neden "uygulama sarmalında" patinaj yapıyoruz?

Plan Var, İcraat Nerede?

Etkili bir stratejik yönetim, sadece geleceği hayal etmek değildir; o hayali verilerle disipline etmektir. Önce "Neredeyiz?" diyeceksiniz. İzmir özelinde bu sorunun cevabı acıdır: Deprem riski kapıda, altyapı yorgun, mali borç yükü ise ağır.

Eğer hedefleriniz ölçülebilir ve gerçekçi değilse, hazırladığınız o kalın kapaklı plan kitapçıkları sadece kütüphanelerde tozlanır. İskandinav ülkeleri veya Estonya bugün yerel yönetimde dünya markasıysa, bunun tek bir sırrı var: **Hesap verebilirlik ve liyakat**. Bizde ise ne yazık ki "Kent Konseyleri" gibi katılımcı yapılar, belediye yönetiminin bir alt birimi gibi çalışarak şekilsel bir vitrin olmaktan öteye geçemiyor.

İzmir'in Üç Büyük Prangası

İzmir belediyelerinin stratejik hedeflerine ulaşamaması bir tesadüf değil, yasal ve yapısal birer sonuçtur:

1. **Mali Uçurum:** Stratejik planda devasa projeler yazıyor ama bütçeye bakıyorsunuz; para personel giderlerine ve

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

borç faizlerine gidiyor. Yatırım kâğıt üstünde kaldıkça, belediyenin "mali egemenliği" de eriyor.

2. **Kopyala-Yapıştır Belediyeciliği:** Stratejik planlama teknik bir iştir. Liyakatli uzmanlar yerine eş-dost kadrolarıyla doldurulan strateji birimleri, "geçen yılın planını kopyala, bir iki tarih değiştir" mantığıyla yasal prosedürü tamamlıyor. Sonuç? Ruhsuz ve gerçeklikten kopuk metinler...
3. **Yetki Karmaşası ve Deprem:** İzmir'in en büyük sınavı kentsel dönüşüm. Ancak Büyükşehir, ilçe belediyeleri ve Bakanlık arasındaki yetki savaşı, "Dirençli Şehir" hedeflerini bürokrasiye kurban ediyor.

Başarının Reçetesi: Mavi Zırh ve Sünger Şehir

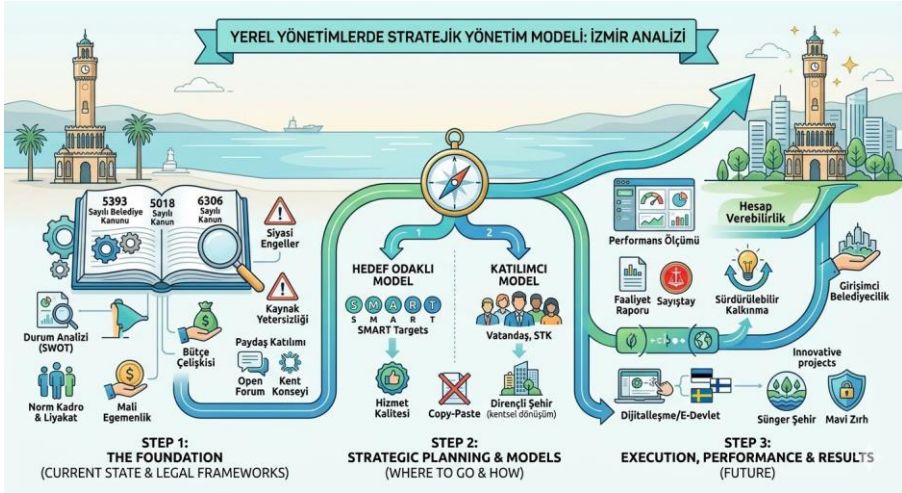
İzmir'in bu sarmaldan çıkması için belediyelerin "yasal evrak" memurluğundan vazgeçip "**Girişimci Kent**" kimliğine bürünmesi şart.

Önerimiz net: Stratejik planlar, İzmir'in öz sorunlarına odaklanan "**Mavi Zırh**" (su yönetimi) veya "**Sünger Şehir**" gibi bilimsel projelerle ete kemiğe bürünmeli. Sadece belediye bütçesine hapsolmadan; uluslararası fonlar ve İZKA gibi kaynak çeşitliliği stratejiye entegre edilmeli.

Son söz: Yasalar 2005'ten beri kapı gibi orada duruyor. Eksik olan yasa değildir. Eksik olan; o yasanın ruhuna uygun "**Siyasi İrade**" ve akademik bilgiyi sahaya yansıtacak "**Teknik Liyakat**" birlikteliğidir. İzmir'in geleceği, vitrin süslemeyi bırakıp gerçek bir stratejik dönüşümü ne zaman başlatacağımıza bağlıdır.

Dr. Mehmet Talat Şimdi (Yazarın yayınlarına www.talatsimdi.com adresinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.)

<https://www.youtube.com/watch?v=YC3KTLG2puc>

21-BİR ŞEHRİN HAFIZASI: TUZAKOĞLU'NDAN MESLEK FABRİKASI'NA

İzmir'in kalbi Halkapınar'da, önünden her gün binlerce insanın geçtiği o görkemli taş bina... Bugün kapısında "**Meslek Fabrikası**" yazıyor. Ancak o yüksek tavanların ve devasa pencerelerin ardında; 1908'den bugüne süzülen bir dram, bir zafer ve tarafların kılıçları çektiği büyük bir mülkiyet savaşı gizli.

9 Eylül'ün Kanlı Sabahı ve Millileşme Ruhu

Hikâye, 1908'de Rum Tuzakoğlu ailesinin buharlı un değirmeni kurmasıyla başladı. 9 Eylül 1922 sabahı, şehre giren Türk süvarilerine bu fabrikadan ateş açıldı; üç vatan evladı orada şehit düştü. "Halkapınar Baskını" sonrası sahipsiz kalan bu yapı, 1926 yılında bizzat **Gazi Mustafa Kemal Atatürk**'ün imzasıyla, yabancı imtiyazların sona erdirilmesi vizyonuyla belediye tarafından bedeli ödenerek kamulaştırıldı.

ESHOT: Yabancı Ortaklıktan Milli Gurura

Bu bina, Cumhuriyet döneminde İzmir'in modernleşme hamlelerinin tam merkezinde yer aldı. Özellikle **27 Temmuz 1943** tarihinde kurulan **ESHOT (Elektrik, Su, Havagazı, Otobüs ve Trolleybüs)** Genel Müdürlüğü ile fabrikanın kaderi iç içe geçti.

Yapılan araştırmalar, sanılanın aksine ESHOT'un kuruluşunda herhangi bir yabancı ortak olmadığını, aksine bir "**millileştirme destanı**" olduğunu kanıtlıyor. ESHOT; Belçika sermayeli elektrik, İngiliz ve Fransız sermayeli havagazı ve su şirketlerinin imtiyazlarının satın alınarak tasfiye edilmesiyle, %100 yerel ve milli bir yapı olarak doğmuştur. Tuzakoğlu Fabrikası da ESHOT'un bu devasa "hizmet adası"nın lojistik bir parçası olarak yıllarca İzmir halkına hizmet vermiştir.

İki Kararlı Cephe: Yerel Hafıza mı, Vakıf Hukuku mu?

Gelinen noktada bu anıtsal yapı, artık sadece mimari bir miras değil, iki büyük idarenin hukuki güç gösterisine dönüştü. **Bu mücadeleyi, yabancı imtiyazları kovup bu mülkleri halkın emrine veren İzmir iradesi mi kazanacak, yoksa "vakıf hukukunu" sonuna kadar savunmaya kararlı merkezi yönetimi temsil eden Vakıflar Genel Müdürlüğü mü?**

3. **İzmir Büyükşehir Belediyesi:** Yapının 1926 Kararnamesi ile satın alındığını ve 2007'de tüm vakıf şerhlerinin bedeli ödenerek temizlendiğini savunuyor. Burayı İzmir'in tapulu malı ve cumhuriyet mirası olarak görüyor.
4. **Vakıflar Genel Müdürlüğü (VGM):** 5737 sayılı kanunun 30. maddesine dayanarak, mülkiyetin "rücu" yoluyla vakfa tescilini istiyor ve vakıf hukukunu her türlü ticari işlemin üzerinde tutuyor.

Sonuç: Kimin Haklılığı Tescillenecek?

Bir yanda bugün "Meslek Fabrikası" adıyla binlerce gence umut olan, kentin ulaşım ve enerji tarihini iliklerinde hisseden bir belediye; diğer yanda ecdat vasiyetini tescil etmekte kararlı bir merkezi irade...

Tuzakoğlu Un Fabrikası, artık sadece taştan bir bina değil; İzmir'in mi yoksa merkezi yönetimin mi tezlerinin galip geleceğini belirleyecek bir "hukuk laboratuvarı"dır. 1926 tarihli Atatürk imzası mı, yoksa 2008 tarihli Vakıflar Kanunu mu bu tarihi yapının geleceğini tayin edecek? Bu sorunun cevabı, Türkiye'deki yerel ve merkezi yönetim dengesinin de yeni bir vesikası olacaktır.

Analiz: 1943'te yabancı şirketleri tazminat ödeyerek kovan ESHOT ruhu, bu gün İzmir Büyükşehir Belediyesi kendi mülkünde "işgalci" konumuna düşürülmeye çalışılmaktadır. Hukuk, sadece kanun maddesi değil, aynı zamanda şehrin tarihsel hakkıdır.

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

https://www.youtube.com/watch?v=rzBdxQoM_94

22-Söz Uçar, Şehir Kalır: Bir Şehrin Tapusu ve Yarının Vizyonu

Şehirler, yalnızca beton yığınlarından veya asfalt caddelerden ibaret değildir. Onlar, içine doğduğumuz, hafızamızı biriktirdiğimiz ve geleceğimizi emanet ettiğimiz yaşayan organizmalardır. Meslek hayatım boyunca hep aynı inancı taşıdım: Bir şehri yönetmek, sadece bugünü kurtarmak değil, o şehrin elli yıl sonrasını bugünden inşa etmektir.

Bugün sizlerle, bir ömür adadığım yerel yönetim tecrübelerimin, akademik çalışmalarımın ve **Egeligazete** bünyesinde kaleme aldığım **seçme 50 yazımın** bir süzgeci olan yeni kitabımı; *****Söz Uçar, Şehir Kalır*****ı paylaşmanın heyecanını yaşıyorum.

Mardin'in Bilgeliğinden İzmir'in Geleceğine

Kitabımda, Bereketli Hilal'in kalbi Mardin ile Ege'nin incisi İzmir arasında bir fikir köprüsü kurmaya çalıştım. Mardin'in dar sokaklarında soluduğum o derin "Vakıf Medeniyeti" ruhu, bugün İzmir'in modern kentsel sorunlarına çözüm ararken benim en büyük rehberim oldu. Mardin'deki kayıp vakıf tapularının peşindeki iz sürücülüğümüz, aslında İzmir'de kurmaya çalıştığımız "Direnci Şehir" vizyonunun temel taşıdır. Unutmayalım ki; köküne ve tarihine sahip çıkmayan bir şehir, geleceğin fırtınalarına karşı ayakta kalamaz.

“Hesabı Biz Ödüyoruz, Siparişi Biz Verelim!”

Kitabımın merkezinde yatan en temel gerçek şudur: Belediye bütçesi bir emanettir. İzmir bütçesinin tamamının bizlerin ödediği vergilerden oluştuğunu teknik verilerle ortaya koyarken; **“Hesabı biz ödüyoruz, siparişi biz verelim!”** manifestosunu savunuyorum. Yerel yönetimlerdeki "engelleniyoruz" bahanesinin ardındaki verimlilik sorunlarını deşifre ediyor ve şu vizyoner projeleri öneriyorum:

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

- **Dijital Misak-ı Milli:** İzmir'i bir AI (Yapay Zekâ) vadisine dönüştürme hedefi.
- **Gıda Kalkanı:** Tarımı bir beka meselesi olarak görerek tüketen değil, üreten beşeri sermaye.
- **Mavi Zırh:** İklim krizine karşı denizi kıyıda, yağmuru gölette tutan dirençli altyapı.
- **Bürokrasiden Girişimcilğe:** Personeli bir maliyet yükü değil, kenti dönüştüren bir "değer" haline getirme modeli.

Bilgi Paylaştıkça Çoğalır: Dijital Kütüphanemize Davet

Benim için belediyeçilik ve yazarlık, bu topraklara olan bir vefa borcudur. Bu nedenle, bilginin kütüphane raflarında hapsolmemesi gerektiğine inanıyorum. Sadece bu yeni kitabımı değil, yerel yönetim literatürüne katkı sunduğum tüm çalışmalarımı dijital dünyada sizlerin erişimine açtım.

www.talatsimdi.com adresindeki "**Yayınlar**" bölümünü, adeta bir yerel yönetimler kütüphanesine dönüştürdük. Sitede;

1. Yerel Yönetimlerde Norm Kadro Uygulaması
2. Belediyelerde Uygulamalı İç Denetim
3. Yerel Yönetimlerde Uygulamalı Kalite Yönetim Sistemi
4. Belediye Başkanının El Kitabı
5. Yerel Yönetimlerde Süreçlerle Yönetim Sistemi Uygulaması
6. Yerel Yönetimlerde Uygulamalı Performans Programı Uygulaması
7. Yerel Yönetimlerde Uygulamalı Kadro El Kitabı
8. Yerel Yönetimlerde Uygulamalı Stratejik Plan
9. Mavi Zırh: İzmir'in Su Krizi, Altyapı Restorasyonu ve Gelecek Vizyonu

10- Bin Yıllık Kardeşliğin Sosyo-Politik Temelleri

11-İzmir Büyükşehir Belediyesi Kaynak Tüketen Organizasyon Yapısı

12-İzmirin Mali Egemenliği

13- İzmir'in Kayıp Akciğerleri

14-"A'dan Z'ye Belediye Yönetimi: Sorunlar, Çözümler ve Yenilikler

15-Yeni Nesil Yerel Yönetimler Sürdürülebilirlik, Dijital Dön. Yılın Yönetişim

16-Belediyelerde Uygulamalı İç Denetim

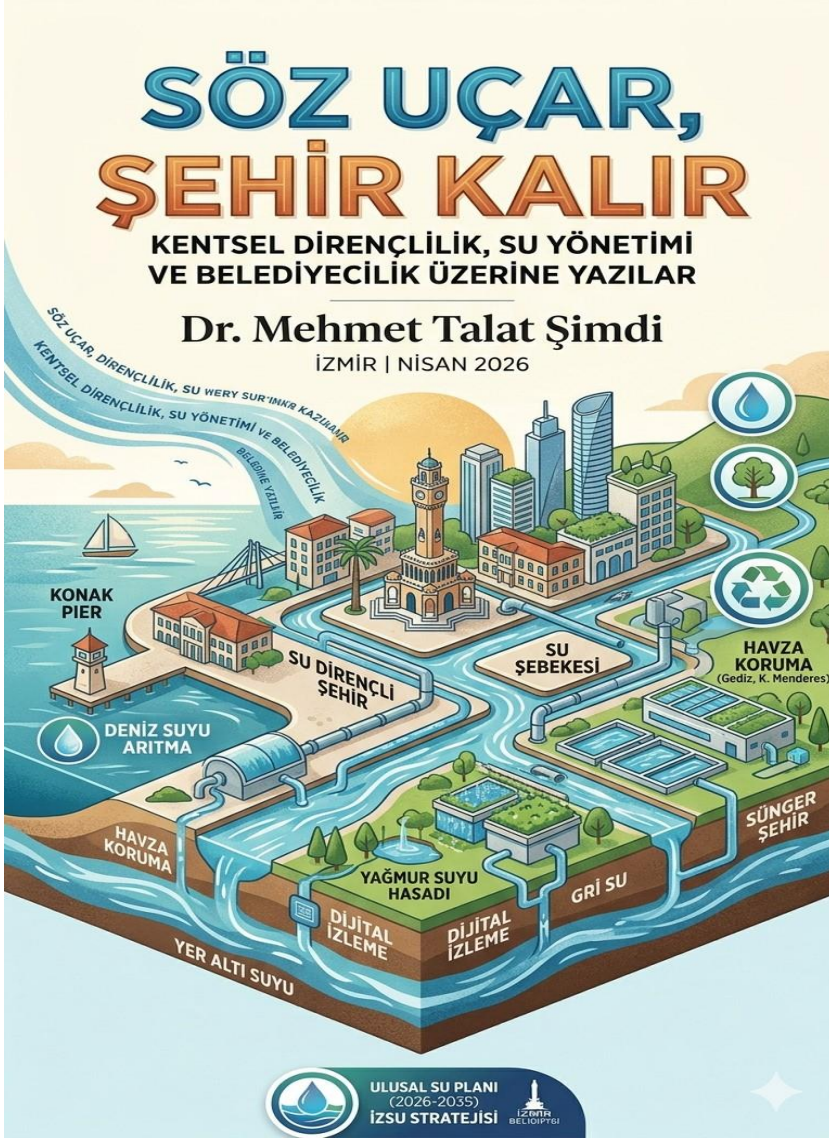
17- Hasan Tahsin ve Milli Mücadele Kahramanları İlk Kurşundan Cumhuriyete

18- Kadim Şehir Mardin'de Vakıf Medeniyeti

19-Söz Uçar. Şehir Kalır gibi tüm eserlerime **tam metin ve ücretsiz** olarak ulaşabilirsiniz. Menüdeki "Yayınlar" sekmesine tıklayarak dilediğiniz kitabı PDF formatında indirebilir, geleceğin şehir vizyonuna ortak olabilirsiniz.

Sözün uçup gittiği, ancak eserlerin ve şehirlerin baki kaldığı bir gelecek inşa etmek dileğiyle...

<https://www.youtube.com/watch?v=3miwBh1QFvw>

BÖLÜM 3

EGELİ GAZETE KÖŞE YAZILARI MARDİN KÜLTÜR TARİHİ ÜZERİNE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK TEZLERİ

01-Mardin'in Kalbindeki Meçhul Sultan: Necmeddin İl Gazi'nin Kayıp Emaneti

Mardin'in dar sokaklarında yürürken attığınız her adımın altında, bin yıllık bir mülkiyet hukukunun ve bir medeniyet tasavvurunun yattığını biliyor musunuz? **Dr. Mehmet Talat Şimdi**, yeni eseri *****Kadim Şehir Mardin'de Vakıf Medeniyeti*****nin altıncı bölümünde bizi tam da bu sorunun peşine düşürüyor. Ancak bu kez karşımızda sadece bir tarih anlatısı değil, tapu kayıtlarıyla belgelenmiş bir "hak arayışı" var.

Kudüs'ten Mardin'e Taşınan Ruh

Artuklu Devleti'nin kurucu iradesi Necmeddin İl Gazi, sadece bir savaşçı değildi. O, Kudüs valiliği döneminden edindiği tecrübeyi Anadolu'ya taşıyan bir *****Vakıf Mimarı*****ydı. Kardeşi Emînüddin'in başlattığı külliye tamamlanarak Anadolu'nun ilk tıp kampüsünü kuran bu irade, Mardin'i taş binalardan öte, sağlık, eğitim ve ekonominin iç içe geçtiği bir **"Kentsel Çekirdek"** olarak tasarlamıştı.

Bir Sultanın Mezarı "Şahıs Bahçesi" Olabilir mi?

Kitabın en çarpıcı tespiti, Necmeddin İl Gazi'nin ebedi istirahatgahıyla ilgili. Tarihi kaynaklar (İbnü'l-Ezrak ve İbnü'l-Esîr), büyük sultanın bizzat inşa ettirdiği medreseye defnedildiğini açıkça yazar. Peki, bugün bu türbe nerede?

Sunduğum **"Kayıp Tapu Analizi"** acı gerçeği yüzümüze çarpıyor: Sultanın mezarının bulunması gereken hazire ve

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

külliye bahçesi, yüzyıllar içinde "bahçeleştirilmiş", parçalanmış ve bugün bir kısmı ****"şahıs mülkiyeti"*****ne dönüşmüş durumda. 5737 Sayılı Vakıflar Kanunu, kurucu mezarlarının korunmasını "mutlak görev" sayarken, Mardin'in banisinin mezarı bugün bir depo veya özel bir mülkün duvarları ardında sessizliğe mahkûm.

Tapu Kayıtlarındaki Çelişki: Korunan Cami vs. Satılan Bahçe

Yazar, çalışmasında iki farklı tapu kaydını yan yana koyarak hukuki bir laboratuvar sunuyor:

1. **519 Ada, 1 Parsel:** "Melik Eminüddin Vakfı" adına tescilli, cami olarak korunan kutsal alan.
2. **497 Ada, 1 Parsel:** Hemen bitiştirte, 2 dönümden fazla bir alan. Niteliği: **"İçerisinde Çeşme Bulunan Kargir Ev ve Sulu Bahçe."**

İşte zurnanın zırt dediği yer burası. Vakfiyelerde şifahaneyi ve medreseyi besleyen o devasa "sulu bahçeler", bugün şahıs tapusuyla ticari bir meta haline gelmiş. 2019 yılında bu parselin "satış" yoluyla el değıştirmesi, vakıf hukukunun en temel ilkesi olan **"Vakıf malı satılmaz"** düsturunun modern kadastro eliyle nasıl aşıldığının resmî belgesi niteliğinde.

Tarihsel Eşitsizlik ve Vefa Borcu

Haklı bir soru soruyorum: 2011 yılında yapılan düzenlemelerle azınlık vakıflarına ait mezarlık ve müştemilatlar iade edilirken, bu toprakların tapusunu yazan Necmeddin İl Gazi'nin mirası neden şahıs bahçelerinde rehin kalıyor?

Necmeddin Külliyesi'nin ihyası, sadece taşların restorasyonu değildir; bin yıllık **"Vakfiyeye Sadakat"** yeminini yerine getirmektir. Sultanın emanetini şahıs depolarından ve özel bahçelerden kurtarıp, asli kimliğine kavuşturmak Mardin'e olan en büyük vefa borcumuzdur.

Mardin'in "Kayıp Tapuları" gün yüzüne çıkmadıkça, Şehrin tarihsel kimliği hep eksik kalacaktır.

02-Mardin'in Mühürdar Sultanı: Hüsameddin Timurtaş ve Taşın Tapusu

Mardin'in altın sarısı taşlarına kazınmış bin yıllık bir imza vardır; o imza sadece kılıçla değil, mühendislik dehasıyla ve vakıf ruhuyla atılmıştır. **Dr. Mehmet Talat Şimdi**, yeni eseri *****Kadim Şehir Mardin'de Vakıf Medeniyeti*****nin yedinci bölümünde bizi, Artukluların en istikrarlı ve en estetik dönemine, **Hüsameddin Timurtaş (1122-1154)** devrine götürüyor.

Malabadi: Ayasofya ile Yarışan Taş Kemer

Hüsameddin Timurtaş denince akla gelen ilk abide, hiç kuşkusuz **Malabadi Köprüsü**'dür. Albert Gabriel'in Ayasofya'nın kubbesiyle kıyasladığı, Evliya Çelebi'nin "mühendislik harikası" dediği bu devasa kemer, aslında bir "hayrat" vakfıdır. 5737 Sayılı Vakıflar Kanunu'nun 7. maddesi uyarınca bugün bile **"mazbut vakıf"** statüsünde olan bu köprü, Artuklu vakıf sisteminin kamu hizmetine verdiği önemin yeryüzündeki en somut mührüdür.

Gül Mahallesi'ndeki Kayıp Hazine: Hüsamiyye Medresesi

Ancak kitabın bu bölümü sadece bir başarı öyküsü değil, aynı zamanda bir "kayıp miras" feryadıdır. Mardin'in Gül Mahallesi'nde, bugün Dumlupınar İlkokulu ve eski Hükümet Konağı civarında, bir zamanlar Artuklu sultanlarının (Necmeddin Alpi, Melik Mansur) metfun olduğu **Hüsamiyye Medresesi ve Külliyesi** yükseliyordu.

2009 ve 2019 yıllarında bir istinat duvarının yıkılmasıyla tesadüfen ortaya çıkan çeşmeli eyvan kalıntıları, bu görkemli külliyenin tam yerini haykırıyor. Peki, sultanların ve büyük alim Şeyh Muhammed el-Farisi'nin kabirlerinin bulunduğu bu alan neden bugün betonun altında sessizliğe mahkûm?

Hukuki Bir Zorunluluk: "Aslına Rücu"

Tarihsel verileri değil, güncel hukuku da bir silah olarak kullanıyor. 2008 tarihli Vakıflar Kanunu'nun 30. maddesi çok nettir: **Vakıf yoluyla meydana gelip de kamu kurumlarına (belediye, okul vb.) geçen taşınmazlar, aslına rücu ettirilerek Vakıflar Genel Müdürlüğü adına tescil edilmelidir.** Yazar, Hüsamiyye Külliyesi'nin üzerine inşa edilmiş yapılar için cesur bir vizyon sunuyor: Bilimsel kazılar başlatılmalı, şahıs mülkiyetine veya kamu kurumlarına geçen alanlar kamulaştırılmalı ve Artuklu hanedanının bu en önemli "meşhedî" (anıt mezarı) ihya edilmelidir.

Artuklu Hoşgörüsü (Plüralizm)

Timurtaş dönemi, sadece taş işçiliğiyle değil, sosyal barışıyla da öne çıkar. Haçlı yağmasına uğrayan Bar Savmo Manastırını koruyan, 50 kilisenin onarımına izin veren Artuklu vakıf zihniyeti; bugünkü Mardin'in "dinler ve diller şehri" kimliğinin de kurucu iradesidir.

Sonuç: Bir "Timurtaş Hanedan Parkı" Mümkün mü?

Sunduğum vizyon önerisi paha biçilemez: Malabadi'nin estetiğini, Artuklu sikkelerindeki figüratif sanatı ve sultanların aziz hatirasını birleştiren bir **"Kültürel Bellek Alanı"**.

Hüsamiyye Medresesi'nin temelleri üzerinde yükselecek bir ihya projesi, Mardin'in "Açık Hava Müzesi" kimliğini sadece bir turizm sloganı olmaktan çıkarıp, tarihsel bir adalet eylemine dönüştürecektir. Sultan Timurtaş'ın Mardin'e vurduğu mühür, şahıs bahçelerinden ve okul duvarlarından kurtarılmayı bekliyor.

03- Artuklu'nun Altın Çağı: Alp İnanç Kutluğ Beg ve Taşın Estetiği

Mardin ve Silvan (Meyyafârikîn) sokaklarında yankılanan bin yıllık bir isim vardır: **Necmeddin Alpı.**, titizlikle hazırladığım "**Kadim Şehir Mardin'de Vakıf Medeniyeti**" eserinin sekizinci bölümünde, bizi Artuklu tarihinin belki de en müreffeh, en adil ve en "Türk" dönemine, İkinci Necmeddin Devri'ne (1154-1176) davet ediyorum.

Diplomasinin ve Akrabalığın Gücü

Necmeddin Alpı dönemi, sadece kılıçla değil, stratejik akrabalık bağlarıyla örülmüş bir barış dönemidir. Ahlatşahlar ve Saltuklular ile kurulan evlilik ittifakları, bölgedeki Türk siyasi birliğini perçinlemiş; bu kültürel sentez, Artuklu sarayını Anadolu'nun diplomatik kalbi haline getirmiştir. Öyle ki; Silvan'da yabancı elçiler için inşa edilen "**Dâr ul-Acemiye**" (**Yabancılar Konağı**), dönemin devlet vizyonunun ve misafirperverlik anlayışının vakıf temelli en büyük kanıtıdır.

Malabadi'nin Tamamlayıcısı: Bir Mühendislik Hamisi

Babası Timurtaş tarafından temelleri atılan, ancak 1154 yılında Necmeddin Alpı tarafından tamamlanan **Malabadi Köprüsü**, bu dönemin ticari ve mühendislik dehasının simgesidir. Alpı, sadece yolları değil, gönülleri de inşa etmiştir. 1160 yılında yanan ünlü Kubbe Çarşısı'nı (Sûku'l-Kubbe) süratle yeniden ayağa kaldırması, vakıf sisteminin sosyal yaraları sarmadaki hızını belgeler.

Entelektüel Derinlik: Süryaniceden Arapçaya Tercüme

Bu dönem, Artuklu sarayının sadece askeri bir karargâh değil, aynı zamanda bir bilim merkezi olduğunu kanıtlar. Süryaniceden Arapçaya yapılan tercüme faaliyetleri ve Hristiyan tebaaya gösterilen adaletli tutum, bölgedeki sosyal barışın (plüralizm)

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

temellerini atmıştır. Necmeddin Alpi'nin kitabelerinde kullandığı **"Alp İnanç Kutluğ Beg"** unvanı ise, İslam medeniyetiyle bütünleşmiş köklü Türk geleneklerinin en asil dışavurumudur.

Hukuki Bir İkaz: Hüsamiyye Medresesi'nin Feryadı

Dr. Şimdi, kitabında tarihsel bir tespiti hukuki bir sorumluluğa dönüştürüyor: Necmeddin Alpi'nin kabrinin de bulunduğu **Hüsamiyye Medresesi** ve **"Kubbet u's-Sultan" (Sultan Türbesi)** bugün ne durumda?

2023 itibarıyla harap halde olan bu milli miras, 5737 Sayılı Vakıflar Kanunu'nun 7. ve 15. maddeleri uyarınca devletin ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün (VGM) ivedilikle müdahale etmesini beklemektedir. Kanun açıktır: **Vakıf kültür varlıklarının ve hükümdar kabirlerinin aslına uygun ihyası, devletin asli görevidir.** Bir dönemin "Altın Çağı"nı temsil eden sultanın mezarının harap kalması, sadece tarihe değil, vakıf hukukuna da aykırıdır.

Sonuç: Bir İmar Dehasına Vefa

Necmeddin Alpi dönemi, refahın adaletle, imarın ise kimlikle birleştiği bir kesittir. Bizi Malabadi'nin görkeminden Silvan'ın diplomatik konaklarına götürürken, bir yandan da bugün suskun kalmış harabelerin altındaki gerçek mülkiyet sahiplerini hatırlatıyor.

"Alp İnanç Kutluğ Beg'in mirasını korumak, sadece bir restorasyon projesi değil; Anadolu'nun Türk-İslam ruhuna sahip çıkma davasıdır."

04-Mardin'de Yükselen Cumhuriyet Güneşi

Kasımiye Medresesi'nden Ziraat Mektebi'ne Tasfiye Edilen Derebeylik

Elimde sararmış bir gazete kupürü var... Başlığı adeta bir devrim çılgılığı: **"Mardin Havalisinde Cumhuriyet Islahatı."** 1928 Harf Devrimi'nin hemen öncesine tarihlenen bu satırlar, Mardin'in o muazzam **Kasımiye Medresesi**'nin "Ziraat ve Köy Mektebi" olarak ihyasını müjdeliyor. Metinde geçen "Artık bir daha şeyh, ağa, bey namıyla hiç kimse asalak yaşayamaz" ifadesi, o günün Ankara'sındaki kararlılığı yüzümüze çarpıyor.

Peki, ne oldu o büyük iddiaya? Köylüyü "efendi" yapacak olan o topraklar, nasıl oldu da yeniden "beylerin" sofrasına meze edildi?

Vakıf Mülkleri ve Kadastro Kıskaçı

Yeni çıkan kitabım *****"Kadim Şehir Mardin'de Vakıf Medeniyeti"*****nde belgeleriyle ortaya koyduğum acı gerçek tam da burada başlıyor. Cumhuriyet'in ilk yıllarında "Mağsubat Komisyonları" ile zorbalardan alınan topraklar, Atatürk'ün vefatından sonra başlayan "yenileme" döneminde, bu kez **kadastro uygulamaları** eliyle sistematik bir talana uğradı.

Vakıf mülkleri, yani halkın ortak mirası olan o kutsal topraklar; masa başında hazırlanan kadastro tutanaklarıyla, "zilyetlik" oyunlarıyla ve yerel siyasetle el ele veren nüfuzlu ailelerin mülkiyetine geçirildi. Gazete kupüründe "köylüye iade edildi" denilen arazilerin, çok partili dönemin pragmatizminde nasıl yeniden ağaların tapulu malı haline geldiği tam bir ibret vesikasıdır.

İdealizmden Siyasi Pragmatizme: Bir Geriye Gidiş Öyküsü

Atatürk'ün vasiyeti olan "Toprak Reformu", kendi partisindeki büyük arazi sahiplerinin direnişiyle düşmüş bırakıldı. 1945'teki o meşhur kırılmadan sonra, devletin merkezi otoritesi yerel feodaliteyle "oy pazarlığına" oturdu. Sonuç? Kasımiye'nin vakıf ruhu çiğnendi; köylüye dağıtılan topraklar, borçlandırılan veya sindirilen köylünün elinden hileli satışlarla geri alındı.

Talanın Boyutlarını Görmek İçin...

Bugün Mardin'in kadim sokaklarında yürürken gördüğümüz o görkemli medreseler, sadece birer taş yığını değil, gasp edilmiş bir "Vakıf Medeniyeti"nin sessiz tanıklarındır. Bu talanın boyutlarını, hangi vakıf arazisinin hangi "kadastro oyunuyla" el değiştirdiğini ve Cumhuriyet'in o aydınlık rüyasının nasıl kâbusa çevrildiğini belgeleriyle anlamak zorundayız.

Bu can yakıcı süreci ve Mardin'in vakıf mirasını koruma mücadelesini tüm detaylarıyla kaleme aldığım "**Kadim Şehir Mardin'de Vakıf Medeniyeti**" adlı kitabımı, geçmişin bu karanlık dehlizlerine ışık tutmak isteyen her okura tavsiye ediyorum.

Ücretsiz Okuma Notu: Şehrin hafızasına ve hukukuna sahip çıkmak adına bu çalışmamı dijital dünyada herkesin erişimine açtım. Kitabımı www.talatsimdi.com adresindeki **Yayınlar** bölümünden tamamen **ücretsiz** olarak okuyabilir ve indirebilirsiniz.

Kasımiye'nin o günkü heyecanını bugün yeniden duymak, ancak vakıf mallarının hukukunu bilmekle mümkündür. Gerçek tarih, sararmış kupürlerde gizli kalsa da, belgeler asla yalan söylemez.

<https://www.youtube.com/watch?v=U4LDvixL5E>

05-Mardin'in İktisadi İnkılabı

Kutbeddin İl Gazi ve 12. Yüzyılın "Vergi Tatili"

Mardin'in silüetine baktığınızda gördüğünüz o heybetli **Ulu Cami** minaresi, aslında sadece bir ibadethanenin değil; maaş bordroları, meslek tanımları ve vergi reformlarıyla yönetilen devasa bir "Sosyal Hizmetler Kampüsü"nin bayrağıdır. Eserinin dokuzuncu bölümünde bizi **I. Kutbeddin İlgazi (1176-1184)** dönemine, Mardin'in kalbinin en güçlü attığı yıllara götürüyor.

Bir Şehrin İşletme Kılavuzu: Ceylan Derisi Vakfiye

1216 tarihli, ceylan derisi üzerine titizlikle işlenmiş vakfiye, Artuklu bürokrasisinin mükemmelliğini gözler önüne seriyor. Bu belge, sadece bir hayır işi listesi değil; mimardan marangoza, kandilciden astronomi uzmanı **Muvakkit**'e kadar her personelin yevmiyesinin "Gümüş Eşrefi" cinsinden belirlendiği profesyonel bir yönetim planıdır.

Vakfiyede dikkat çeken "**Sahib-i Seyf**" (Kılıç Veren) gibi protokol görevlileri, vakfın devlet onuruyla nasıl harmanlandığını; "**Zimmi Sergü Dükkânı**" ibaresi ise gayrimüslim bir esnafın haklarının cami vakfiyesinde tescil edildiği o muazzam sosyal adaleti belgeler.

1186: İpekyolu'nun Serbest Ticaret Bölgesi

Ulu Cami'nin doğu duvarındaki o mütevazı taş kitabe, aslında bir ekonomik devrimin ilanıdır. Kutbeddin il Gazi'nin oğlu **Yavlak Arslan** tarafından kazıtılan bu metinle; tahıl vergisi, pazar resmi ve dükkân harçları gibi ağır yükler kaldırılmıştır.

Bugünkü karşılığıyla bir "**Tax Holiday**" (Vergi Tatili) olan bu hamle, Mardin'i tüccarlar için bir cazibe merkezine dönüştürmüştür. Devlet doğrudan vergi almaktan vazgeçmiş, ancak canlanan ticaret sayesinde vakıf mülkü olan dükkânların

kiraları artmış; böylece sistem kendi kendini finanse eden sürdürülebilir bir modele dönüşmüştür.

Çifte Minare ve Kayıp Batı Kulesi

Vakfiyede açıkça "**iki uzun minare**" (minareteyni tavileteyn) ifadesi geçmesine rağmen, bugün neden tek minare görüyoruz? 1400 yılındaki Timur istilasında yıkılan batı minaresinin izini sürerken, Mardin halk belleğindeki "Zinciriye" söylencelerinin tarihsel kökenine ışık tutuyor. Bu, sadece mimari bir eksiklik değil, bir kentin hafızasındaki kopukluktur.

Kadın Eliyle Yükselen Maneviyat: Hatuniye Medresesi

Kutbeddin İl Gazi'nin annesi **Sitti Radviye** adına inşa edilen Hatuniye Medresesi, Türk-İslam geleneğinde kadının vakıf kuruculuğundaki öncü rolünü simgeler. İçinde barındırdığı **Kadem-i Saadet (Ayak İzi)** ile manevi bir merkeze dönüşen bu yapı, "Cennet ve Cehennem" mihraplarıyla sanat tarihinin eşsiz bir sayfasıdır.

Sonuç: Taşın Üstündeki Bordro, Kalpteki Adalet

Kutbeddin İlgazi mirasını sadece estetik bir yapı olarak değil; maaş listesi, vergi reformu ve mülkiyet hukuku olan yaşayan bir "**Vakıf Medeniyeti**" olarak ortaya koyuyor.

"Mardin Ulu Camii, sadece bir namazgah değil; 850 yıl öncesinden bize 'adaletle yönetilen bir ekonomi' mirası bırakan devasa bir vakıf kampüsüdür."

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

06-Mardin'in En Zorlu Sınavı: Yavlak Arslan ve 1199 Direnişi

Mardin Kalesi'nin burçları, tarih boyunca pek çok kuşatma gördü; ancak hiçbiri **Hüsameddin Yavlak Arslan (1184-1201)** dönemindeki kadar "varlık ve yokluk" sınırına dayanmadı. *****Kadim Şehir Mardin'de Vakıf Medeniyeti*****nin onuncu bölümünde, çocuk yaşta bir sultanın, kudretli bir naibin (Alp Kuş) ve Eyyubi ordularına karşı teslim olmayan bir halkın destansı hikâyesine götürüyor.

Türk'ün Türk ile İmtihanı: Eyyubi-Artuklu Rekabeti

Kitabın bu bölümünde yazar, ezber bozan bir tarihsel paradoksu hatırlatıyor: Mardin'i kuşatan Selahaddin Eyyubi'nin ordusu ile şehri savunan Artuklular aslında aynı kökten geliyordu. Eyyubi hanedanındaki Turan Şah, Tuğtekin ve Böri gibi öz Türkçe isimler, bu mücadelenin iki ayrı etnik grup arasında değil, iki Türk gücü arasındaki bir siyasi hâkimiyet savaşı olduğunu kanıtlıyor. Üsâme İbn Münkız'ın kayıtları, Selahaddin'in ailesiyle Türkçe konuştuğunu belgelerken; bu döneyi **"Türk'ün Türk ile imtihanı"** olmuş..

1186 Vergi İnkılabı: Halkın Nefes Aldığı An

Kuşatma altındaki bir şehirde ekonomiyi ayakta tutmak mucizevi bir işti. Mardin Ulu Camii'nin doğu duvarında yer alan o meşhur emirname, Artuklu mali tarihinin en parlak vesikasıdır. Yavlak Arslan (ve naibi Alp Kuş), halkın üzerinden **"Meün"** (erzak vergisi) ve ağır gümrük resmi olan *****Müküs*****ü kaldırarak şehre adeta bir bayram havası yaşatmıştır. Kitabede kadı ve valilerin haksız kazanç sağlamasının yasaklanması, Artukluların kamusal ahlaka verdiği önemin bin yıllık kanıtıdır.

Sikkelerdeki Savaşçı: Mars ve Kızagan Tengri

Yavlak Arslan dönemine ait sikkeler, birer madeni sanat eseri olmanın ötesinde, Türk mitolojisinin mührüdür. Bir elinde kılıç,

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

diğerinde kesik bir baş tutarak bağdaş kuran savaşıçı figürü; Türklerin savaş tanrısı **Kızagan Tengri** (Mars) sembolizmidir. Bu sikkeler, Eyyubi tabiyetine girilse dahi Türk dünyasının "Cihan Hâkimiyeti" mefkûresinden ve kadim ikonografisinden asla vazgeçilmediğini haykırmaktadır.

Hukuki Not: Naib Alp Kuş'un Mirası

Sultanların değil, şehri yöneten gölge kahramanların da peşine düştük. Yavlak Arslan'ın naibi **Nizameddin Alp Kuş**'un adını taşıyan yapıların bugün bir kısmının özel mülkiyet işgalinde olması, yazarın mülkiyet hukuku eleştirilerinin merkezinde yer alıyor. 5737 Sayılı Kanun uyarınca bu tarihi emanetlerin aslına rücu ettirilmesi, Mardin'in tarihsel adalet arayışının bir parçasıdır.

Sonuç: Direnişin ve Reformun Şehri

Mardin, 1199'da Eyyubi kuşatmasına karşı açlık ve hastalıkla sınanırken dahi teslim olmamışsa; bu, şehrin sadece surlarına değil, vakıf sistemiyle örülmüş sosyal adaletine olan inancındandır.

"Yavlak Arslan dönemi, Mardin'in askeri bir kale olmanın ötesinde; vergi reformuyla halkını kucaklayan, sikkeleriyle kimliğini haykıran sarsılmaz bir ruh olduğunu kanıtlamıştır."

07-Mardin'in Rönesansı: Artuk Arslan ve Gökyüzüne Uzanan Vakıf Ruhü

Mardin Artuklu Devleti'nin en uzun soluklu hükümdarı **Mansur Nasreddin Artuk Arslan (1201-1239)**, tarih sahnesine bir naibin gölgesinde çıksa da, 1205 yılında bu vesayeti yırtıp atarak şehrini bir "ilim kampüsü"ne dönüştürmüştür. Eserinin on birinci bölümünde bizi taşın sadece süslenmediği, aynı zamanda gökyüzünü okuduğu bir döneme, Artuklu Rönesansı'na götürüyor.

Kızıltepe'nin Kayıp Rasathanesi: Düneysir Ulu Camii

Artuklu taş işçiliğinin zirvesi kabul edilen **Kızıltepe (Düneysir) Ulu Camii**, bugün sadece bir ibadethane olarak bilirse de, aslında 13. yüzyılın en ileri **astronomi merkezlerinden** biriydi. Külliye bünyesindeki medrese ve rasathane kulesi, akli ve nakli ilimlerin bu topraklarda nasıl harmanlandığının kanıtıdır. Ne acıdır ki; 1949 yılında yıkılan o orijinal gözetleme kulesi, bugün aslına uygun olmayan müdahalelerle tarihsel derinliğini yitirmiş durumdadır.

Şehidiye Medresesi ve 1925'in Sessiz Çığığı

Mardin'in o zarif silüetinin en kıymetli parçası olan **Şehidiye Medresesi**, bizzat Artuk Arslan tarafından inşa ettirilmiş ve sultan buraya defnedilmiştir. Ancak 1925 yılında, yasaların yanlış yorumlanması neticesinde bu medresedeki **Artuklu sultanlarının sandukaları yok edilmiştir**. Bu, sadece bir mezar tahribatı değil, bir şehrin genetik hafızasına indirilmiş ağır bir darbedir.

Vakıf Hukukunda "İade" Tartışması

Yazar, güncel hukukla tarihsel mirası harmanlamaya devam ediyor. **Hatuniye Medresesi** üzerinden yaptığı analizde, 2011 yılında Vakıflar Kanunu'na eklenen maddelerle cemaat

vakıflarına yapılan mülk iadelerinin, asıl banisi olan Artuklu vakıf hukukuna halel getirip getirmediğini sorguluyor. Savur Kapı Hamamı'ndan Deyrülzaferan sınırlarına kadar uzanan o devasa vakıf arazilerinin gerçek "tapu sahipleri", bugün vicdanlarda ve mahkeme salonlarında tartışılmayı bekliyor.

İnce Siyaset: Eyyubiler ve Selçuklular Arasında Bir Tampon

Artuk Arslan'ın 38 yıllık başarısı, sadece mimaride değil diplomasi de. Dönemin sikkeleri incelendiğinde; bir yanda Selahaddin Eyyubi'nin haleflerinin, diğer yanda Anadolu Selçuklu Sultanı **I. Alaeddin Keykubad**'ın adının geçmesi, Mardin'in bu iki dev güç arasında nasıl bir denge siyasetiyle ayakta kaldığını gösteren nümismatik birer vesikadır.

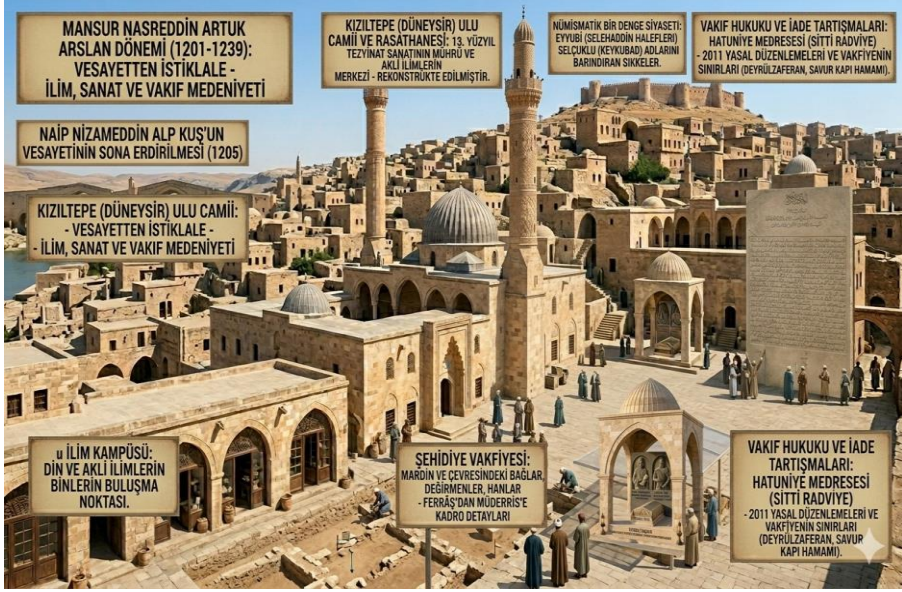
Sonuç: Bir Medeniyetin Tapu Senetleri

Artuk Arslan dönemi; sadece bir askeri yönetim süreci değil; rasathanelerle yıldızların incelendiği, yedi dilimli mihraplarla estetiğin zirve yaptığı ve vakıf mülkiyetinin en detaylı şekilde tescil edildiği bir altın çağdır.

"Artuk Arslan'ın mirası; 1925'te yok edilen sandukaların hüznünü ve Kızıltepe'deki rasathanenin bilimsel gururunu aynı anda taşıyan, Mardin'in gerçek tapu senedidir."

<https://www.youtube.com/watch?v=BbpIN6rA2II>

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

08-Mardin Kalesi'nin Sırrı: Dehlizdeki Sultan ve Moğol Kasırgası

Dünya tarihinde pek az şehir, Bağdat'ı haritadan silen Hülâgû Han'ın Moğol ordularına karşı "teslim olmuyorum" diyebilecek cesareti göstermiştir. Mardin, o nadir şehirlerden biridir. Eserinin on ikinci bölümünde bizi **Said Necmeddin Gazi (1239-1260)** dönemine; kaledeki destansı direnişe ve yüzyıllardır keşfedilmeyi bekleyen gizemli bir "dehliz mezara" götürüyor.

Hülâgû Han Kapıda: Aşılmaz Mardin Direnişi

1258 yılında Abbasi hilafetine son veren Moğol fırtınası rotayı kuzeye kırdığında, karşılarında sarsılmaz bir kaya gibi Mardin Kalesi'ni buldu. Melik Said Necmeddin Gazi, halkıyla birlikte kaleye çekilerek tarihin en çetin kuşatmalarından birine göğüs gerdi. Ancak bu büyük hükümdar, kılıç darbesiyle değil, kuşatmanın en zorlu günlerinde kalede yakalandığı bir hastalık sonucu, 1260 yılında halkına sessizce veda etti.

Saraydaki Gizem: "Dehliz" Mezarı nerede?

Kitabın en heyecan verici arkeolojik tespiti tam da bu noktada başlıyor. İbni Kesir ve Müneccimbaşı gibi dönemin devasa kaynakları, Melik Said'in "**Sarayın Dehlizine**" defnedildiğini yazar. Peki, neresidir bu dehliz?

Mardin Müzesi tarafından kalede yürütülen kazılar, aslında kayıp bir Artuklu Sarayı'nın ve bu gizemli dehlizin izini sürüyor. Dr. Şimdi'ye göre, bu dehliz mezarın bulunması, Mardin'in Türk dönemine ait en önemli "şehitlik" mekânlarından birinin tescillenmesi ve halkın ziyaretine açılması anlamına gelecektir. Bu, sadece bir mezar bulmak değil, Mardin'in "istiklal ruhunu" somutlaştırmaktır.

Vezer el-Amidi ve Kayıp "Amid Tarihi"

Said Necmeddin Gazi'nin veziri İsmail bin Ebu Sa'd el-Amidi tarafından kaleme alınan, ancak bugün tek bir nüshası bile bulunmayan **"Amid Tarihi"** eseri, bölge tarihçiliği için kapanmamış bir yaradır. Kayıp bir saray, kayıp bir dehliz ve kayıp bir edebiyat... Bu dönem, Mardin'in toprak altında kalan hafızasının en yoğun olduğu evredir.

Hülâgû Han: Yıkımın ve Bilimin Tezat Yüzü

Hülâgû Han'ı tasvir ederken onun kültürel paradoksunu da ihmal etmiyor. Bir yanda İslam dünyasını kana bulayan bir istilacı, diğer yanda Nasîrüddîn-i Tûsî gibi dev alimleri koruyan ve **Merâga Rasathânesi**'ni kurduran bir bilim hamisi... Bu tezat, 13. yüzyılın ne kadar fırtınalı ve karmaşık olduğunu bir kez daha kanıtlıyor.

Sonuç: Dehlizdeki Sultanın Mirası

Said Necmeddin Gazi dönemi; sadece bir çöküş süreci değil, en zor şartlarda bile teslim olmayan bir **"Mardin Ruhu"**nun vesikasıdır.

"Bugün Mardin Kalesi'nin derinliklerinde bir yerlerde, Moğol ordularına baş eğmeyen bir sultan, sarayının dehlizinde uyanmayı bekliyor. O dehlizi bulmak, Mardin'in tarihsel onuruna sahip çıkmaktır."

09-Bereketli Hilal'in Kalbinde Bir İhya Çağrısı: Mardin'in Vakıf Hafızası

Bereketli Hilalin (Mezopotamya) sessiz tanığı, taşın ve inancın şehri Mardin; sadece bir yerleşim yeri değil, asırların birikimiyle yoğrulmuş bir "**Vakıf Medeniyeti**" müzesidir. Artuklu'nun zarafeti, Akkoyunlu'nun kudreti ve Osmanlı'nın adalet anlayışı bu şehrin sokaklarında, medreselerinde ve her bir taş zerreye sinmiş ruhunda yaşıyor. Ancak bu devasa miras, bugün sadece seyirlik bir manzara değil, korunması ve asli kimliğine dönmesi gereken bir "emanet" olarak karşımızda duruyor.

Vakıf Malları: Tapu Değil, Vicdan Meselesidir

Kaleme aldığım "**Kadim Şehir Mardin'de Vakıf Medeniyeti**" isimli e-kitap çalışmamda, bu hafızayı tozlu raflardan gün yüzüne çıkarmaya gayret ettim. Fakat bu bir nostalji arayışı değildir. Bu çalışmanın esas gayesi; bugün sahipsiz kalmış, işgal edilmiş veya amacı dışında kullanılan vakıf eserlerimizin hukuki ve manevi iadesi için bir yol haritası sunmaktır.

Vakıf mallarının korunması, sadece bir mülkiyet tartışması değil, tarihsel adaletin tecellisidir. Bu noktada önümüzde çok kıymetli bir **İzmir örneği** bulunmaktadır. İzmir'de vakıf taşınmazlarının asli sahiplerine ve kuruluş amaçlarına uygun şekilde iadesi konusunda devletimizin sergilediği kararlı duruş, adaletin yerini bulması adına devrim niteliğinde bir emsal teşkil etmiştir. Şimdi aynı hassasiyeti ve hukuki iradeyi Mardin için talep etme vaktidir.

Mardin'in İhyası, Medreselerin Dirilişinden Geçer

Şunu unutmamalıyız: Mardin'in ruhu, onun eğitim ve kültür ocakları olan medreseleridir. Bu eserlerin sadece dış cephelerinin onarılması yetmez; onları yaşayan, üreten ve şehrin kültürel dokusuna değer katan asli fonksiyonlarına

kavuşturmak (ihya) zorundayız. Çünkü biliyoruz ki; **Mardin vakıf mallarının ihyası, bizzat Mardin'in ihyası demektir.**

Vakıf eserleri ayağa kalktığında:

1. **"Asıl Mardin"** kimliği yeniden canlanacak,
2. Şehrimiz dünya kültür turizmi arenasındaki yerini çok daha güçlü bir şekilde alacak,
3. Manevi mirasımız, sadece turistik bir dekor olmaktan çıkıp toplumun damarlarında akan canlı bir kültüre dönüşecektir.

Bir Veri Temeli: Geleceğe Katkı Sunun

Mardin'in tarihi dokusunun ayrılmaz bir parçası olan vakıf varlıklarını, siyasi iradenin ve sivil toplum paydaşlarının güçlü desteğiyle hak ettiği statüye kavuşturmalıyız. Bu süreçte en büyük gücümüz, bilgi ve toplumsal sahiplenme olacaktır.

Bu kapsamda hazırladığım çalışmamı tüm hemşehrilerimin ve araştırmacıların istifadesine sunuyorum. Kitabımı www.talatsimdi.com adresinden ücretsiz olarak okuyabilir veya cihazınıza indirebilirsiniz.

Siz değerli okuyuculardan ricam; bu çalışmayı indirerek, okuyarak ve bu haklı davanın birer takipçisi olarak Mardin'in geleceğine katkı koymanızdır. Bilgiyle donanmış bir kamuoyu, bu ihya sürecinin en büyük teminatı olacaktır. Gelin, Mardin'in vakıf mirasını hep birlikte yeniden ihya edelim.

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

<https://www.youtube.com/watch?v=OwCqyp4EVLc>

10-ARTUKLU'NUN SU DEHASI GÜNEŞLE BULUŞUYOR

MARDİN OVASI'NA 900 YILLIK CAN SUYU

Yerel yönetimlerde asıl başarı; ecdadın mühendislik dehasını bugünün teknolojisiyle harmanlayarak, kaynakları en verimli şekilde halkın hizmetine sunmaktır. Bugün sizlere, Mardin'in 1102 yılına dayanan kadim su kültürünü, 21. yüzyılın güneş enerjisiyle birleştiren "**Bereketli Hilal (Mezopotamya) Can Suyu**" projemizi tanıtmak istiyorum.

Kadim Miras: Artuklu Hidrolik Dehası

Mardin, Artuklu döneminden itibaren taş ocaklarından kalan mağara boşluklarını dünyanın ilk biyolojik arıtma sistemlerinden birine dönüştürmüş eşsiz bir mirasa sahiptir. Biz bu projeye, evsel atıkları kademeli havuzlarda arıtarak ovaya can suyu veren bu dehayla, günümüzün sürdürülebilirlik ilkelerini buluşturuyoruz.

Projenin Teknik ve Stratejik Direkleri

Bu entegre model, sadece su iletimini değil, enerji üretimi ve iklim adaptasyonunu da kapsayan dört temel aşamadan oluşmaktadır:

1. **Fotovoltaik (Güneş) Zırh:** Su toplama kanalları ve kademeli göletlerin üzeri estetik güneş panelleriyle kaplanacaktır. Bu "zırh", Mardin'in sıcaklığında buharlaşmayı önleyerek su hasadını korurken, kentin aydınlatması için yıllık yaklaşık **1.920.000 kWh** elektrik üretecektir.
2. **Doğal ve Enerjisiz Filtrasyon:** Yerel kil sızdırmazlığı ve yerçekimi gücü kullanılarak pompa gerektirmeyen 5 kademeli bir arıtma sistemi kurulacaktır. Su; çakıl, kum

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

ve zeolit katmanlarından süzülerek tarımsal standartlara ulaşacaktır.

3. **Gravitasyonel İletim:** Mardin Kalesi ile ova arasındaki yaklaşık 400-500 metrelik kot farkı, suyun herhangi bir pompaya ihtiyaç duymadan 5 km öteye kendiliğinden akmasını sağlayacaktır.
4. **Ekonomik Katma Değer:** Yıllık yaklaşık **240.000 m³** su hasadı öngörülen proje, işletme maliyetini sıfırlarken belediye bütçesine yıllık yaklaşık **12,3 milyon TL** toplam ekonomik katkı sağlayacaktır.

Köklerden Geleceğe İki Modelin Sentezi

Bu proje, Mardin'in yerçekimine dayalı arıtma sistemini, İzmir için kurguladığımız kentsel dayanıklılık modelleriyle sentezlemektedir.

1. İzmir için hazırladığım kentsel yağmur hasadı ve yeraltı barajlarını kapsayan "**Mavi Zırh**" kitabıma, tüm okurlarım www.talatsimdi.com adresindeki "Yayınlar" bölümünden **ücretsiz** olarak ulaşabilirler.
2. Mardin Ovası'na can suyu olacak bu raporun tüm teknik detayları, maliyet analizleri ve uygulama planları ise yakında raflarda yerini alacak olan "**Türkiye'de Sürdürülebilir Kentleşmenin Yerel Dinamikleri**" isimli yeni kitabımda vaka analizi olarak yer alacaktır.

Güneşin gücünü tarihin iziyle birleştiren bu model, Türkiye'nin sürdürülebilir geleceği için özgün bir yol haritası sunmaktadır.

"Işığını Güneşten, Suyunu Tarihten Alan Kent: Mardin."

<https://www.youtube.com/watch?v=R6JraJP7pMw>

11-TAŞIN DİLE GELDİĞİ ŞEHİRDE BİR VEFA YOLCULUĞU

MARDİN 3. KİTAP FUARI VE YARIM ASIRLIK MİRAS

Bugün köşe yazımda, ruhumun ve ömrümün büyük bir kısmını adadığım, kültürlerin ve hoşgörünün dünyadaki en zarif timsali olan kadim şehrimiz Mardin'e, oradan yükselen güzel bir kültür nefesine değinmek istiyorum.

Malumunuz, **Mardin Valiliği** ve **Mardin Büyükşehir Belediyesi** ev sahipliğinde düzenlenen **Mardin 3. Kitap Fuarı**, bugün itibarıyla (16-24 Mayıs 2026) **Artuklu Fuar Alanı**'nda kapılarını kitapseverlere açtı. Şehrin kültürel dinamizmini gösteren bu harika organizasyonda, benim de elli yılı aşkın bir süredirilmek ilmek topladığım kaynakların, belgelerin ve emeklerin bir özeti olan kitaplarım okuyucuyla buluşuyor.

Ne yazık ki, **işlerimin yoğunluğu nedeniyle bu defa fuarda bedenen aranızda olamıyorum**. Gönlümün bir yarısı o fuar alanında, dostların arasında kalmış olsa da yokluğumu aratmayan, bu kültür hizmetini omuzlayan çok değerli isimler var. Kitaplarımın tanıtımını ve satışını üstlenerek bu tarihi mirasın geniş kitlelere ulaşmasına vesile olan yazar ve araştırmacı dostlarım, Mardin Medreselerini Koruma ve Yaşatma Derneği Yönetim Kurulu Üyeleri **Mehmet Selim Parlakoğlu**'na, **İbrahim Yüksel**'e ve Mardin Turizm İşletmeleri Derneği Başkanı **Aslan Paşaoğlu**'na köşemden en kalbi şükranlarımı sunuyorum. İyi ki varsınız.

Peki, fuarda sizi hangi emekler, hangi sayfalar bekliyor? Müsaadenizle bu yarım asırlık birikimin köşe taşlarını, özellikle de kentin tarihsel kılcal damarlarına kadar inen fihristiyle ilk çalışmamı detaylandırarak paylaşayım:

1. Kitap: Mardin Tarihi Kimliği

Bu temel eserimiz, Mardin'in prehistorik dönemlerinden günümüze kadar uzanan siyasi, sosyal ve idari serüvenini tam **35 ana bölüm** altında ve akademik bir fihrist nizamıyla gözler önüne sermektedir. Kitabın içindekiler ve sayfa nizamı, kentin katmanlı yapısını şu başlıklarla özetler:

Önsöz ve Giriş (s. 6-7)

Bölüm 01: Tarih boyunca Mardin'e verilen adlar ve genel bilgiler (s. 8)

Bölüm 02-03: Milattan önceki dönem tarihi ve milattan sonraki yönetimler (s. 12-33)

Bölüm 04-05: Müslüman Araplar tarafından fetih ve Türk Selçuklular dönemi (s. 36-43)

Bölüm 06: Türk (Oğuz Döğer Boyu) Beyi Artuk Bey (s. 65)

Bölüm 07-23 (Artuklu Dönemi): Necmeddin İlgazi Bey yönetiminden başlayarak; Hüsameddin Timurtaş, Necmeddin Alpi, I. Kutbeddin, Hüsameddin Yavlak Arslan, Said Necmeddin, Fahreddin Karaaslan, Şemseddin Davut, Mansur Necmeddin, Adil İmameddin Ali Alpi, Salih Şemseddin, Mansur Ahmet, Melih Mahmud, Melik Muzaffer, Melik İsa ve Salih Küçük yönetimlerine kadar uzanan 305 yıllık Artuklu ihtişamı (s. 87-149)

Bölüm 24-26 (Türk Beylikleri ve Devletleri): Mardin'de Kara Koyunlu, Ak Koyunlu ve Safeviler dönemi (s. 151-173)

Bölüm 27: Mardin'de Türk Osmanlı yönetimi (s. 193)

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

Bölüm 28-29: T.C. Devleti Kurtuluş ve Kuruluş dönemi, İkinci Dünya Savaşı ve tek parti yılları (s. 281-327)

Bölüm 30-34: Çok partili dönem, 1960 askeri yönetimi, çok partili döneme dönüş, 1980 askeri yönetimi, 28 Şubat süreci ve sonrası (s. 348-404)

Bölüm 35: Sonuç ve Değerlendirme (s. 466)

2. Kitap: Vakıf Şehir Artuklu Mardin

Mardin; Roma ve Bizans İmparatorluğu dönemlerinde çevresindeki Dara, Nusaybin ve Zerzevan kalelerinin gölgesinde kalmış, sadece 800 metre uzunluğunda ve 150 metre eninde yüksek bir tepede konumlanan bir askeri karakol durumundaydı. Ne var ki, Necmeddin İlgazi'nin kenti ele geçirmesiyle birlikte Mardin, Orta Çağ'ın en gözde kentleri arasına girdi; Diyarbakır, Hasankeyf, Cizre ve Musul ile yarışır bir medeniyet merkezi oldu.

Artuklu sultanları üç asır boyunca şehri cami, medrese, hamam, türbe, saray ve çeşmelerle ilmek ilmek dokudular. Ancak ne hazindir ki; bu sultanların naaşlarının ve sandukalarının bulunduğu anıtsal mezar yapılarının çok azı günümüze ulaşabilmiş, birçoğu talan edilmiş veya işlevi değiştirilerek mezarları ortadan kaldırılmıştır. Konya Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün "Türkiye Selçukluları Konya Hanedanı Türbesindeki Naaşların Tanzimi" projesini örnek gösterdiğimiz bu çalışmanın yegane amacı; yağmalanan vakıf mallarının izini sürmek ve aslına uygun işlevlerine dönmelerini sağlayarak koruma-kullanma dengesi içinde sonsuza kadar yaşatılmasına vesile olmaktır. Bu adımlar kentin turizmine ve istihdamına büyük bir katma değer sunacağı gibi, Anadolu fatihi Sultan Alparslan'ın torunlarına da bir vefa borcumuzdur.

3. Kitap: Mardin: Taşın Kadim Mirası ve Medeniyetlerin İzleri (Cilt I)

Mardin'in engin mirasını tek bir ciltte (yaklaşık 800 sayfada) sunmanın okuyucu için zorlayıcı olacağını fark ederek eserimizi ikiye böldük. Bu ilk cilt, zamanın ötesindeki fiziki ihtiyaçlara odaklanıyor. Sümerlerden Asurlara, Romalılardan Osmanlılara uzanan tarihi katmanlar ile taşın adeta dile geldiği, her motifin bir hikaye fısıldadığı dünyaca ünlü mimari şaheserler (taş evler, camiler, kiliseler, medreseler ve manastırlar) bu cildin ana omurgasını teşkil ediyor.

4. Kitap: Mardin: Hoşgörünün Kalbi, Renklerin ve Lezzetlerin Şehri (Cilt II)

Binaların ve taşların ötesindeki o "yaşayan ruhu" merak eden okurlarımız için hazırladığımız bu ikinci cilt ise tamamen kentin sosyal ve kültürel çehresine aittir. Yüzyıllardır bir arada barış ve hoşgörüyle yaşayan farklı inançların oluşturduğu kültürel mozaik, renkli yaşam biçimi, gelenekler ve Mezopotamya'nın kalbinden süzülen benzersiz Mardin mutfağının lezzet sırları bu sayfalar arasında sizleri bekliyor.

5. E-Kitap: Kadim Şehir Mardin'de Vakıf Medeniyeti

Mardin'i sadece görsel bir silüet olarak değil, onu ayakta tutan görünmez iskelet yani "vakıf hukuku" ve "mülkiyet adaleti" üzerinden okuma çabasının ürünüdür. Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki kadastro çalışmaları sırasında, Artuklu mirası devasa vakıf mülkleri usulsüz tescillerle şahıslara geçerek adeta talan edilmiştir. 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'ndaki reformlar ve Geçici 11. Madde ile azınlık vakıflarına ait mülklerin iade edilmesi hukuk devletinin büyük bir başarısıdır; ancak kentin asıl banisi olan Artuklu vakıf mirasının bu hakkaniyetten mahrum bırakılması kabul edilemez. Kitabımızda, mülklerin "Vakfiyeye Sadakat İlkesi" gereğince asıl ruhuna rücu etmesi için Şer'iyye Sicilleri ışığında akademik ve hukuki bir yol haritası sunulmaktadır.

Kültür Mirasımız Herkese Ulaşsın Diye...

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

Benim bu çalışmalarındaki yegane gayem; ticari bir kazanç değil, elli yılı aşkın bir süredir biriktirdiğim bu tarihi ve hukuki hakikatleri araştırmacılara, gençlere ve Mardin sevdalılarına ulaştırmaktır.

Bu sebeple, fuar süresince dostlarımızın bulunduğu standı ziyaret edip kitapları fiziki olarak edinebileceğiniz gibi; bu bilgilere kalıcı, engelsiz ve dijital olarak ulaşabilmeniz için tüm yayınlarımı www.talatsimdi.com web sitemizin "Yayınlar" bölümünden **ücretsiz** olarak indirip okuyabilirsiniz.

Yoğunluğum sebebiyle gelemesem de kalbimin ve fikrimin Artuklu Fuar Alanı'nda attığını biliyor, tüm kitapseverleri taşın fısıltısına kulak vermeye davet ediyorum.

<https://www.youtube.com/watch?v=HDnbcHjdaRY>

12-TERÖRSÜZ TÜRKİYE

500 YILLIK KIRILMA: DOĞU'NUN ETNİK HAFIZASI VE BUGÜNÜN MASASI

Türkiye bugünlerde "Terörsüz Türkiye" başlığı altında, on yıllardır enerjisini sömüren prangalarından kurtulmak için tarihi adımlar atıyor, toplumsal entegrasyon formülleri arıyor. Ankara'da siyasetin koridorları hareketli, masalar kuruluyor, kimlikler tartışılıyor. Ancak bugünün sosyopolitik gerçekliğini sadece son kırk yılın terör parantezine veya modern ulus-devlet teorilerine sıkıştırarak okumaya kalkarsak, büyük resmi iskalarız.

Elimizde 1515 yılına ait sararmış bir arşiv belgesi var: İdris-i Bitlisi'nin Yavuz Sultan Selim'e gönderdiği o meşhur mektup... İşte tam da bu noktada, bugünün manşetlerini anlamak için tam 500 yıl geriye, Osmanlı'nın o meşhur Doğu siyasetinin kırılma noktasına gitmemiz gerekiyor.

Çaldıran'ın Gölgesinde Bir Diplomasi

Tarih 1514-1515. Osmanlı için Doğu sınırında en büyük varoluşsal tehdit, Şah İsmail liderliğindeki Safevi Devleti. Şah İsmail, Anadolu'daki Türkmen aşiretleri (Kızılbaşlar) üzerinde müthiş bir dini ve siyasi nüfuz kurmuş durumda. Yavuz Sultan Selim ise bu tehdidi kökten kazımak istiyor.

İşte tam bu jeopolitik fırtınanın ortasında sahneye İdris-i Bitlisi çıkıyor. Osmanlı'nın bölge temsilcisi ve diplomatı olan Bitlisi, padişaha yazdığı mektupta "20 Kürt emiri ve 4 bin süvari ile Kızılbaşlara karşı sınır boylarında verilen mücadeleyi" gururla anlatıyor. Strateji net: Safevi yanlısı Türkmen aşiretlerine karşı, Sünni-Şafi Kürt beyleriyle güçlü bir ittifak kurmak ve onları bir denge unsuru olarak sahaya sürmek.

Kürtleşen Türkmenler: Siyasi Tercihin Sosyolojik Bedeli

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

Peki, bu stratejik hamle uzun vadede neyi doğurdu? Bugün tarihçi ve sosyologların (en başta da Ziya Gökalp'in aşiret incelemelerinde) hemfikir olduğu sarsıcı bir gerçek var: **Doğu ve Güneydoğu'daki pek çok Türkmen boyu (Akkoyunlu, Karakoyunlu ve Safevi bakiyeleri), zaman içinde dilsel ve kültürel olarak Kürtleşti.** İmparatorluk, Sünni-Hanefi merkezli nizamını korumak için bölgedeki Sünni Kürt beyliklerine "yurtluk-ocaklık" adı altında geniş otonomiler verdi. Safevi sempatisini olarak damgalanan ve sürekli baskı altında tutulan Alevi-Kızılbaş Türkmen aşiretleri ise adeta bir kısıpaca alındı. Bir kısmı hayatta kalabilmek, ağır vergilerden kaçabilmek veya yerel otoritenin koruması altına girebilmek adına zamanla Sünnileşti. Süreç içinde, coğrafyanın da etkisiyle, baskın olan Kürt nüfusuyla evlilikler kurarak asimile oldu. Göçebe Türkmenlerin yerleşik Kürt konfederasyonlarına eklenmesiyle, Türk kimliği bölgede sessiz sedasız aşındı.

İmparatorluk Refleksinden Feodal Mirasa

Mektuptaki "ganimet" ve "mücadele" vurguları, dönemin klasik din ve mezhep tabanlı savaş hukukunun bir parçasıydı. Osmanlı bir ulus-devlet değildi; onun için aslanan **ümme ve sadakat** ekseni idi. Ancak o gün sınırları korumak adına atılan bu adımlar, bugüne iki büyük yapısal sorun miras bıraktı:

1. **Yönetim Boşluğu ve Aşiret Yapısı:** Doğu'da kurulan bu otonom "hükümet" sistemleri, merkezi otoritenin bölgeye doğrudan nüfuz etmesini asırlarca engelledi. Gücü elinde toplayan yerel beyler ve aşiret reisleri, Cumhuriyet'e devredilecek olan köklü bir feodal yapının taşlarını döşedi.
2. **Homojen Etnik Hatlar:** 16. yüzyıldaki mezhebi ve siyasi nüfus kaydırmaları, bölgenin etnik haritasını kalıcı biçimde değıştirdi. Türkmen unsurların erimesiyle birlikte, bölgede homojen bir Kürt nüfuz alanı inşa edilmiş oldu.

Masanın Gerçek Sahipleri

Bugün devletin terörü bitirmek, toplumsal bağları güçlendirmek ve nihayetinde kalıcı huzuru sağlamak adına yürüttüğü çalışmalarda, masadaki muhatapların kimlik kodlarını doğru okumak zorundayız.

İdris-i Bitlisi'nin 500 yıl önce hayata geçirdiği iskân ve ittifak politikası, kısa vadede Osmanlı'nın Doğu sınırını kurtarmış ve Safevi yayılcılığını durdurmuş olabilir. Ancak uzun vadede, bölgedeki kadim Türkmen varlığının zayıflamasına ve kültürel olarak çözülmesine yol açtığı bir gerçektir.

Kısacası; bugün Doğu'da "Kürt kimliği" ile masaya oturan veya devletten talepte bulunan yapıların, aşiretlerin ve toplulukların önemli bir kısmının damarlarında aslında o eski Türkmen boylarının kanı akıyor. Bu yüzden, bugünün etnik meselelerini çözmeye çalışırken gözümüzü sadece yakın tarihe değil; imparatorluk refleksiyle yapılan o nüfus kaydırmalarına, mezhepsel ayrışmalara ve 16. yüzyılın o derin kırılma noktalarına dikmek zorundayız. Kökü derinde olmayan hiçbir analiz, bugünün masasına kalıcı bir barış getiremez.

<https://www.youtube.com/watch?v=jE34ZuKPIso>

KISA ÖZGEÇMİŞ

Dr. Mehmet Talat Şimdi

Yönetim, Kalite ve Yerel Yönetimler Uzmanı Dr. Mehmet Talat Şimdi, yerel yönetimler, maliye ve kalite yönetimi alanlarında zengin deneyime sahip bir akademisyen ve yönetici olarak öne çıkmaktadır. 1953 yılında Mardin'de doğan Dr. Şimdi, uzun yıllar kamu ve özel sektörde çeşitli kademelerde görev almıştır. Kariyerine 1973'te memuriyetle başlayan Dr. Şimdi, maliye ve idari yargıda önemli tecrübeler edindikten sonra yerel yönetimlere odaklanmıştır. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde daire başkanlığı, genel sekreter yardımcılığı ve genel sekreter vekilliği gibi üst düzey görevlerde bulunmuş, ayrıca İzmir Buca Belediyesi'nin kurucu belediye başkanlığı koordinatörlüğünü üstlenmiştir. Ankara Kocatepe Camii altındaki alışveriş merkezinin kurucu ekibinde genel müdür olarak yer alması, özel sektördeki liderlik vasfını da ortaya koymuştur. Akademik yolculuğunda "Kaynak Hizmetler Dengesi Açısından Belediye İşletmeciliği" konulu yüksek lisans tezi ve "Belediye Hizmetlerinde Kaynak Kullanımının Etkinliği Beşeri Sermayenin Rolü" başlıklı doktora teziyle uzmanlığını pekiştirmiştir. Özellikle 1998'de İzmir Büyükşehir Belediyesi'ni dünyada TSE-ISO-EN 9001:1994 Hizmette Kalite Belgesi'ne sahip ilk belediye yapması, kalite yönetimi alanındaki öncü vizyonunu kanıtlamıştır. Emekliliğinin ardından da boş durmayan Dr. Mehmet Talat Şimdi, serbest mali müşavir olarak ve toplam kalite yönetimi konusunda verdiği eğitim ve danışmanlık hizmetleriyle bilgi birikimini paylaşmaya devam etmektedir. Dr. Mehmet Talat Şimdi'nin Eserleri

Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları

Basılı Yayınlar

1. Vakıf Şehir Artuklu Mardin
2. Mardin Tarihi Kimliği
3. Demokrasi Okulu: Belediye Nedir? Ne İş Yapar?
4. Belediye Nedir? Ne İş Yapar? İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan ve Uygulaması 1995
- 5- Yüksek Lisans Tezi: Kaynak Hizmet Dengesi Açısından Belediye İşletmesi (Türkiye Uygulaması)
- 6- Doktora Tezi: Belediye Hizmetlerinde Kaynak Kullanımının Etkinliğinde Beşeri Sermayenin Rolü
- 7- Mardin Taşın Kadim Mirası ve Medeniyetlerin İzleri
- 8-. Mardin: Hoşgörünün Kalbi, Renklerin ve Lezzetlerin Şehri

Dr.Mehmet Talat Şimdi Resmi İnternet Sitesinde www.talatsimdi.com adresinde olan diğer e-kitaplar.

1. Yerel Yönetimlerde Norm Kadro Uygulaması
2. Belediyelerde Uygulamalı İç Denetim
3. Yerel Yönetimlerde Uygulamalı Kalite Yönetim Sistemi
4. Belediye Başkanının El Kitabı
5. Yerel Yönetimlerde Süreçlerle Yönetim Sistemi Uygulaması
6. Yerel Yönetimlerde Uygulamalı Performans Programı Uygulaması
7. Yerel Yönetimlerde Uygulamalı Kadro El Kitabı

8. Yerel Yönetimlerde Uygulamalı Stratejik Plan
9. Mavi Zırh: İzmir'in Su Krizi, Altyapı Restorasyonu ve Gelecek Vizyonu
- 10- Bin Yıllık Kardeşliğin Sosyo-Politik Temelleri
- 11-İzmir Büyükşehir Belediyesi Kaynak Tüketen Organizasyon Yapısı
- 12-İzmirin Mali Egemenliği
- 13- İzmir'in Kayıp Akciğerleri
- 14-"A'dan Z'ye Belediye Yönetimi: Sorunlar, Çözümler ve Yenilikler
- 15-Yeni Nesil Yerel Yönetimler Sürdürülebilirlik, Dijital Dön. Yılın Yönetişim
- 16-Belediyelerde Uygulamalı İç Denetim
- 17- Hasan Tahsin ve Milli Mücadele Kahramanları İlk Kurşundan Cumhuriyete
- 18- Kadim Şehir Mardin'de Vakıf Medeniyeti
- 19-Söz Uçar. Şehir Kalır
- 20-Vicdan ile Cüzdan Arasında Adli Muhasebenin Psikolojisi
- 21- Türkiye'de Sürdürülebilir Kentleşmenin Yerel Dinamikleri İzmir –Mardin
- 22- Gündemden Medeniyete Kent ve Siyaset Notları